

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Natorjeva 1/I, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII.

Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din — Št. tek. računa: 501-8-26/1. Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 5. FEBRUARJA 1971

LETO XXII — ŠT. 3

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

SLOVESNOST LJUBLJANSKE PEDAGOŠKE AKADEMIJE

Priznanja na startu službene poti

Slovesnosti so kot dnevi. Vse se začne enako: z uvodnimi nagovori, kulturnim sporedom in končajo s podelitvijo priznanj in nagrad.

Priznanja in nagrade pa so krona opravljenega dela: plačilo za prizadevanost, vztrajnost, odrekavanje. Prav zato je tem bolj pomembno, da pridejo ob pravem času. Manj jih spoštujemo, če prihajajo z zamudo in več veljave imajo na začetku, na startu službene poti. Potem so tudi spodbuda, „obvezna smer“ k uspehu.

Na slovesnosti 23. januarja v klubu poslancev v Ljubljani je ljubljanska pedagoška akademija proslavila majhen jubilej: peto leto, odkar podeljujejo diplome svojim študentom, pri tem pa se spomnijo tudi najboljših študentov in profesorjev.

V preteklem šolskem letu je na tej ustanovi, ki se je leta 1963 preimenovala iz Višje pedagoške šole v Pedagoško akademijo, diplomirala 88 rednih in 90 izrednih študentov, 10 pa je takih, ki so diplomirali tudi iz tretjega predmeta, tako da lahko poučujejo v šolah kar tri predmete. Na letošnji slovesnosti so dali priznanja 19 rednim in 17 izrednim študentom, najboljšim lanskoletnim diplomantom. V šestih letih je diplomiralo na tej šoli kar 927 študentov.

Ta številka je tem bolj pomembna, če vemo, v kakšnih pogojih je začela delati ta šola: neprimerni prostori, neurejeni kabineti itn. Ugotavljajo pa, da so se v zadnjih osmih letih razmere precej izboljšale: pedagoška akademija ima urejene kabinete za matematiko in fiziko, specialno pedagogiko, jezikovni laboratorij, tehnično vzgojo in biologijo, urejajo pa kabinete za kemijo, geografijo itn. Na pedagoški akademiji pričakujejo, da bodo imeli v nekaj letih urejen tudi didaktični kabinet in kabinete vseh drugih predmetov in da bo tako postala pedagoška akademija v resnici baza za strokovno izpopolnjevanje učiteljev osnovnih šol.

Vse večje zahteve po izobraževanju pa terjajo, da odpira pedagoška akademija tudi oddelke za nove profile pedagoških delavcev: za domače vzgojitelje, vzgojitelje v predšolskih ustanovah itn., vse bolj aktualno pa je tudi vprašanje usposabljanja strokovnih učiteljev.

Te podatke nam je v uvodnem nagovoru povedal direktor ljubljanske pedagoške akademije prof. Branko Božič, ki je v svoji čestitki diplomantom dejal: — Diploma naj ne bo slovo od pedagoške akademije: odpira naj možnosti za nadaljnje sodelovanje z našo šolo, hkrati pa naj spodbuja k poglobljenemu pedagoškemu delu in strokovnemu izpopolnjevanju.

Slovesnosti pedagoške akademije se je udeležil tudi predsednik prosvetno-kulturnega zbora republiške skupščine Miloš Poljansek. Opozoril je na novo, drugačno vrednotenje učiteljevega dela v naši družbi in dejal, da postaja to delo vse bolj priznано, hkrati pa tudi zahtevnejše. In dalje: — Živimo v času, ko mora posameznik hitreje premestiti vrzeli v znanju, zato je pri nas nenehno aktualen boj za sodobno šolo; za šolo, katere uspehi se bodo zrcalili v življenju in sposobnosti naših ljudi. Šolska idiličnost, o kateri tolikokrat beremo, je dokončno pokopana. V ospredje stopata razgledanost in poslušnost za mladega človeka, ki ga je treba usmeriti tako, da bo sposoben premagovati težave, da se bo znal sam izobraževati. Enkratno učenje, kakršno je bilo še do včeraj dovolj, danes več ne zadošča: izobraževanje postaja trajno, nenehno delo. Pedagoško delo pa je eno tistih napornih opravil, ki so ga nekateri prav zaradi težavnosti ogibajo, drugi pa ste nanj ponosni.

Uspehi učencev pa so hkrati tudi uspeh profesorjev, potrdilo njihovega strokovnega znanja, pravilnosti metodskega in pedagoškega prijema in dokaz njihovih šol.

hove osebne zavzetosti in predanosti poklicu. Tako je dejala prof. Fedora Umekova in nam predstavila letošnje nagrajene profesorje: ing. Jakico Acetto, Franca Plevnika, Olgo Strle, Janca Tomšiča, Franceta Uršiča,

dr. Antona Polenca in računovodkinjo Jasno Belopavlovič.

Nagrajene profesorje vam bomo podrobneje predstavili v prihodnji številki našega časopisa.

MARJANA KUNEJ

Vzgoja na rešetki

Pripravljajo sejo CK ZKS o idejnopolitičnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja

Vzgoja in izobraževanje sta tako s strokovnega kot z idejnopolitičnega vidika eno izmed osrednjih vprašanj pri načrtovanju našega razvoja. S tega vidika je še kako razumljivo, da posveča tem vprašanjem tudi centralni komite ZKS veliko pozornost. Predvideno je, da bo o idejnopolitičnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja razpravljala v kratkem.

Dosedanje razprave in priprave na ta plenum kažejo, da naj bi bile poglavitne naslednje teme: vzgojna funkcija šole, družbenoekonomski odnosi na področju vzgoje in izobraževanja, sistemska vprašanja vzgojnoizobraževalnega področja ter kadrovske problemi na tem področju. Takšna je usmeritev tez za sejo CK, ki jih je pripravila komisija CK za družbenopolitična in idejna vpra-

šanja znanosti in prosvete ter za idejnopolitično usposabljanje komunistov.

Iz zdušja, kakršno je prevladovalo na zadnji seji omenjene komisije, je mogoče pričakovati, da utegne dati plenum CK precejšen poudarek idejnemu in vzgojnemu vidiku naše šole. Ta usmeritev razprave na CK bi prav gotovo zbudila izredno pozornost in temu primeren odmev. Kajti vprašanja sta za naše današnje šolske razmere kar se da aktualni in zato je več kot potrebno, da tudi politični forum pove o tem svojo besedo in tako po svoje pripomore, da bomo vprašanja vzgoje in idejnosti pouka naposled začeli obravnavati v našem šolstvu bolj živo in bolj odzivno na današnje potrebe, kakor pa se to mnogokrat dogaja zdaj.

JANKO SVETINA

DRUGA PLAT ZVONA

Pred sklepom I. šolskega plenuma je DELO prineslo razmerno vznemirljiv članek, čigar obtožujoča nota dobiva še poseben poudarek v sedanjih družbenoekonomskih okoliščinah. Zato imamo učitelji kot prizadej tudi razlog, da nanj reagiramo v mejah poštene in pravične obrambe.

Citirani članek je misleno razširjeno poročilo o seji strokovnega sveta republiškega zbora za šolstvo ob pretresanju novega učnega načrta za pouk družbene ureditve SFRJ. V razpravi je dr. Vlado Schmidt opozoril na posebne vrste nemir, napetost in razočaranje med

šolsko mladino kot posledico neobjektivnega, idealiziranega prikazovanja naše stvarnosti ter izmikavanja učiteljev od obveznosti, v zavesti učencev razvijati kritični pogled na dogajanje okrog sebe.

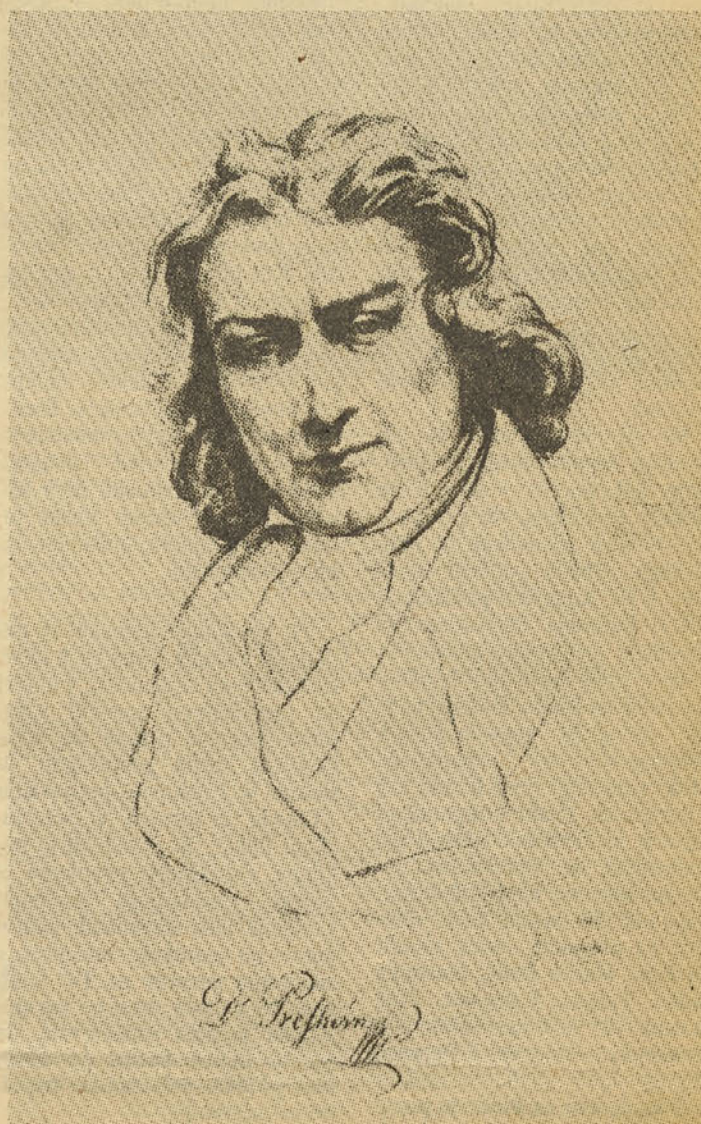
J. Svetina povzema, da zavestna abstinenca in nevtralizacija mnogih učiteljev vidno pomagata k negativnim pojavom v šoli, kakor nezaupanje in prezir do učiteljev, ignoriranje pouka itd. Priznava, da so učitelji, ki polnokrvno opravljajo svojo nalogo in se ne boje še tako izzivalnih vprašanj iz razreda; le žal, pravi, da je takih veliko premalo, posebno ob še zmeraj veljavnem reku, da z učiteljem šola stoji in pade.

—Smešno bi bilo, če bi skušali opisani pojav zanikovati ali celo iskati zanj sokrivca le zato, da bi bila naša krivda manjša. Prav tako nesmiselno pa bi bilo molčati, če imamo k temu kaj pripomniti.

Vsem staršem je znano, da z najpreprostejšimi pojmi tega učnega področja pričenjamo že v prvih razredih osnovne šole. Otrokom je treba tako dosežene rezultate kakor zlahtne cilje socialistične prihodnosti motivirati kot radovoljni imperativ, kot častno obvezo družbene skupnosti. In nedvomno tudi zato, da bi teh lepih ciljev ne zgubili izpred oči, o njih govorimo bolj optimistično, kakor bi smeli, čeprav je med našimi proizvajalci vse premalo takih, ki se na svojih mestih zavestno in pošteno prizadevajo, da bi se jim čim hitreje približali.

Ta svetla podoba prihodnosti, na nižji stopnji še nekritično vkomponirana v miselnostveno slikovitost šolarja, se organsko razraščata tudi v obdobju njegovega kritičnega realizma in je kajpada potrebna že

(Nadaljevanje na 4. strani)

Prešernu bodi potoženo!

Nekoč sem ujela na uho, da Zvitorepec vzdržuje naše razglede. Mogoče je to napihnjena laž, a bojim se, da je čista resnica.

Slika naše kulturne zrelosti? Mislim, da jedkanica.

Kaj bere zlata mladina? Nedolžna dobronarj hraničelja naših razgledov (mnogi učitelji pa NR ne), srednjenedolžna Adama, anti-nedolžna pa že čuti pomanjkanje sebi primernega čtiva.

Kaj bere učitelj? Moral bi vse, pa nima časa. Na poti skozi veleprestolnice in provincialna mesteca (kadar ga vlačijo na strokovna izpopolnjevanja in seminarje ali kadar gre sam od sebe v kino) ošine izložbe založb in poboža z očmi pisani kioski, postojijo, pobrska po žepu in se odloči. Prišeže, da bi rad kupil vso knjigarno, če bi le mogel — knjige so včasih uporabne celo za okras.

Mladina ne čuti žive nuje, da bi si kulturo naročala na dom, meni in mojim kolegom tja dol do zadnje slovenske postojanke pa jo prinese poštar prav pred fotelj. Enim v obliki časopisov, drugim v obliki revij. Ob letu je treba udobje drago plačati. Zamegli se ti, ko zveš, koliko prosvetnih delavcev ne ve, da izhaja pod slovenskim soncem tudi Knjiga, publikacija, ki jo vsak državljani lahko dobi — zastonj! In da so celo taki, ki zanjo vedo, pa se jim ne ljubi, da bi jo brali.

Imamo tudi samoupravno družbo in vedno več besed o nekakih kulturnih potrebah. Mogoče se pa stvari vseeno obračajo na bolje? Kdo pa vrti to težko, veliko mlinsko kolo? Se bo celo to kdaj zgodilo, da se bo našlo na kupe denarja za rojstvo in dolgo življenje novih kulturnih in znanstvenih revij? In to, da se bo luža mladina naveličala žvečiti Čik pa da bo učitelj začutil večjo dolžnost do dela?

Ribčev France, zdaj si že tako dolgo mrtev, da ti nobena huda stvar ne more več do živga. Prosi zame pred nebeskim tronom. Saj upam, da se sam ne vicaš več. Nekateri mislijo, da jim kratim svetost. Na slovenski kulturni praznik se ti skesam, da sem tudi jaz slab učitelj. Sinoči nisem brala tvojih poezij. Oči so mi padle na kioski. Na Adama, na Čik in Zvitorepca. Potem se mi je stemnilo. Zares sem slaba.

BERTA GOLOB

Berite svoj list!

„Prosvetni delavec“ vam pri-
naša poleg strokovnih člankov
tudi objave republiškega sekre-
tariata za prosveto in kulturo,
prilogo Radio in šola in Filmske
beleške. Za vse naročnike izha-
jajo brezplačni nasveti, brez-
plačno vam objavljamo oglase
za olednice matur in diplom.
Dvakrat na leto prinese „Pro-
svetni delavec“ razpise vseh
prostih delovnih mest v prosvet-
ni službi. Vse to dobite v „Pro-
svetnem delavcu“ za ceno 20
N-dinarjev.

Dežela kranjska nima lepš'ga kraja
ko je z okol'šč'no ta, podoba raja

IV. kongres psihologov bo v Sloveniji

Ko smo pred nekaj več kot desetimi leti ustanovili Društvo psihologov na Slovenskem, se je zbrala peščica psihologov, ki so začeli pri nas orati ledino tudi na področju uporabne psihologije. Na občnem zboru dne 15. 1. 1971 jih je bilo že okrog 100, čeprav se ga niso udeležili niti vsi tisti, ki delajo po raznih ustanovah, zavodih, podjetjih, institucijah ipd. Danes se združujejo slovenski psihologi, ki so člani našega društva, po sekcijah, kot je npr. sekcija kliničnih, šolskih, industrijskih psihologov idr. Vključujejo se v razne službe in postajajo pomembni dejavniki v proizvodnji, šolstvu, socialnih službah, v zdravstvu, v javnem življenju ipd. Seveda je to po vsem mlad poklic, ki si v raznih situacijah mnogokje šele ustvarja svojo podobo, išče poti in delovne metode in se bolj ali manj uspešno vključuje v družbeno življenje.

Na občnem zboru so po uvodnih formalnostih in poročilih, kakršna so v navadi na takšnih sestankih, ter po izvolitvi novega upravnega in nadzornega odbora govorili predvsem o IV. kongresu psihologov SFRJ, katerega organizator je slovensko psihološko društvo in ki bo v dneh od 6. do 9. oktobra 1971 na Bledu. Zadnji, to je III. kongres jugoslovanskih psihologov, so organizirali srbski psihologi pred štirimi leti v Beogradu. Člani kongresnega odbora so slovenski psihologi: predsednik dr. Vid Pečjak, generalni sekretar Andrej Dolinar, blagajnik dr. Miran Čuk, referent za program, Janez Musek ter člani Marko Polič, Nevenka Sadar, Tatjana Lamovec, Tine Bratina ter kot zastopnik slovenskega društva Bernard Stritih.

O kongresu na Bledu je poročal predsednik kongresnega odbora dr. Vid Pečjak. V navedenih dneh bodo delale štiri strokovne sekcije in simpoziji. Na programu so naslednje teme: industrijska psihologija, šolsko učenje, psihologija reklame, psihologija delinkventnosti, grupna dinamika, psihofarmakologija, kreativno mišljenje, sodobne smeri v psihoanalizi, hipnotični pojavi, psihodiagnostika, socializacija osebnosti, razvoj kognitivnih procesov, stališča, uporabljanje kompiuterjev v psiholoških raziskovanjih, človekova simbolika in dve razpravi za okroglo mizo. Na kongresu sta predvideni tudi najmanj dve plenarni predavanji. Navedena problematika bo seveda obravnavana in realizirana, če bodo prispeli ustrezni referati. Nekateri znanstveniki

iz Beograda in Zagreba, tudi iz Ljubljane so svoje prispevke oziroma teme že prijavili, po udariti pa je treba, da je skrajni rok za prijavo referatov 28. februar 1971. V razpravi za okroglo mizo nameravajo obravnavati aplikativno psihologijo v naši družbeni stvarnosti ter interdisciplinarni pristop k psihologiji.

Datum za navedeni IV. kongres jugoslovanskih psihologov je bil določen za dneve od 6. do 9. oktobra t. l. in so vabila že razposlana. Verjetno ne bo motilo, če bo v istih dneh na Bledu tudi mednarodni kongres zdravnikov. V primeru kakšnih pomembnejših sprememb bomo našo javnost pravočasno obvestili. Kef pričakujemo iz vse Jugoslavije v lepih jesenskih oktobrskih dneh veliko udeležbo, pač moramo računati s številom prenočišč v našem najlepšem gorenjskem letovišču. Predviden je tudi ustrezen rekreativni program, med drugim ekskurzija na Koroško in v severno Italijo, zaradi česar je nujno, da prinesejo udeleženci s seboj potne liste.

Po obširnejši razpravi o nadaljnjih nalogah društva v okviru društvene dejavnosti, v kateri so razpravljavci sprožili vprašanje osnovne prakse ter strokovnega izpita psihologov, je sledilo še strokovno predavanje „Teorija in praksa v psihološkem delu“, ki je razčistilo nekatere aktualnejše probleme iz našega vsakdanjega življenja. Letošnje leto slovenskih psihologov bo potekalo vsekakor v znamenju priprav na IV. kongres. Ni dvoma, da si bo vsa slovenska javnost prizadevala, da bo ta manifestacija na naših tleh potekla vsestransko uspešno in zadovoljivo.

ALBIN PODJAVORŠEK

Kdo je to, kreativni učitelj? To je:

— oseba s primarno podobo (modelom) v sebi, ki usmerja njeno mišljenje in ravnanje;

— oseba, ki samo sebe sprejema trdno, natančno in realistično ter polno izrablja svoj potencial;

— oseba, ki sprejema druge ljudi, je občutljiva do njih ter reagira na nove ideje in dogodke;

— oseba, ki ima v negotovosti občutek trdnosti in ki tolerira dvomnost;

— oseba, ki je učenec.

MARGARET LINDSEY

KOLIKO »ZVEZNEGA« ŠOLSTVA

Komisija slovenske skupščine se zavzema, da bi ga ne bilo skoraj nič

Komisija slovenske skupščine se zavzema, da bi ga ne bilo skoraj nič.

Razprave o prenosu precejšnjega dela dosedanjih zveznih pristojnosti na republike in procesi, ki so s tem povezani, so močno okrepili že precej stare težnje, da bi kulturnoprosvetno dejavnost čimbolj prenesli v pristojnost republik. Na tem področju družbene dejavnosti so namreč med posameznimi republikami velike razlike in posebnosti, ki pa jih spričo sedanje zvezne zakonodaje za sedaj, v marsičem skoraj ni bilo mogoče prilagoditi različnim potrebam republik ter avtonomnih pokrajin. Zato si skoraj povsod prizadevajo, da postane to področje s spremembo zvezne ustave skoraj v celoti samoupravna pristojnost republik in avtonomnih pokrajin in da bi nekatera skupna vprašanja uredili naknadno.

V zvezi s temi pripravami je strokovna služba zvezne skupščine pripravila elaborat, ki obravnava revizijo zvezne zakonodaje na področju izobraževanja, znanosti in kulture. Ta elaborat so obravnavale ustrezne skupine ljudi v vseh republikah in dale nanj pripombe. V Sloveniji je to delo opravila posebna komisija slovenske skupščine za revizijo zakonov s področja vzgoje in izobraževanja, znanosti ter kulture. Svoje mnenje je prej, preden ga je posredovala naprej, poslala v obravnavo pristojnim republikam in avtonomnim pokrajinam. Svoje mnenje je prej, preden ga je posredovala naprej, poslala v obravnavo pristojnim republikam in avtonomnim pokrajinam. Svoje mnenje je prej, preden ga je posredovala naprej, poslala v obravnavo pristojnim republikam in avtonomnim pokrajinam.

Mnenje skupščinske komisije — podprli so ga tudi vsi vprašani — je, da je treba to področje v načelu obravnavati kot pod-

ročje republiške zakonodaje. Ni potrebe, da bi federacija izdajala za to področje tako imenovane splošne zakone. So pa seveda nekatera vprašanja, ki jih bo kljub splošnemu načelu potrebno urediti enotno za vso Jugoslavijo.

Mnenje komisije je, da bi nekatera izmed takih skupnih vprašanj lahko uredile same republike tudi na podlagi medsebojnega dogovora. Nekateri izjeme pa bi uredili tudi z zakonom.

Ko je komisija slovenske skupščine obravnavala ta vprašanja, je menila, da bi morali v zveznem merilu obravnavati s teh vidikov ne samo zakone in predpise, ki neposredno zadevajo področje izobraževanja in vzgoje, znanosti ter kulture, temveč tudi tiste zvezne akte, ki na to dejavnost vplivajo neposredno (financiranje, delovna razmerja in civilno pravo).

Komisija je razen splošnih stališč povedala tudi konkretno mnenje k posameznim zadnjim zveznim zakonom in predpisom. Tako je, na primer, menila, naj bi čimprej odpravili zvezni splošni zakon o šolstvu in zvezni splošni zakon o finančnih sredstvih za vzgojo in izobraževanje. Menila pa je, da bi bilo ob tem treba med drugim še naprej enotno urejati vprašanja, kot so veljavnost šolskih spričeval, svoboden prestop v katero koli šolo v Jugoslaviji vsaj med obveznim šolanjem, splošno šolsko statistiko, šolstvo JLA, priznavanje v tujini pridobljenih spričeval itd. S takimi merili je komisija obravnavala tudi sedanje zvezne akte s področja znanosti in kulture.

J. S.

Zamenjam avto za enakovreden ideal. Ponudbe pod NUJNO!

Rada bi vas spomnila na neko TV reportažo — žal sem pozabila naslov. Sicer pa ni važen. Zapomnila pa sem si vsebino — ker mi je pustila v ustih grenak okus, v duši pa žalost in začudenje.

Reporter se je pogovarjal z mladino. Vpraševal je vse po vrsti: „Kakšen je vaš ideal?“ Čutili je bilo, da reportaža ni bila pripravljena, ker so odgovori — v kolikor niso bili izraženi v skromni pantomimi — bili spontani. Od vseh vprašanih sta dva mladinka odgovorila z besedo: „Mir.“ Eden pa je odgovoril: „Ples.“ Ostali so zmigovali z rameni ali se zmedeno smehljali. Najbolj so mi ostale v spominu njihove oči: bile so hladne in prazne. Sprožil se mi je plaz misli. Ali je mogoče, da niso razumeli vprašanj, oziroma besede „ideal“? Težko verjetno. Torej — kaj? Ali res današnji mladi človek nima nobenega ideala? Če ga nima — kdo je temu kriv? Mar nas ne obtožujejo te samotne oči, da so nam preveč verjeli in da so jih naša dejanja razočarala? Okrog njihovega otroštva smo spletli gnezdo lepih besed in snobizma, nato smo jih posadili v mehak naslonjač brezdelja in neodgovornosti z željo, „da bi jim bilo lepše, kot je bilo nam“. Se dalje smo šli: namesto ljubezni in razsodnega prijateljstva smo jim dali denarja, da bi pomirili svojo vest. Naredili smo iz njih trote. Danes pa ugotavljamo, da nič ne veljajo, da so slabi. Nenadoma smo se povzdignili na raven nezmožljivih razsojevalcev, ki so ustvarili vse, kar danes imamo — zdaj pa lahko za to nekaj zahtevamo.

No, pomislimo malo, koliko nas je nad 25 let starih, ki so ostali v duši Don Kihoti, kateri so družbi tako zelo potrebni. Še Hamletov skoraj ni več med nami. Ostajamo v veliki večini le Molierovi Skopuhi ali pa Oblomovi.

Kaj nas je tako zaslepilo, da smo hite li le za denarjem in morda še za oblastjo in častjo — spotoma pa izgubili ideale? Zdaj jih zahtevamo od naše mladine — kajti mi smo jih v njihovih letih imeli!

Trdno upamo, da kljub ugotovitvam televizijske oddaje ni prav veliko mladine brez idealov, kajti mladina je v bistvu dobra. Treba je le po lastnih stopinjah nazaj do njihovega srca. Naši mladi ljudje bodo kmalu — kot smo mi pred leti — prevzemali nase odgovornost, izbirali poklice in si ustvarjali družine. Težko bo šlo brez idealov. Jim ne bi poskusili pomagati? Ne bi poiskali lastne ideale? Ideali so morda res utopija — toda boj za to, da jih dosežemo, daje življenju smisel in vrednost.

Nagel napredek je zastrupil vse: tehnika zastruplja ozračje, udobje zastruplja nas — mi pa zastrupljamo mladino. Poskusimo ozdraviti najprej sebe: Zamenjajmo svojo pridobitnost za dobri stari ideal ustaljenosti v splošnih zahtevah, za ideal ljubezni do dela; za ideal odgovornosti do življenja. Mladost se bo vračala v nas same in nam pomagala, da bomo sposobni skupaj z našo mladino najti ideale zase in zanjo.

TEA DOMINKO

Dragi naročniki »Prosvetnega delavca«!

Kadarkoli prejmete list in ga prebirate, pomislite, da je za papir in za honorarje potreben denar. Zato vas prosimo, čim prej poravnajte naročnino! S tem nam boste prihranili dosti skrbi.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNA

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Za boljše odnose

Zvoni. Razrednik se je namenil v svoj razred. Zadnjič v tem polletju. Učenci so nenavadno mirni, celo preveč mirni. Vstopi. Učenci vstanejo in spet sedijo. Razrednik položi spričevala na mizo in začne:

„Dragi učenci! Spet smo zaključili eno obdobje v vašem življenju. Delali ste nekateri bolje, drugi slabše in za to delo boste danes dobili spričevala. Kakor in kolikor je kdo zaslužil...“ Besede, lepo izbrane, tečejo in tečejo, tako da bi učenci najrajši videli, da bi čimprej končal. Toda razrednik nadaljuje: „Seveda moram nekatere opozoriti, nekatere, ki so med urami nemirni, nekatere, ki so predrzni, ki radi odgovarjajo tovarišem in tovarišicam učiteljicam. Med tem delom „govora“ ali „pridige“ nekdo vzdigne roko in razrednik da znamenje, da Irena pove, kar jo teži. „Vedno smo vsega krivi samo mi!“ pove bolj glasno kot ponavadi.

„Tudi mi bi radi povedali, zakaj smo takšni. Zmenili smo se, da odkrito povemo“, pravi Jernej, predsednik razredne skupnosti.

„No, kar povejte, kaj vas teži,“ reče razrednik in njegov glas zveni bolj naravno in lepše kot pri „pridigi“. „Povejte“ je dejal še enkrat. Ponovno vstane Irena: „Tovariš, ali je to prav, da nekateri izmed tovarišev učiteljev radi udarijo. Posebno fantje večkrat dobijo klofute...“

Seveda razrednik ne more reči, da je prav. Tedaj vstane Franci: „Tudi pri ocenjevanju niso enaki do vseh. Če jaz ne znam, dobim minus ali pa kar nezadostno za eno vprašanje, če ne zna Judita (odlična učenka) ne dobi slabe ocene.“

„Tovariš razrednik“, pravi Nežka, „meni ni všeč, če nam tovariš ali tovarišica reče, da smo volji, gnoj, koze, butare. Ne, to mi res ni všeč. Vsi se ne moremo učiti enako lahko, pa vendar za to še nismo gnoj, butara...“

Razrednik skuša omiliti nekatere pripombe: „Morda je bilo rečeno v šali, morda v jezi, morda...“

Hitro se nekdo ujezi: „Ne v jezi in ne za šalo. Za nas je to zares.“ Oglesi se Tinče: Tudi mi ni všeč, če dobim zaradi nemirnosti nezadostno in ne zaradi neznanja. Če pa je kak odličnjak nemiren, ne dobi minusa ali nezadostne ocene. Če pa ga kdo opozori na to, se tovariš ujezi in ga zapiše v dnevnik.“

„Tovariš razrednik, ali nas niste vedno učili, naj odkrito povemo, če nas kaj moti?“

Da, seveda, to jih je učil in jih s tem spravil v težavo, kajti nekaterim ni do tako lepe značajske lastnosti kot je odkritost. Več jim je do tega, da vedno obvelja samo tisto, kar se zdi njim prav.

Razrednik poskuša odgovoriti na vsa vprašanja kar se da pravično do učiteljev in do učencev. Potem razdeli spričevala, jim zaželi prijetne počitnice in oddide.

Pot do zbornice mu je težka. Razmišlja o tem, da so ga učenci opomnili na nekatere nepravilnosti. Najbolje bo, če bo kolegom to odkrito povedal. Bodo razumeli, da hoče samo opozoriti, samo želeli boljše odnose. To bo v korist vsem učiteljem in šoli. Bodo razumeli? In stopi v zbornico.

Trikrat kaznovan

Mlada tovarišica, vsak čas bo profesorica, se je razvnela, ko mi je pripovedovala o inspekciji; prišla je tovarišica ravnateljica.

— Kako ste se odrezali? jo vprašam.

— Imenitno. Steklo je kot po maslu. Ob koncu ure mi je ravnateljica dejala: — Mlada tovarišica, kar tako naprej in zgodilo se bo, da se vaše ime zlije v prvino, ki nosi zavirljiv naslov: ZASLUŽNI PEDAGOG.

Povsem mlada tovarišica malce pomisli, nato zavzdihne.

— Po nastopu se je zavozlalo. Komaj sedemnajst učencev ima In tokrat eden manjka. Ravnateljica pregleduje „imenik učencev in se ustavi pri učencu, ki manjka. Šest neupravičenih zamud!“

— Tovarišica, kaj boste s tem otrokom storili?

Ravnateljica me je spravila v zadrego. Kaj pa naj storim z otrokom, ko zanj ne vem, kje je doma in počemu teh šest neupravičenih zamud. Vedno je prinesel kar čedno napisano opravičilo. Spoštovana gospodična profesorica, Marko je pomagal spraviti krompir. Ali pa: Oprostite, Marko je pomagal sušiti otavo. In Oprostite, razen mene je Marko najmočnejša delovna sila pri Pomagal je gnati bika na odkup. Itd.

— Kaj bom z Markom storila? Tovarišica ravnateljica, odkrito povem — ne vem. V razredu je priden, prizadeven, nikdar ga ne opominjam.

— Mlada tovarišica — vedenje prav dobro! Tako zahteva zakon. V našem pravilniku piše: Pet neupravičenih zamud — vedenje prav dobro. To že vrabci čivkajo, vi pa si s takimi problemi belite glave. Poslušajte, nek red pa mora biti!

In zdaj jaz sprašujem mlado tovarišico: „Pa ste bili kdaj na učencem domu? Najbrž ne. Pravite, da je Marko priden, prizadeven učencev, vi pa ga boste kaznovali. Dali mu boste vedenje prav dobro. Zato ker je šestkrat manjkal, ker je doma poleg očeta gibčnejša delovna sila, zato ker ima vedno lepo spisane domače vaje in še zato, ker je v razredu delaven in miren, ker ima lep od vas in šole, ker si prizadeva vzljubiti zemljo in delo na njej, je njegova šolska torba v najlepšem redu, ker na cesti lepo zdravlja; skratka zato, ker je v razredu med najboljšimi. Sem priden?“

— Lepo ste povedali. Tako tudi jaz mislim. Ne poznate ravnateljice. Stroga, neizprosna je. Tak je ZAKON, tak je naš VILNIK! bo name kričala.

— In kaj boste storili vi, prihodnja profesorica?

Vidim solze v očeh, njen glas je mehak, zavrt v globoka čustva. — V izkaz bom zapisala: VEDENJE ODLIČNO. Veste, saj bi otrok tako rekoč trikrat kaznovan. Pa naj meni dajo tisto — PRIDNO DOBRO!?

SLOVENSKA BESEDA V LETU 1971

Slovenci še nismo dognali, kaj je to — knjiga

Kulturni prazniki niso športne prireditve, zato jih praznujemo brez fanfar in pokroviteljev. Gotovo pa so imenitna priložnost za pisanje uvodnikov in pogovorov. Na primer: za pogovor o slovenski besedi. Kako se ji godi v letu 1971?

- 1 Kdaj je v naših šolah slovenska beseda beseda praznika?
- 2 Kolikšna je moč domačega berila: kaj učenec z njim pridobi, koliko prispeva k njegovemu razumevanju življenja?
- 3 Vemo, da šolarji radi berejo. Kako pa je z domačim branjem — ga imajo radi ali pa je zgolj nujno zlo?
- 4 Ali menite, da najdejo otroci pri pripravljanju obveznega berila vsaj del tistega zadoščenja kot pri uspešno napisanem prostem spisu?
- 5 Če bi lahko po svoje krojili pouk slovenščine — kako bi poučevali?
- 6 Ali ste še vedno prepričani, da je knjiga človeku najboljša prijateljica?

NA VPRAŠANJA ODGOVARJAJO PROFESORJI: ALBERT PAPLER, BERTA GOLOBOVA IN TONE PARTLIJČ.

Albert Papler:

1 V pavzah. Učiteljem in učencem. Za razlago tega „praznika“ pa tale prizor:
Kulturnik iz leta 1971: „Tovariš Cankar! Bi nam hoteli po vprašanju jezika subjektivno iznesti komentar o adekvatnem profilu slovenščine, če je in ako je po aspektu, ki je prezenten iz vašega Kurenta, dejansko še podano tretiranje v smislu perspektive citata, da je slovenska beseda nekje beseda praznika?“
Cankar, 95 let star, drugič umre. Mnogi ne doumejo zakaj.

2 Prvo obvezno domače branje sem dobil, ko sem imel trinajst let. Ves razred je moral posebej, popoldne v dijaško knjižnico. Razrednik je dodeljeval knjige po abecedi naših priimkov, vstopali smo posamič. Čim bolj debelo knjigo je prinesel kdo na hodnik, tem bolj smo se mu škodoželjno smejali. Prišel sem na vrsto; plaho sem vstopil, smeh me je dušil. Razrednik me je premeril iznad očal, pograbil srednje tenko knjigo, vse vpisal in rekel: „Na, nepridiprav! To je Kresalo duhov, knjiga. Spisal jo je genij, bral jo bo butec.“ Izredno natanko in z veseljem sem knjigo prebral, tudi vsebino sem vpisal. A kaj, ko se pa pišem na P, in je do konca leta prišel na vrsto K! Tako sem si nekatere osnove za razumevanje življenja že pridobil.

3 Šolarji imajo domače branje zelo radi, če ga smejo izbirati sami. Spominjam se svojega sošolca, pozneje profesorja. Kujon je prodal tistih svojih 20.000 milj pod morjem tri leta trikrat po vrsti! Ali pa gospa, ki je podedovala po umrli teti učiteljici obnovo Onjegina! Tolikokrat ga je povedala, da jo še zdaj kličeemo Tatjana, čeprav je Milena.

4 Tam, kjer sem drgnil šolske klopi, so se vselej povzdignili tisti, ki so imeli obvezno branje lepo ilustrirano. Kolikšno zadoščenje v teh parvicah, suhih in mokrih, pa v motivih: rožice, ptičice, kozolce, cerkvice, čolnici bliz Triglava itd.! Na dijaškem trgu so bile lepo ilustrirane obnove vselej dražje. Za obnovo Jurija Kozjaka z debelim patrom in s tremi kosmatimi Turki sem dobil kovača, kar je bilo takrat dovolj za trikrat v kino.

5 Vsi, ki so me poučevali, so krojili slovenščino po svoje. Takole je to šlo: učitelj A nas je pretepel, če smo rekli, da je prešvican špampet žajfa. Učitelj B nas je pojugoslavil in je opetovano pušil smotke. Pod učiteljem C smo zastoj kupili čitanko, ker smo brali samo Angelček pa Vrtec, učitelj Č pa sploh ni imel časa, da bi nas učil, ker je za katedrom pisal znanstvene razprave o pedagogiki. Srčkane spomine imam na gimnazijo. V vsej višji Prešerna sploh nisimo obravnavali, ker po učnem načrtu ni prišel na vrsto. Zato smemo sklepati, da so že takrat znali ravnati z učnimi načrti kot svinja z mehkom. Najbolj srčkan je bil blagi profesor Kobal, Cankarjev nasprotnik. Prišel je v razred, se postavil ob kateder in zarjul:

„Silentium absolutum, Jupiter govori! Nehajte prežvekovati, osoljulje (slanike) in razpočnice (žemlje) pod klop, kajti predstavljam vam Cankarja!“
Visoko nad glavo je dvignil roman Tujci in ga nekje odprl, da smo videli, kako je ves z raznimi barvami podčrtan.
„Kar sem z ravnilec modro podčrtal, je spisal rahlo vinski, kar z rdečim, popolnoma vinski, kar z rumenim, je pa kajpak prepisal, hahaha!“

Tudi jaz sem krojil vse ure v razredih po svoje. Lažem! Trinajst se mi jih je popakederalo, ker sem imel v razredu inšpektorja.

6 Katera knjiga pa, prosim, Biblija, Kapital ali Švejk? Vedeti je tudi treba, da Slovenci še nismo doganli, kaj je to — knjiga. Poznam nekatere, ki so jih spisali, eno ali več, pa jih Društvo slovenskih književnikov noče medse.

Berta Golob:

- 1 Kadar odpade kaka ura pouka. (Samo ne telovadba!)
- 2

Z domačim čtivom slovenski šolar najbolj temeljito pogloblja znanje. Skromen primer: Jurija Kozjaka mu prvičkrat preberejo v četrtem razredu. Čez dve leti začuti slavist litararnozgodovinsko strast prav do Jurija Kozjaka. Ko se navadni učenec prerodi v dijak kake zahtevne srednje šole, mu za domače branje še enkrat nalože istega Kozjaka. Po temeljitem študiju le rekdokdo ne ve, da je to delo napisal znani slovenski partizanski pisatelj.

Da čtivo ne bi prispevalo k razumevanju življenja? „Hiša je cesarska,“ je označil Kocmur starejši navadni arest. Ko potem učenec prebere v časopisu, da so delavci „prekinili delo“, ve, da so stavkali.

3 Ni nujno zlo. Je prava potreba. Doma pod knjigo obveznega čtiva nemoteno študirajo znanstveno pornografijo in pornografsko znanost, v šoli pa pomagajo organizirati uro sokratskega razgovora o položaju slovenske kulture — s tožbami, da knjige v nobeni knjižnici niso mogli dobiti.

4 Seveda ga najdejo, če je le učitelj toliko dober pedagog, da daje za spise naloge take naslove, s katerimi učenec ne ve kaj početi. Obvezno čtivo je na vrsti približno vsake kvatre. Ko učenec odžebra (pismeno!) nekaj vprašanj o tem, kdo da je glavna oseba in kakove da so njene lastnosti, pa še, kakšne so njegove kritične misli o prebrani knjigi in ko doda tisto najpotrebnejše o stilu, res že lahko čuti zadoščenje. Saj je naredil vse lepo in prav: tehtne lastne misli je prepisal iz čudežno ohranjenega zvezka svojega očija. Zvezek pa je bil iz tistih časov, ko je bil njun učitelj še mlad.

5 Bog pomagaj, sodobno! Ne bi več analizirali. Raje bi maskaradili. Osip ne bi bil več slovenski problem.

6 Privatno sploh nisem bila nikoli takih misli. Javno pa še vedno govorim proti prepričanju. Za pomiritev vesti uporabljam pomanjševalnico. Učenci z nadpovprečnim IQ morda razumejo, da je vsakomur najboljša prijateljica knjižica iz Jugobanke in da celo v tisti ni vse tako res, kot v njej piše.

Tone Partljič:

1 Neresen odgovor: Med prazniki in počitnicami, ko je na šoli vse tiho.

Resen odgovor: Na steni razreda, kjer poučujem, je na veliko napisano: „slovenska beseda je beseda praznika“. Včasih se mi je ob znanem Cankarjevem slavošpevu milo storilo, danes pa mu ne verjamem več.

Beseda je pač sredstvo sporazumevanja. Če govorimo praznično (čestitke, govori, patos) in če beremo poezijo (pa še to ne vsako), je pač beseda praznika. Ponavadi pa je delovna komunikacija, kadar pač delamo in se pogovarjamo. Lahko pa je tudi kaj povsem drugega, zekaj bi se sicer ljudje na sodišču tožili zaradi „razžaljenja“ časti. Sicer pa preberimo kako polemiko (tudi Cankarjevo) med slovenskimi pisatelji in hitro bomo spoznali, da ne gre za besedo praznika. Stroj je sredstvo, beseda je sredstvo, včasih celo človek...

2 Neresen odgovor: Morda pa je življenje tisto, ki nas uči brati knjige in ne nasprotno.

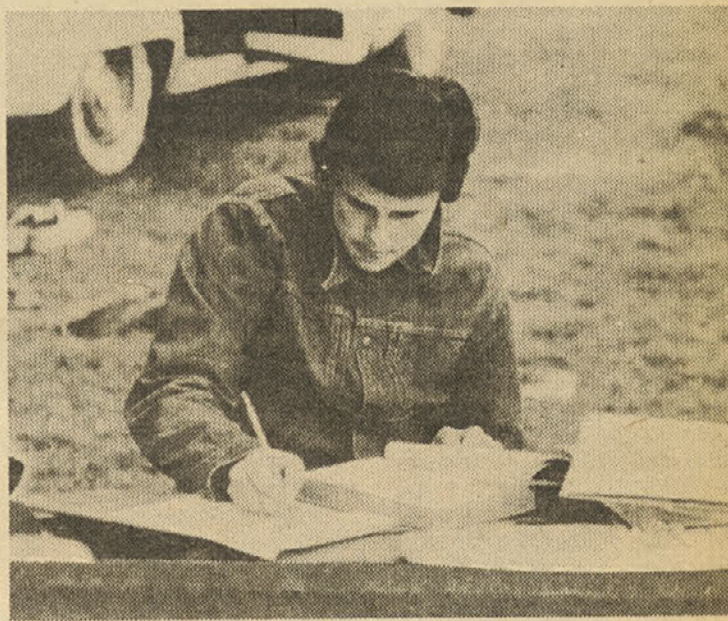
Resen odgovor: Učenca radi precenjujemo. Ne smemo pozabiti, da večkrat tudi branje šteje za neprijetno delovno obveznost. In ali je pri dvanajstih in celo štirinajstih letih sposoben „razumeti“ življenje? Jaz ga, bogme, še zdaj ne razumem. Razumevanje knjig, torej življenja, kakor pravite, je zelo odvisno od starostne in čustvene situacije učenca. Knjigo dojema skozi sebe, se z njo identificira.

3 Neresen odgovor: Rad pijem pivo. Toda, če bi me zaposlila tovarna piva — recimo Union, bi verjetno čez kak mesec ali dva že kisló gledal, ko bi moral vsako jutro recimo, izpiti tri steklenice. Sploh, če bi se zavedal, da bom sicer dobil manj plače.

Resen odgovor: V nekem razredu sem ugotovil, da so zapiske o domačem branju prepisali. Knjig enostavno niso prebrali. Ko sem jih vprašal, kaj je narobe, so rekli, da pač radi berejo, le tega, kar jim predpisujemo, ne. Mislim, da bi moral domače branje vse manj vsiljevati slavist, vse bolj pa za to nameščeni in nagrajeni knjižničar. Učenci naj bi knjige izbirali (skoraj) po mili volji, on pa bi z vsakim spregovoril besedo, dve o knjigi. Sicer pa vidimo, da učenci res radi bero že ob razširjenju raznih bralnih značk. Pa še tam niso in niso zadovoljni z izborom.

4 Neresen odgovor: Kdo vam je pa rekel, da imajo učenci zadoščenje pri spisih?

Resen odgovor: Ni res, da imajo vsi učenci zadoščenje pri spisju. Nekateri že, posebno tisti, s katerimi delam tudi pri literarnem krožku. Ostalim pa je spíše mora. Saj si morajo stvari „izmišljati“, morajo ustvarjati, mi jim pri vsem tem še popravljamo pravopisne, slovnične in stilne napake. Tako ni čudno, če jim je vse to večkrat zopрно. Ne smemo misliti, da imajo vsi učenci veselje z literarnim izpovedovanjem. Vem, vem, rekli boste, da je vzbujati to veselje moja naloga. Že. Toda poskusim. Naročimo učiteljem v zbornici,

naj vsakih štirinajst dni napišejo po en spis, obnovo, razširitev, dvogovore. Boste videli, koliko bo zadoščenja. Paziti pač moramo, da vsakemu učencu vsaj en spis uspe. Zase vem, da sem dobil spodbudo za pisanje, ko se mi je neka šolska naloga posrečila in me je učiteljica pohvalila (občutil sem, kako je, če se dvigneš iz anonimnosti). Sploh pa se mi zdi dvomljivo — pisati zapiske o prebranih knjigah. Jaz jih zahtevam in pregledujem. Toda učenec se počuti nelagodno, ko bere knjigo „za čtivo“. Raje bi jo bral „kar tako“. In ali je otrok, čigar bistvena prednost je, da se zelo identificira z junaki, sposoben po prebrani knjigi pogledati nanjo „od zunaj“ od „zgoraj“? Ne vem. Morda bi bilo bolje, da bi spregovoril z njim o knjigi, potpal, kako zveni v njem, kot pa da mora potem to zapisovati. Saj ni kritik, ne ocenjevalec. Pisati o knjigi (z vsebino tako nismo več zadovoljni) je znanstveno delo, to naj opravljajo višješolci... Otroci pa naj bere in doživlja. Pa zahtevajmo še od odraslih, da o knjigi, ki jo preberejo, napišejo svoje vtise. Kaj bralcev bi izgubili! Saj ne vzgajamo kritikov. Nam se zdi, da s tistimi formalnimi vprašanji (kdo ti je bil všeč, kateri stavek je najlepši, oznaka oseb...) kaj dosežemo. Dvomim.

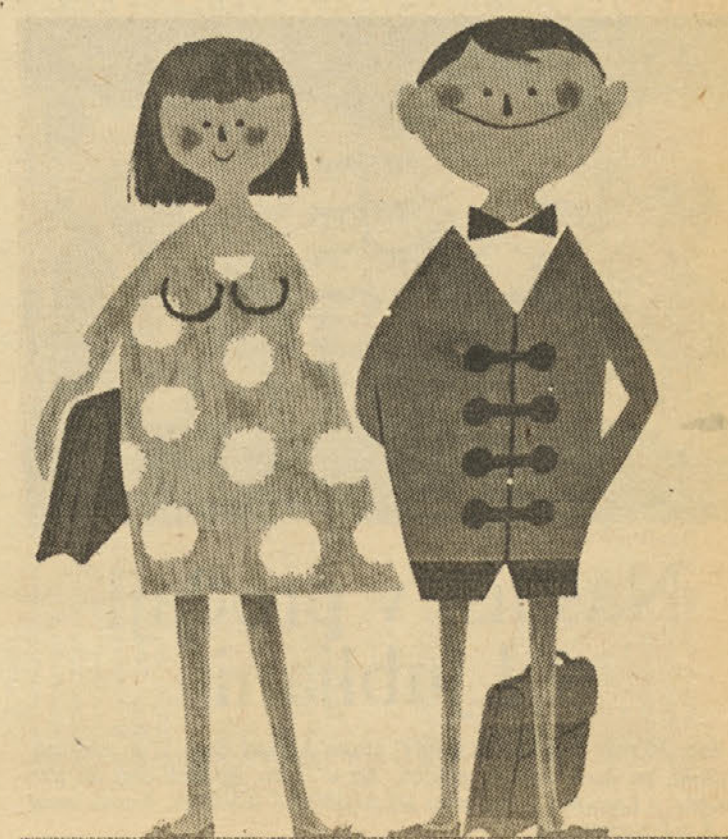
5 Neresen odgovor: Saj ga že krojim s svojim poučevanjem.

Resen odgovor: Vem, da je z materinščino marsikaj narobe, namreč s poukom. Zato bi bila potrebna raziskava in razprava. Za zdaj vem, da me najbolj moti, da ni pravih minimalnih zahtev. Zaradi koncentričnih krogov se učitelji zanašamo drug na drugega, učencem se zdi snov znana itd. Morali bi postaviti neke norme. Če učenec ne zna poštevanke, ne more iz drugega razreda. Vemo tudi, kdo je kriv, če učenec ne zna poštevanke in sedi v tretjem razredu (pustimo pozabljanje). Tako jasno bi moralo biti pri slovenskem jeziku. In moti me preforsiranje tako imenovanega logičnega mišljenja. Pri slovenskem jeziku je tudi potrebno znati nekaj podatkov, nekaj na pamet, kakor že omenjeno poštevanko recimo. Z logičnim mišljenjem je vrag. Imeti moraš precej znanja, da lahko logično misliš. Šahist začetnik, ki recimo, ne pozna pojma rokada, lahko še tako dobro logično misli, a ne bo naredil rokade, ker ne ve zanj. Nič bi se mi ne smilili učenci, če bi se morali kako stvar še tu in tam naučiti na pamet. In še nekaj — zamenjati je treba neustrezne učbenike za 7. in 8. razred.

6 Neresen odgovor: Potem je pač veliko ljudi (tudi učiteljev) brez prijateljev.

Resen odgovor: Nisem. V večini primerov so danes prijatelji mojim znancom doktor Rossi, Allison, Betty in sploh neuničljiva ekipa mesteca Peyton. Imam znanca, ki mu je najboljši prijatelj traminec. Mojemu bratu pa plošče, na katerih so sentimentalne južnoameriške popevke. Meni so res najljubše knjige pa gledališče. Pač pa so mi prave zaveznice tri knjige, ki sem jih sam napisal in prejel zanje honorar. Tako je pač danes. Poglejmo samo, ali Slovenci po večerih beremo ali gledamo Male oglase, Miča Orloviča in druge, pa bomo videli, kako je s tem prijateljstvom. Sploh pa, če je ta prijatelj tako drag, kot so knjige, je potrebno čutiti nekaj več, kot platonično ljubezen.

Pogovor pripravila: MARJANA KUNEJ

DRUGA PLAT ZVONA

(Nadaljevanje s 1. strani)

prvih, nato pa čedalje močnejših podtoinov kritične spremeljave.

Osebnost sem prepričan, da je med učitelji, ki svoj pouk kolikar povezujejo z utripom življenja zunaj šole, bolj malo takih, ki bi našo stvarnost vzlic očitim težavam in neuspehom prikazovali v rožnati luči iz subjektivno spekulativnega razloga, da se izogone težji in odgovornejši polovici svojega učno-vzgojnega dela. Saj to ne pomeni drugega kot vtikati glavo v pesek, zakaj danes na nobeni šoli ne manjka učencev, ki vedo, da nam delovni dosežki ne padejo iz oblakov kot pečene piške in učitelja naskakujejo s presenetljivo delikatnimi vprašanji. V glavnem mu je kar prihranjen trud, da bi moral sam izzivati taka vprašanja, ker ima dovolj opraviti z razreševanjem spontano zastavljenih problemskih „vozlov“.

Načrtni beg iz takšnih situacij bi pomenil za učitelja nepopravljivo razvrednotenje njegove pedagoške in človeške osebnosti. Koliko jih je, ki bi to tvegali, ne da bi hkrati začutili nujnost umika iz pedagoškega poklica?

Menim, da nam je omenjeno pedagoško slabost iskati pri bodisi nazorsko ali še prej čustve-

no manj prilagojenih učiteljih, ki se v posameznih primerih celo upravičeno boje rafiniranega izzivanja, ki ga spodbudijo napeto razpoloženosti starši. Učitelju je včasih dovolj, da le okvirno govori o daljnosežnih posledicah neodgovornega trošenja dragocenih surovin in gospodarskega kriminala, pa že ponevedoma nekemu stopi na rep, in ta mu za hrbtom takšno zagode, da ima ubogi učitelj dovolj vzroka razmišljati, ali bi se ne kazalo v prihodnje omejevati le na objektivne probleme, subjektivne pa prepustiti vrabcem... (Pred leti sem o tem napisal uvodnik in brž je stopil k meni kolega z dvignjenim prstom: Ne kliči vraga!)

Recite, kar hočete, še zmeraj se nas drži kanček Cankarjeve filozofije o učiteljih. Košček Martina Kačurja tiči v nas, pa naj se še toliko trudimo, da bi vendarle že zlezli iz njegove suknje. Tega je prav toliko kriva družba kolikor mi sami. Zato je danes za učitelja tudi konstruktivna kritika še zmeraj dovolj draga in včasih tvegana stvar. Sicer pa je veliko odvisno od tega, v kakšnem okolju živi in dela. Ponekod veljajo iste besede za zlato, drugod za kamen, vržen v sredo čela...

Za konec še nekaj. Kadar je z našo šolo kaj narobe, smo

grešni kozli — naravno — zmeraj učitelji, kot da je šola nekakšna marioneta v naših rokah, ne pa produkt mnogovrstnih dejavnikov ali družbe kot celote. Le taki si lahko razlagamo taktiko očitkov, po kateri smo enkrat skrivaj osipa, ker smo premalo izobraženi, zdaj pa, ko se skušamo te pomanjkljivosti rešiti, je ta vnaprejšnja skrbja za modernizacijo pouka skrivna napetost in razočaranja mladine!

Učitelji tudi doslej nismo iz tega predmeta delali pravljice. Da bi pa naši mladini prihranili nemir in razočaranje, da bi posredovano znanje postalo aktivnejše in življenjsko pomembnejše, mora z nami deliti odgovornost celotna družba. Rešitev je namreč le v boljšem in zglednejšem delu, v resnem premagovanju objektivnih ovir ter preprečevanju subjektivnih spodsrljav, ki so daleč nevarnejši od prvih.

~Klasična izkušnja nas uči, da učinkoviteje vzgajamo z vrlino kakor z napako in zablodo. Tako postaja naloga na vseh, da otroke obvarujemo rožnatih prividov in črnih depresij, da bodo hodili z jasno resnico po trdnih tleh. JANEZ LAMPIČ

Nižješolci vedo, kje je London, ne poznajo pa sosednje vasi

V zadnjem času vse pogostejše slišimo vzdih: „Ah, na dom pa že ne grem!“ Če se prav spominjam, so bili pred morda desetimi leti obiski na domu nekako obvezni. Upravitelj je na konferenci vedno zahteval kratko poročilo o tem. In če je bil kak težji primer, so učitelji staknili glave in po pedagoško in psihološko modrovali, kako bi otroku in družini pomagali.

V svoji kar precej dolgi praksi lahko rečem, da sem obiskal mnogo učencev na domu. In ne spominjam se, da bi se me roditelj po vsej sili hotel odkrižati, da ne bi vsaj nekaj minut pokramljala. Ko sem se poslovil, ko sem bil že daleč od hiše, je prišel za menoj klic: „Tovariš, pa še kaj pridite!“

Tak obisk je učitelju koristil kar pri več stvareh. Na primer, ko se je razpravljalo, zakaj je učenec tak in zakaj ni drugačen, je vedel, kako in kje otrok živi, kakšno je okolje, ki spremlja otroka v šolo in domov ter ga oklene še popoldne v njegovem prostem času. Drugo pa je, da na roditeljskih sestankih ni bilo preglobkega prepada, saj se je vendar učitelj že poprej prepričal o socialnem, materialnem in morda še o kakem položaju. In kvečjemu, ko sta takole skupaj razpravljala o otrokovem učenju in vzgojnem uspehu, je roditelj zavzdihnil: „Tovariš, zakaj se vam je takrat tako mudilo? No, kar pridite še, boste vsaj videli, kako živimo!“ Da, to zadnje je važno: Kako živijo. Ljudje smo pač taki, da tudi tegobe radi prikrivamo. Če že potem do česa ostrejšega pride, se zvečine zgodi, da roditelj in otrok branita drug drugega in tako v naši pedagoški zavesti ni jasne slike, ni pravih predstav.

Potrdimo pa lahko, da ni tako malo primerov, posebno

O OBISKIH NA DOMU

če se starši iz takih ali drugačnih razlogov roditeljskih sestankov ne udeležijo, da otrok konča osmi razred osnovne šole, roditelj pa vseh učiteljev niti ni videl. Neuradni stiki so vedno pri srčnejši, globlje drug v drugega segamo, zaupamo si. Rdeča opozorila v zvezkih: „Prosim, primite ga, držite ga na vajetih!“ itn., so več ali manj babbav, k-se ga sčasoma tudi roditelj tako privadi, da nanj niti ne reagira.

To naj bi bilo za učitelja, ki bi, če hoče sebi in učencu dobro, moral poznati šolski okoliš, vse poti, ki vodijo otroke k domu, k njegovim prvim vzgojiteljem. Važno pa je tudi, da otroci med seboj vedo, kje je sošolec doma, kako daleč ima do šole, kaj dela po šoli, kaj vse ga spremlja na poti do hiše učnosti. O tem sem razmišljal, ko je učenec umrl oče in smo šli kropit. Več kot polovica sošolcev ni vedela, kje je Ivan doma, pa čeprav so nekateri oddaljeni petnajst, dvajset minut. Tako je med Evgenom in Ivanom. Eden ali drugi lahko stopi sredi domačega dvorišča in z lahkoto opazi sošolčev dom. Pa me je tik pred Ivanovim domom vprašal Evgen: „Tovariš, je še daleč?“

— Kaj res ne veš, res ne poznaš te poti?

— Ne. Hodil sem tod, da pa je Ivan tukaj doma, res nisem vedel.

In še to je prav, da učenci spoznajo tudi domača imena. Ko sem dal nalogo, naj napišejo, kje in kako daleč so sošolci doma, je dve tretjini učencev napisalo skope in netočne podatke. Nekoč je neki profesor lepo povedal: „Nižješolčki vedo, da je London v Angliji, ne vedo pa za niti eno ime v sosednji vasi!“

Kot tretje bi omenil obiske

med šolami. Pred leti smo obiskali vse podružnične šole, ki spadajo pod isto centralno šolo kot naša. Ko smo naslednjega dne govorili o poti, o ljudeh in učencih tam gori, se mi je zdelo, da prihaja iz ustec povsem nekaj drugega, bolj toplega, razumevajočega. In je kateri ohrabrujoče dejal:

— Ko pridemo jeseni skupaj, jih bom kar precej spoznal. S tistim Jožkom si dopisujeva. Veste, tisti, ko me je nabiral pri med dvema ognjema...

Nisem jima naročil, da si dopisujeta. Po nekaj urah skupne igre sta se seznanila in si obljubila pozdrave po pošti. Spominjam se krepko raščene fanta, ko smo govorili o Galiciji — tam je naša najbolj oddaljena podružnična šola — da je ta fant dejal: „Aja, Galicija je ne kje v Rusiji. Moj stari ata se je tam med prvo svetovno vojno boril...“

Večkrat razmišljam o vsem tem, kako naj bi vse to postala naša stalna obveznost, del naših samih. Izgovarjamo se na standard, ki je ljudi — starše — pokvaril, nam jih odtujil in da se preprosto bojimo stopiti na to „tuje“ dvorišče, kaj šele v vežo in kuhinjo. Nekaj je morda res. Standard v našem spremenljivi ljudski nikakor pa ne more med nami in starši ustvariti nepredelne zidu, v katerem ni niti ene špranje skupnega sožitja. Prepričan sem tudi, da smo mi učitelji, tisti, ki bi morali k temu sporazumevanju napraviti prvi korak. Mnogi to delajo mnogi ne. Prav pa bi bilo, da si znova sklešemo skupno in vsebinsko zdravo mnenje. Prepričan sem, da se bo kdo ojačal, me dopolnil; vem sameno, da bo tako in podobno kramljanje vsem v korist, nikakor pa ne v škodo. —dk—

Pregled filmskih zvrsti in žanrov

Pri Prosvetnem servisu v Ljubljani v zbirki Sedma umetnost izšla knjiga prof. Vladimira Petriča PREGLED FILMSKIM ZVRSTI IN ŽANROV.

V svojem obsežnem delu obravnava prof. Petrič sedmo umetnost z zelo zanimivega vidika: ne v kronološkem zaporedju njenega nastajanja; tako rekoč nepregledno množico filmov razvršča v posamezne filmske zvrsti, ki jih obravnava kot poseben umetnostni fenomen. Avtorja zanimajo predvsem skupne črte, ki družijo filme v zvrsti. Tako odkriva, da se v posameznih žanrih pogostoma samo ponavljajo, dopolnjujejo in kombinirajo stilni elementi,

značilni za posamežno zvrst, pri tem pa ne zanemari novih vidikov, ki so jih prinesla spoznanja in izkušnje filmskih avtorjev. Petričeve opredelitve filmskih zvrsti so nastale na osnovi kritičnega pretresa najzanimivejših filmov in so tako dosledno oprte na gradivo. Čeprav odkriva avtor vrsto značilnosti, ki družijo filme v posamezne zvrsti, pa hkrati z estetsko občutljivostjo analizira vrednosti posamezne filme in odkriva v njih tisto, kar je za njihove avtorje značilno in enkratno.

PREGLED FILMSKIM ZVRSTI IN ŽANROV je pisan v živahnem, razgibanem slogu,

prav nič učenem in pretencioznem. Knjigo so v Srbiji pripravili kot učbenik za zgodovino filma: pri nas, kjer je filmska literatura sorazmerno skromna, pa bo s svojimi kvalitetaami za polnila vzrok v filmski publicistiki. Vsekakor delo, primerno tako za šole kot za filmske krožke in ljubitelje filmske umetnosti nasploh. Knjigi so dodani trije seznami: seznam filmov po slovenskih in izvirnih naslovih in seznam imen.

Cena knjige je 30. — dinarjev za naročnike zbirke Sedma umetnost pa 25. — dinarjev. Naročila sprejema Prosvetni servis Ljubljana, Cigaletova 8, tel. 312-577, p. p. 291/IV.

Naš list v prodaji v Ljubljani

List PROSVETNI DELAVEC lahko kupijo tisti, ki še niso naročniki, pa bodo morda postali, ko si bodo ogledali eno ali dve številki, v Ljubljani v knjigarni MLADINSKE KNJIGE, Titova cesta št. 3, v 1. nadstropju.

VČASIH POGLEJMO ZA KULISE

Beograjski mladinski primer izsiljevanja denarja od mlajših učencev je razburil vrsto prizadetih. In prav je tako!

Navajeni smo hladno spremljati kriminalke, kriminalne zgodbe v revijah, časopisih in na filmu, posebno se na televiziji. Navadili smo se hladnokrvnega presojanja divjega obračunavanja med tolpami A in B na eni strani pa kriminalisti policije na drugi strani. Zaradi simpatičnega inšpektorja, njegove rutine, in ker vemo, da bo zanesljivo zmagal le on, si ne belimo las. Kar oddahnemo si, ko v odločilnem spopadu zmaga roka pravice.

Dogodki na beograjski osemletki, o katerih se je razpisalo časopisje, pa so pokazali „junake“ v novi luči. Pretresljivost smrti učenca, ki ni imel enega novega dinarja, da bi se kot vsak dan odkupil izsiljevalcem, pa zahteva, da se otresemo hladnokrvnosti in se zamislimo tudi nad prikritimi problemi naših učencev, boljše med našimi učenci. Navajeni smo vesti o krajah, ropih, umorih, požigih, posilstvih, toda take izprijenosti pri najmlajših nismo bili vajeni. Ker mladostnih teenagerjev ne zadene kazenski zakon odraslih, mnogokrat zamolčimo ali pa ne raziskujemo dovolj problema v javnosti. Če pa si predstavljamo, da bi se naš otrok z zadnjimi močmi privlekel domov in umrl, bi najbrž precej drugače razmišljali o odgovornosti — staršev, vzgojiteljev, državljanov.

Ne bi rad brskal po podrobnostih, ne bi rad v odstotkih ocenjeval in meril, koliko je kdaj kriva šola, starši, koliko naivni učenci, okoliščine itd., rad pa bi alarmiral

predvsem našo vzgojno zavest učiteljev in profesorjev, ki si mnogokrat razlagajo molčečnost, zaprtost, otopelost otrok le kot posledico izprijenosti, neznanja, nepripravljenosti.

„Kaj vse se skriva za temi očmi, ki verujejo v našo pripravljenost pomagati, pa nalete mnogokrat ne le doma, temveč tudi v šoli na malodušje vse do brezbriznosti, čes, gotovo naklepajo kako neumnost. Bodimo budni, bolj človeški, poskušajmo biti kos ne le trenutni situaciji v razredu, ne le zvesti učnemu programu. Prav tega pa moramo izkoristiti, da prek njega sežemo v najobčutljivejši mehanizem otroške pravičnosti, otroške resnice, da bomo imeli pred seboj odkritosrčne ljudi. ki v nas vidijo, če že ne „vzornika“, pa vsaj prvega, ki trezno presoja, še več, ki mnogokrat lahko tudi nekaj predvidi, ki pomaga razvozljati mnoge gordivske voze, prek katerih tudi starši v vsakodnevni utrujenosti, naveličanosti nenehnega nadzora in opozarjanja tipajo le površno. Postajajo neobčutljivi, vozli pa se grmadijo in končno zginejo nad mlado osebnost, ki jim ni več kos in omaga pred težavami, preden bi bila deležna pravega življenja.“

Obljubimo ob tem nesrečnem primeru, nadrobno opisanim v dnevnem časopisju, da bomo bolj prijetelj-ski, bolj budni, da nas, četudi ne edino odgovorne, vsakodnevna rutina ne bo odtrgala od resničnih problemov, ki spremljajo mlade.

IGOR PLEŠKO

POLJUDNOZNANSTVENA ENCIKLOPEDIČNA REVIIJA PIONIR IN UČNI NAČRT OSNOVNE ŠOLE

Pregledali smo prvih šest števk tega letnika poljudnoznanstvene, enciklopedične revije Pionir in ugotovili korelacijo med objavljenimi prispevki in učnimi enotami ter temami v učnem načrtu slovenskih osnovnih šol. Skoraj pri vseh prispevkih smo ugotovili tesno zvezo z učnim procesom, povezanost, ki govori o nepogrešljivosti revije Pionir od 4. razreda osnovne šole dalje.

Danes si sodobnega in uspešnega pouka ne moremo več predstavljati brez kakovostnega periodičnega tiska, ki ga terjajo naše potrebe in razmere, mladinskega tiska, ki vodi bralca k našim vzgojnim smotrom; prav tako pa so poljudno napisani in didaktično ustrezno bogato ilustrirani prispevki v vsaki številki revije Pionir. Napredni učitelji na stopnji predmetnega in razrednega pouka mnogokrat najdejo v teh prispevkih prepotrebno in aktualno izhodišče v učno uro, drugič so spet prispevki koristna dopolnitev in poglobitev obravnavane snovi. Zato upodablja vsaka šola tudi vezane letnike, ki so dobrodošli zlasti pri kabinetnem in skupinskem pouku.

Vsebinsko povezanost revije Pionir s poukom, zlasti na predmetni stopnji, je mogoče v celoti izrabit le, če je v razredu vsak drugi ali vsaj tretji učenec naročen na revijo; žal je še zmeraj mnogo šol in razredov v mestih in na podeželju, ki tega minimuma ne dosežejo. Cena revije Pionir — 2,00 din mesečno za posamezno številko — vsekakor ne more biti ovira pri naročanju tako kakovostnega tiska, ki ga prav za to starostno stopnjo ustvarjajo najboljši sodelavci, znanstveniki, publicisti in umetniki iz domala vse Jugoslavije; da naročnina ni ovira, lahko sklepamo tudi po tem, ker ima revija na mnogih šolah — v razvitih in nerazvitih krajih — izredno razveseljivo število naročnikov. Uspeh je torej odvisen predvsem od zavzetosti učiteljskega zbora, zlasti predmetnih učiteljev, za revijo Pionir. Zdi se, da na nekaterih šolah predmetni učitelji zgodovine, zemljepisa, biologije, fizike, matematike in drugih do zdaj še niso spoznali prave vrednosti objavljenih prispevkov in ilustracij, kar lahko opravičimo s tem, da si pri nas poljudnoznanstvena literatura, posebno poljudnoznanstvena literatura za mlade, šele utira pot in zato v učiteljskih zborih še nima tako dobrih posrednikov med predmetnimi učitelji, kakršni so na primer slavisti, za publikacije svoje stroke.

Pregled korelacije med revijo Pionir in učnim načrtom objavljamo z namenom, da bi pospešili uvajanje, vključevanje in uporabljanje objavljenih prispevkov v učnem procesu na vseh naših šolah, da bi pomagali predmetnim učiteljem posodobiti pouk in da bi z objavljeno korelacijo olajšali učiteljem pripravo na pouk. Prepričani smo, da bo že v prvih šestih številkah tega letnika revije Pionir vsak našel za svoje predmetno področje dovolj trdno utemeljitev za kar najbolj toplo priporočilo revije učencem. Prepričani smo tudi, da bo objavljeni pregled korelacije pomagal učiteljem zagovarjati pri starših potrebo po branju revije Pionir in zato med učenci ne bo težko celo sredi šolskega leta pridobiti novih bralcev in naročnikov in s tem izboljšati učne uspehe.

FIZIKA

Pionir št. 1

7. razred Človek v boju za energijo (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Energija. Vodni stroji

Pionir št. 2

7. razred Para je spremenila svet (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Parni stroji

Pionir št. 3

7. razred Parnе turbine še danes v uporabi (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Parni stroji
8. razred Inštitut za jedrsko znanost Boris Kidrič (dr. Zoran Knežević)
korelacija z učno temo — Jedrski reaktor

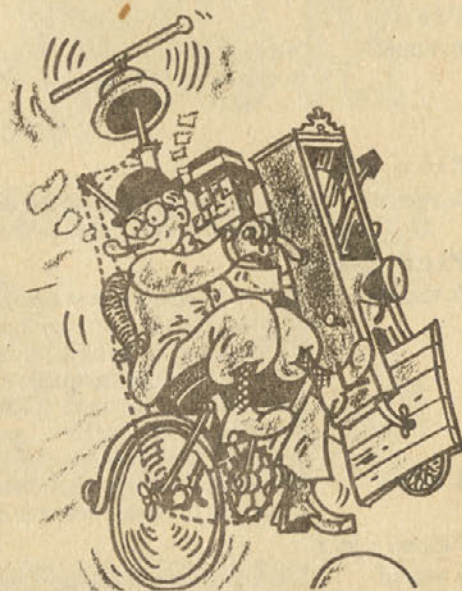
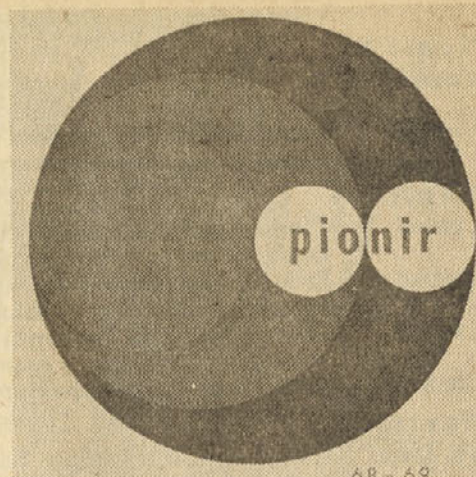
Pionir št. 4

7. razred Bencinski motorji — (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Motorji z notranjim izgorevanjem
8. razred Manjši od atoma (prof. Srdjan Lelas)
korelacija z učno temo — Zgradba atoma

MATEMATIKA

Pionir št. 4

8. razred Seštejte vsa števila do 100 (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno enoto — Problemi

ZEMLJEPIS

Pionir št. 1

6. razred Na obalah Britanskega otočja (prof. Jurij Kunaver)
korelacija z učno temo Velika Britanija
7. razred Vedno više in više (reportaža z barvnimi fotografijami o vzponu na Anapurno)

Pionir št. 2

7. razred Človeška rasa je zelo mlada (dr. Tone Pogačnik)
korelacija z učno temo — Prebivalstvo Azije, Afrike
7. razred Srebrni jubilej OZN (dr. Metod Mikuž)
korelacija z učno temo — Naloge OZN
8. razred Obedska bara (Ilija Živanovič)
korelacija z učno temo — Panonska nižina — prir. značil.
5. in 8. raz. Preveri svoje znanje: največja mesta v Jugoslaviji

Pionir št. 3

6. in 7. raz. Človek danes in nekdaj (dr. Tone Pogačnik)
korelacija z učno temo — Prebivalstvo
7. razred Preveri svoje znanje: Peru

Pionir št. 4

6. razred Hekla, ognjenik Islandije (prirejila D. T.)
korelacija z učno temo — Island

ZGODOVINA

Pionir št. 1

6. razred Človek v boju za energijo (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Znanost in tehnika v starem veku

Pionir št. 2

6. razred Para je spremenila svet (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Iznajdbe in izumi
Dioklecijanov palača — najznamenitejša rimska zgradba na Jadranski obali (prof. Ivan Kampuš)
korelacija z učno temo — Rimska oblast pri nas
Ekspedicija na Triglav — znanstveno fantastični potopis 22.000 let pred n. š. (dr. Ivan Gams)
8. razred Partizansko orožje (prof. Matija Žgajnar)
korelacija z učnimi temami iz zgod. NOB

Pionir št. 3

6. razred Staro Smederevo (Jovan Vagenhals)
korelacija z učno temo — Srednjeveška srbska država — Boji Srbov s Turki
Ekspedicija na Triglav — nadaljevanje
8. razred Naj živi federativna demokratična republika Jugoslavija (dr. Metod Mikuž)
korelacija z učno temo: II. in III. zasedanje AVNOJ-a
Ob petdesetletnici koroškega plebiscita (dr. Tone Zorn)
korelacija z učno temo — Boj za meje, koroški plebiscit, rapalska pogodba

Pionir št. 4

6. razred Ekspedicija na Triglav — nadaljevanje in konec

TEHNIČNI POUK

Pionir 1, 2, 3, 4

6. in 7. raz. O ladjah — O ladijski govorici — Prvi trenutki ladje — Do dotika z morjem (vse ing. Marin Katalinič)
korelacija z učno temo — 6. r. Gradnje — 7. r. Razvoj plovnihih objektov

Pionir št. 3

6. razred Gazelin skok čez Savo (Danilo Radosavljevič)
korelacija z učno temo — Ureditelj prometa v mestu
7. razred Parne turbine še danes v uporabi (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Parna turbina

Pionir št. 4

7. razred Bencinski motorji (dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno temo — Avtomobil. Bencinski motor

TEMELJI SOCIALISTIČNE MORALE

Pionir št. 1

Olajšajmo trpljenje drugim (Iztok Ilich)

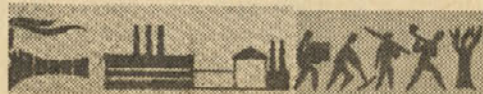
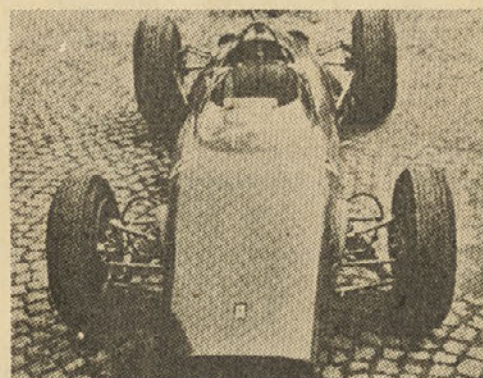
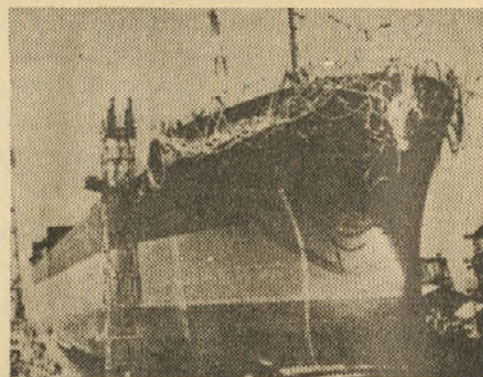
Pionir št. 4

Kmalu Sedmi kontinent (Iztok Ilich)

SPOZNAVANJE DRUŽBE

Pionir št. 2

4. razred Srebrni jubilej OZN (dr. Metod Mikuž)
korelacija z učno temo — 24. okt. — dan OZN

5. razred Obedska bara (Ilija Živanovič)
korelacija z učno temo — Prirodni značaj Panonske nižine
- Pionir št. 3
4. in 5. raz. Naj živi feder. dem. republika Jugoslavija (dr. Metod Mikuž)
korelacija z učno temo — I. in II. zasedanje AVNOJ
- Pionir št. 4
4. razred Alpsko živalstvo (prof. Polde Zor)
korelacija z učno temo — Podoba alpskega sveta

SPOZNAVANJE NARAVE

- Pionir št. 1
4. in 5. raz. Evropsko leto varstva narave (prof. Vicko Pavičič)
korelacija z učno temo — Varstvo narave
5. razred Koren strupen — koren lečen (prof. dr. Viktor Petkovšek)
korelacija z učno temo — Zdravilne rastline
- Pionir št. 2
5. razred Pojdemo brat (prof. Helena Ložar)
korelacija z učno temo — Vinograd, vinska trta
- Pionir št. 4
4. razred Alpsko živalstvo (prof. Polde Zor)
korelacija z učno temo — Živali v visokogorskem svetu
5. razred Preveri svoje znanje

SLOVENSKI JEZIK

- Pionir št. 2
5. in 8. raz. F. Bevk — 80-letnik
korelacija z učno temo — Bevk — mladinski pisatelj
Detektivska povest L. Suhodolčana Naočnik in Očalnik izhaja kot nadaljevanje

TELESNA VZGOJA

7. in 8. raz. korelacija z učno vsebino — Teorija telesne vzgoje
- Pionir št. 1
- Uspehi jugoslovanskega športa — gimnastika —
Športi narodov sveta — Alka —
Vedno više in više (alpinizem)
- Pionir št. 2
- Športi narodov sveta — Lacrosse —
Med sanjami in resničnostjo —
Uspehi jugoslovanskega športa — šah
- Pionir št. 3
- Športi narodov sveta — metanje podkve —
Med sanjami in resničnostjo —
Uspehi jugoslovanskega športa — kegljanje
- Pionir št. 4
- Športi narodov sveta — Skikjoering —
Med sanjami in resničnostjo

BIOLOGIJA

- Pionir št. 1
6. in 8. raz. Evropsko leto varstva narave (prof. V. Pavičič)
- Pionir št. 3 in 4
6. razred Pogovori z živalmi
- Pionir št. 4
8. razred Alpsko živalstvo (prof. Polde Zor)
korelacija z učno temo — Živalstvo in rastlinstvo planinskih krajev

GLASBENI POUK

- Pionir št. 1
8. razred Ludwig van Beethoven — 200-letnica rojstva (prof. Hariš Nonveiller)
korelacija z učno temo — Življenje in delo L. v. Beethovna
- Pionir št. 4
8. razred Pred 100 leti so se odprla vrata stalne opere v Zagrebu (dr. Lovro Županovič)
korelacija — Opera

LIKOVNI POUK

- Pionir št. 1
- Povesti o življenju na cerkvenih vratih — mojster Radovan (prof. Ivan Kampuš)

- Korelacija 5. raz. — Umetnostna vzgoja
6. raz. — Spoznavanje lik. umetnin
8. raz. — Oblikovanje reliefa

Pionir št. 3

Srečanje z Antunom Augustinčičem (Palma Kata-
linič)

Pionir št. 5

ZEMLJEPIŠ

4. in 8. raz. — Od morja do zasneženih planin (Iztok Ilich)
4. razred korelacija z učnima temama alpski in kraški svet
8. razred korelacija z učno temo Slovenija

ZGODOVINA

6. raz. Človek danes in nekoč (Tone Pogačnik)
korelacija z učno enoto Človek v stari kamni dobi
6. raz. Pozabite na osebne stvari, zanimajte se za javne (dr.
I. Voje)
korelacija z učno enoto Razvoj Dubrovnika
7. raz. Nekaj iz zgodovine delavskega gibanja v Srbiji
(Franc Rozman)
korelacija z učno enoto — Svetozar Marković za
ljudsko samoupravo
8. raz. Spominski koledar NOB (Slavka Ivanc)
korelacija z učno temo — Zgodovina NOB (Pohorski
bataljon,
II. sovražna of., IV. sovražna ofenziva)

BIOLOGIJA

6. raz. Razgovor s sipo (dr. Anton Polenec)
korelacija z učno enoto — Sipa
8. raz. Človek danes in nekoč — Kdaj so nastale rase (T.
Pogačnik)
korelacija z učno temo — Razvojni nauk

FIZIKA

7. raz. Nadaljnji razvoj bencinskih motorjev. Kinetična
energija
(dr. Marko Vakselj)
korelacija z učno enoto — Motorji z notranjim iz-
gorevanjem
8. raz. Mladi izumitelj (Emilija Milovanović)
korelacija z učno temo — Električna (Nikola Tesla)

TEHNIČNI POUK

7. raz. Nadaljnji razvoj bencinskih motorjev (dr. Marko
Vakselj)
korelacija z učno enoto — Letalo. Bencinski mo-
torji.
Ko ladja oživi (ing. Marin Katalinič)
korelacija z učno enoto — Razvoj plovnihi objektov

SLOVENSKI JEZIK

- Branje Meseci (Stanislav Femenič)
Naočalnik in Očalnik (Leopold Suhodolčan)

TELESNA VZGOJA

7. in 8. raz. korelacija z učno temo — Teorija telesne vzgoje
Uspehi jugoslovanskega športa — smučarski skoki
Med sanjami in resničnostjo
Športi narodov sveta — Curling — Škotska

Pionir št. 6

ZEMLJEPIŠ

8. raz. Razgovor pod Durmitorjem (Ilija Živančič)
korelacija z učno temo — Dinarski svet v Črni gori

ZGODOVINA

6. raz. Srednjeveško gusarstvo na Jadranu (dr. Momčilo
Spremič)
korelacija z učno temo — Razvoj Dubrovnika
7. raz. Zato bomo mi kovači kovali (Franc Rozman)
korelacija z učnima temama — Pregled boja jugoslo-
vanskih narodov v habsburški monarhiji za narod-
nostne pravice
Pregled boja Slovencev za narodnostne pravice
8. raz. Spominski koledar NOB
korelacija z učno enoto — Zgodovina NOB

BIOLOGIJA

6. raz. Pogovor s pajki (dr. Anton Polenec)
korelacija z učno temo — Križevci
8. raz. Človek danes in nekdaj (Tone Pogačnik)
korelacija z učno enoto — Razvojni nauk

FIZIKA

7. raz. O padalih (T. Polenec)
korelacija z učno enoto — Prosto padanje
8. raz. Električna — oblika energije današnjih dni (dr. Marko
Vakselj)
korelacija z učno temo — Uvod v elektriko
7. in 8. raz. O enotah v fiziki (dr. Marko Vakselj)

TEHNIČNI POUK

- Električna — oblika energije današnjih dni (dr. M.
Vakselj)
korelacija z učno temo — Električni tok

LIKOVNI POUK

6. raz. Hrastovlje — biser slovenske Istre
korelacija z učno temo — Spoznavanje likovnih
umetnin srednjega veka

GLASBENI POUK

- Smrt velikega glasbenika (o srbskem glasbeniku
Petru Kanjoviču) —
(E. Milovanović)

SLOVENSKI JEZIK

- Branje Naočnik in Očalnik (L. Suhodolčan)

TELESNA VZGOJA

7. in 8. raz. korelacija z učno enoto — Teorija telesne vzgoje
Uspehi jug. športa — hokej
Med sanjami in resničnostjo
Športi narodov sveta — Bandy — igra Skandinavcev

V nekaterih slovenskih osnovnih šolah se bo prihodnje šolsko leto začel pouk „moderne matematike“, kot ga začenjajo uvajati po svetu. Obetajo nam na tem področju šolskega dela dokaj novosti — upajmo, da tudi uspehov! Na sliki: Pri pouku „moderne mate-
matike“ v francoski osnovni šoli.

Ob tretji republiški razstavi »Likovni svet otrok in mladine«

Objavljamo nadaljevanje odgovorov profesorja Zorana DIDKA na vprašanja, ki mu jih je postavilo naše uredništvo.

Ta druga skupina vprašanj je prav tako, kot je bila prva, nekaka celota. Prvi del je zavzemal predvsem področje likovnega ustvarjanja otrok ter likovne vzgoje — nadaljevanje pa zajema širše področje slovenskega likovnega ustvarjanja kot celote.

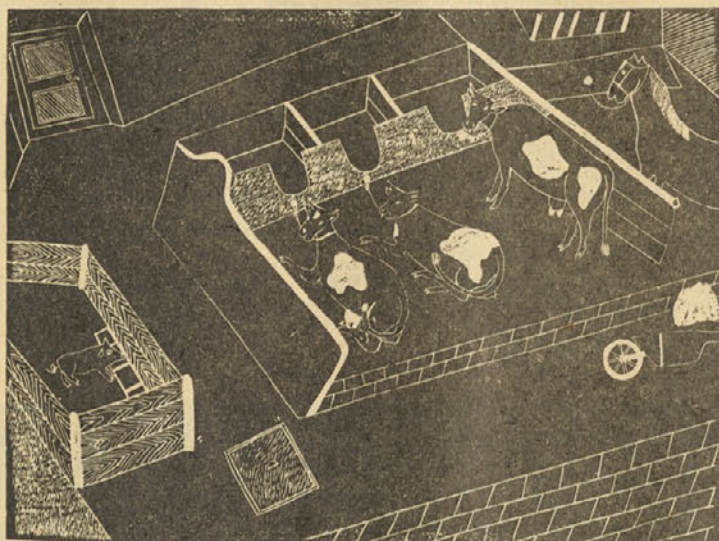
— Se vam ne zdi, da so otroška dela po ekspresivnosti močnejša od del prenekaterega likovnega umetnika? Je to posledica slabega likovnega vođenja v dobi izobraževanja — ali samo odsev umetniško neustvarjalne, zmehanizirane dobe?

Otroci imajo prav. Ukvarjajo se z barvitimi objekti očarljive fantastike, igrivosti, veselja — z objekti domišljije, gibljivih oblik, funkcionalne prilagodljivosti, harmonije ambienta, znanja in poezije — z

monije do harmoničnih oblik; iz zanimanja za tehniko do tehničnih oblik; s študijem do intelektualnih oblik itn.

Vsekakor je mogoče, da učinkuje včasih po emotivni neposrednosti izrazne sile otroško likovno delo močnejše od del prenekaterega likovnega umetnika. Tudi vzgoja vpliva na razvoj in intenzivnost ustvarjalne moči.

Zmehanizirana doba ima pač svoje umetniške kvalitete visokih humanih vrednosti, kar pa ni v nasprotju, temveč v skladu z orazumljeno intuicijo ustvarjalnih konceptov — čeprav so izražene v najostrejših oblikah in materialih.

Slikane značilnosti naše pokrajine in kmečkega življa. Trdna zveza otrok z okoljem narekuje tudi izbor motiva. Sliki odsevata dobro opažanje, kažeta harmonično občutje v povezanosti s stvarmi, ki jih otrok dobro pozna in jih ima rad.

obrisi zaznavanja in spoznavanja, občudovanja, doživetij, kretenj in z obrisi, ki določajo prostore, velikosti, globine, bližine, količine, intenzivnosti, zaporedja, poudarke, presledke, z obrisi notranjosti, zunanosti itn.

Ustvarjajo z obrisi in objekti polnimi izrazne moči, napetosti pa z občutljivostjo in veseljem do igrivih oblik ter barv.

Dela se lotevajo z melanholijo do melanholije barvitih intonacij; ustvarjajo iz konfliktov do konfliktno sestave oblik in barv; iz har-

I.	zaznavanje	opazovanje	intelekt
II.	dojemanje	doživljanje zaznamovanje	
III.	spoznavanje	usmerjanje osveščanje	
IV.	presojanje	zbiranje primerjanje razlikovanje razvrščanje	razvijanje
V.	sklepanje	členjenje opredeljevanje sestavljanje	intuicije
VI.	določanje pomena	snovanje oblikovanje načrtovanje	Razvijanje
VII.	organiziranje sistemiziranje	programiranje	

NAMEN:

obvarovati rast, razvoj, cilje;
pridobiti sposobnost dela in ustvarjanja;
pridobiti eksistenčno možnost;
pridobiti eksistenčne enakopravnosti;
pridobiti osamosvojitve in enakopravnost.

— Čutiti zakrnelost izpovednosti v našem sodobnem likovnem ustvarjanju — je to nemoč ali neodgovornost?

Oblike sodobne likovne ustvarjalnosti so odsev konfliktnih stanj v svetu, naglih sprememb v načinih reševanja eksistenčnih vprašanj;

— so odsev novih odnosov do moči in možnosti tehnike, industrije, tehnologije, znanosti;

— odsev količine in razmnoževanja hitrih in spreminjajočih informacij;

— odsev disharmonije v razvojni kontinuiteti;

— odsev disproporcij in disonanc pojavov hkratnosti.

To vse zapušča sledi v težnjah likovne ustvarjalnosti. Vendar se kaže globlja podoba sedanje likovne umetnosti v trdnejših temeljih tedaj, ko se zakonitosti pomena in bistvene značilnosti pojavov odkrijejo z današnjo prodornostjo orazmljene intuicije. To spre-

meni načine doživljanja, mišljenja, koncipiranja v bolj kakovostno intenziteto sinteze oblik likovne umetnosti.

Obvladati, dojeti, vzpostaviti umetniško vizijo sedanjosti, je stvar umetniške potence in možnosti.

— Kakšno je vaše mnenje o zanikanju starih vrednot likovne tradicije, klasičnega pristopa k umetniškemu ustvarjanju? Koliko to zanikanje škoduje ali koristi sedanji umetnosti in likovno pedagoškemu delu?

Stare vrednote ne škodujejo novim. Pametno je pač treba izkoristiti študij izvorov in vzorov. Dobro je spoznati ustvarjalno metodologijo in načine mišljenja velikih starih mojstrov likovne umetnosti. Tako spoznamo, s kakšno muko so se dokopali do višjih stopenj zavesti. Literatura o likovnih značilnostih vsega sveta leži na mizi pred nami. Mislim, da je potrebno te knjige samo odpreti, saj v prejšnjih stoletjih takih dragocenih informacij niso imeli.

Eno je gotovo: popolnejša informiranost je vsekakor ena od značilnosti našega časa.

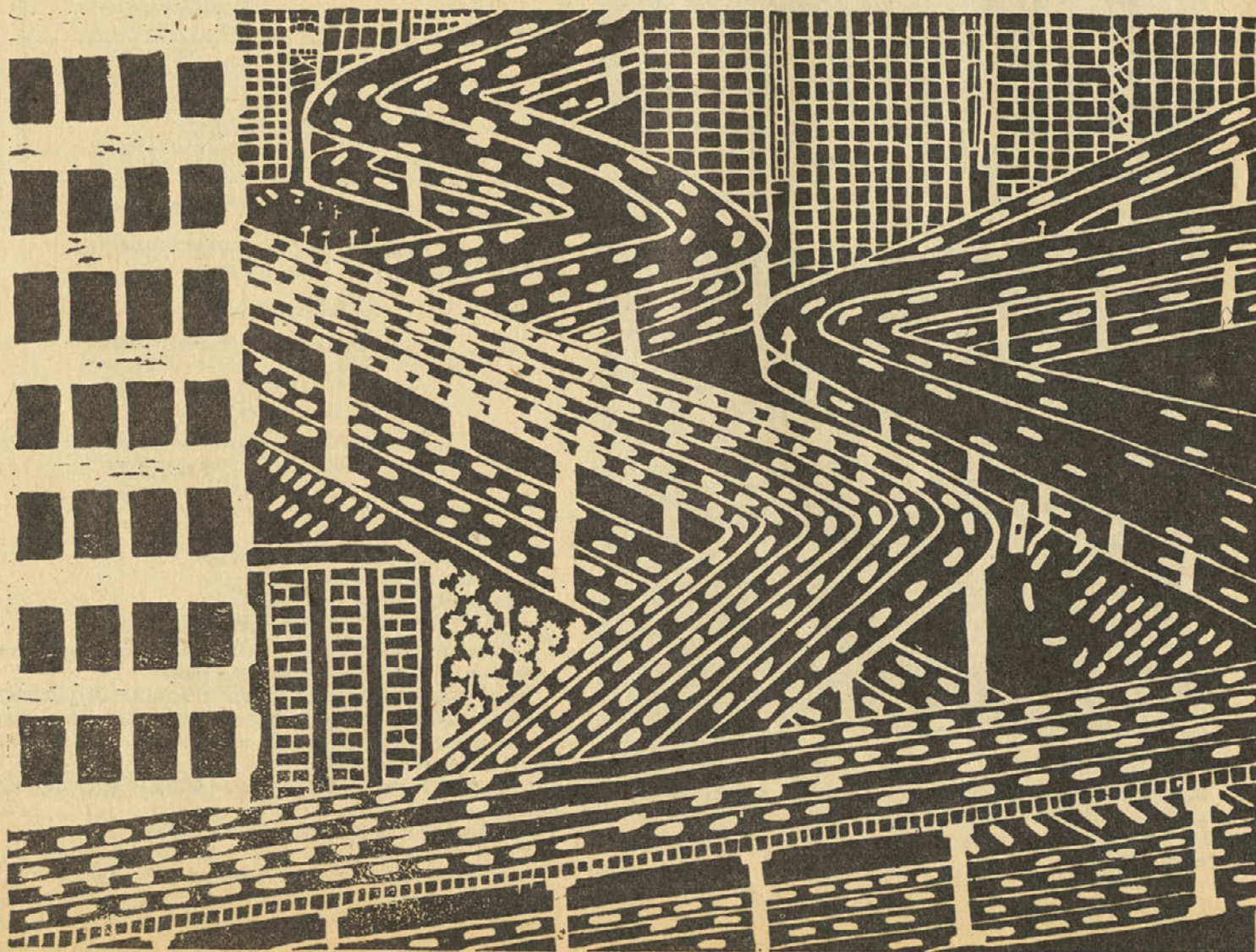
— Kot likovni pedagog lahko primerjate likovno delo osnovne šole s študijskim delom na akademiji. Kaj menite o tem?

Otroci oblikujejo oaze likovne poezije.

Ustvarjalni genij raste iz razvitega otroštva.

— Kaj bi morali glede na sedanje stanje likovne vzgoje na Slovenskem najprej narediti?

Urediti programe likovne vzgoje; doseči kontinuiteto študija; povečati tedensko število ur; nanovo proučiti usmeritev in prekvalifi-

NIŽJA STOPNJA:

5. februarja:
TIK-TAK
12. februarja:
GLAGOL
19. februarja:
JUNAKA KRALJ MA-
TJAŽ
IN PETER KLEPEC
26. februarja:
HIŠA PET PEDI
5. marca:
OSMI MAREC
12. marca:
GLASBENA
19. marca:
LETNI ČASI

SREDNJA STOPNJA:

9. in 10. februarja:
V OBRŠČAKOVI GO-
STILNI
16. in 17. februarja:
EMONA
23. in 24. februarja:
SPOZNAJMO RONDO
2. in 3. marca:
SKOPJE
9. in 10. marca:
O LITERARNI PLAŽI
16. in 17. marca:
GAMSI, SVIZCI in MU-
FLONI

VIŠJA STOPNJA:

9. in 11. februarja:
KAKO IN ZAKAJ SE
VRSTE SPREMINJAJO
16. in 18. februarja:
SLOVENSKI KNJIŽNI JE-
ZIK V NARODNEM BOJU
SLOVENCEV V DRUGI
POLOVICI XIX. STO-
LETJA
23. in 25. februarja:
ŠKLADBE BELE BAR-
TOKA
2. in 4. marca:
MARX IN ENGELS
9. in 11. marca:
ZAKON, DRUŽINA IN
DRUŽBA
16. in 18. marca:
URANSKA KOPA

NENAVADNI POGOVORI:

8. in 10. februarja:
ALI SMEM KRITIČNO
RAZMIŠLJATI
22. in 24. februarja:
DOLGI LASJE
8. in 10. marca:
CE SE MAMA RAZJEZI

NIŽJA STOPNJA:

5. februarja ob 9.05 I. program
ob 14.05 II. program

TIK-TAK

V tej oddaji bodo šolarji poslušali različne skladbice, različne predvsem po ritmu. Slišali bodo budnico, uspavanko in plesno skladbico. Vse so povezane v prijetno pravljico Tik-tak. Tik-tak pa zato, ker bodo v njej nastopale ure in urice iz me-
steca Tik-tak.

Tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak,
Kadar zlato sonce sije
in je beli dan,
neutrudna ura bije:
tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak.

Tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak,
Ko ponoči vse miruje
v lepem svetu sanj,
neutrudno ura čuje:
tik tak, tik tak,
tik tak, tik tak,
bim, bimba.

Tekst in glasbo je napisala Mira
Voglar.

SREDNJA STOPNJA:

V OBRŠČAKOVI GOSTILNI

Eno izmed oddaj literarnega ciklusa smo letos posvetili Josipu Jurčiču. Vendar pa ne bomo govorili o njegovi življenjski poti niti ne bodo našeta vsa njegova dela, njegov literarni program in njegovo uredniško delo. Oddaja skuša prikazati samo nekaj odlomkov iz njegovih del in to v takem zaporedju, da si že iz tega in ob predhodni pripravi na uro, učenci petega razreda lahko ustvarijo podobo, kako je raslo njegovo literarno delo.

Najprej se ustavimo pri odlomku iz Jurja Kozjaka (peto poglavje). To je bila njegova prva povest, ki jo je napisal kot sedmošolec na ljubljanski gimnaziji in zanjo prejel nagrado Mohorjeve družbe. Po končani gimnaziji je odšel na Dunaj in se tu seznanil z Josipom Stritarjem. Iz njunega prijateljstva in sodelovanja je

NIŽJA STOPNJA:

Pomagali bi vam radi. Poskusili bomo vnesti v šolsko uro slovnice veliko dobre volje, smeha, nagajivosti, malo prepira in skozi vse to čisto na kratko, a učinkovito pripeljati vse skupaj (slovnico namreč in otroke), v red. Takšna je današnja oddaja, ki jo je pripravil Janko Svetina.

Ringa ringa raja,
samostalnik pa nagaja,
glagol pa priteče
pa vse na tla pomeče.

Tako lahko današnja uro pričnemo ali pa končamo. Potem se bo predstavil glagol — približno takole: Ime mi je Glagol, pišem se Glagol, doma sem v stavku, stanujem pa v slovnici. Lahko bi me našli tudi v šolski torbi v zvezku in knjigi. Seveda pove glagol potem še važnejše stvari o sebi, n.pr. — da so glagoli besede, ki povedo, kaj kdo dela. To-
rej so silno pomembne besede. Okoli te pomembnosti se pozneje vse zavozlja in končno spet razvozlja. Kaj bi glagol v stavku brez samostalnika.

9. februarja ob 9.05 I. program
10. februarja ob 14.05 II. program

nastal Deseti brat. Za našo oddajo je avtor izbral odlomek iz pogovora v Obrščakovi gostilni, pogovor, kjer Krjavelj pripoveduje, kako je hudiča na dvoje presekal.

Zatem je omenjena Levstikova kritika Desetega brata, ki je Jurčiča zelo prizadela in ker hoče dokazati, da zna pisati tudi drugače, je zasnoval povest Sosedov sin. Iz te povesti je v naši oddaji tudi kratek odlomek.

Ob oddaji lahko učence opozorite še na njegov jezik, ki je zajet iz ljudstva, bogat z ljudskimi rekli, pripovedovanje pa živo in nazorno. Pri dobri interpretaciji se tudi to lahko zelo lepo približa učencem, da začutijo lepoto njegovega jezika.

Oddajo je pripravil Niko Grafenauer.

VIŠJA STOPNJA:

KAKO IN ZAKAJ SE VRSTE SPREMINJAJO

Avtor vrste oddaj, ki govore o razvoju vrst s posebnim ozirom na človeka, si je v pričujoči oddaji zadal nalogo, da bo poslušalcem temeljito razložil osnovne pojme, potrebne za razumevanje mehanizma evolucije. Najprej se seveda ustavi pri mehanizmu dedovanja in ko ga predvsem s primerom — podrobno razloži, razloži še mutacije, napake pri dedovanju, brez katerih se vrste sploh ne bi spreminjale. Šele po teh uvodnih razlagah razloži tudi mehanizem naravnega izbora in njegove vloge pri spreminjanju vrst.

Ce hočemo prav razumeti mehanizem evolucije, moramo predvsem spoznati mehanizem dedovanja. Kromosome, nosilce dednih last-

nosti, si lahko predstavljamo kot verižico kalupov, ob katerih po določenem zaporedju nastajajo drobni sestavni deli rastočega telesa. Z dedovanjem kromosomov je zagotovljeno tudi dedovanje lastnosti. Vrsta se lahko spreminja, ker ob dvojitvi kromosomov nastanejo napake (mutacije), ki so seveda tudi dedne. Te mutacije niso v nikakršni neposredni zvezi z okoljem, povzročijo lahko — povsem slučajno — tako koristne, kot tudi škodljive spremembe. Zaradi naravnega izbora, kateremu so vsi organizmi podvrženi, pa se koristne spremembe uveljavijo, medtem ko osebki s škodljivimi propadejo, ali pa je vsaj njihovo potomstvo manj številno.

12. februarja ob 9.05 I. program
ob 14.05 II. program

GLAGOL

Da, kar naenkrat je postal pomemben tudi samostalnik, ki ga v začetku oddaje sploh nikjer ni bilo. In potem pridevniki, števnik...

Kakšno bi bilo poročilo o nogo-
metni tekmi, če bi to pripovedoval samo pomembni glagol? Takšna igra postaja zanimiva in je zelo primerna za ponovitev ali pa tudi za uvod v novo poglavje v slovnici.

Šolarji bodo po takšni veseli šolski uri za domačo nalogo prav radi poiskali vse glagole v pesmici, ki smo jo že v uvodu zapisali

(Ringa ringa raja,
samostalnik pa nagaja,
glagol pa priteče
in vse na tla pomeče!)

SREDNJA STOPNJA:

16. februarja ob 9.05 I. program
17. februarja ob 14.05 II. program

EMONA

Leta 35. p. n. št. letjem se začena obdobje rimskega gospostva nad ozemljem današnje Ljubljane, približno petdeset let kasneje se je začela Emona spreminjati iz vojaškega taborišča v rimsko mesto, in postala upravno središče. O življenju Emone imamo precej podatkov, saj so arheologi našli precej bogatih izkopnin.

Emona je stala ob prometnih cestah in plovni Ljubljani, zato se je lahko razvila v cvetoče mesto rimskega imperija. Emona je posredovala trgovino z Italijo, kamor so prodajali živino, od tam pa vozili industrijsko blago.

Delovna sila so bili sužnji. Prebivalci Emone so se ukvarjali tudi s poljedelstvom in obrtjo.

V drugi polovici 6. stol. pa je rimska Emona propadla, tu pa so se naselili Slovani. Z razpadom Emone pa so izginili tudi sužnjelastniški odnosi.

Oddaja na zanimivi način pripoveduje kaj je Emona, kako je bila utrjena in kakšno je bilo življenje v njej.

VIŠJA STOPNJA:

16. februarja ob 14.05 II. program
18. februarja ob 9.05 I. program

SLOVENSKI KNJIŽNI
JEZIK V NARODNEM
BOJU

Vrsta oddaj o slogovnem razvoju slovenskega knjižnega jezika poseže s to oddajo na širše področje, na področje tistega družbenega dogajanja, ki nekako „od zunaj“ učinkuje na razvoj knjižnega jezika. Pri tem se opira na citat iz Kardeljevega „Razvoja slovenskega narodnega vprašanja“: „Vloga literarnega jezika tudi v sferi družbenih in gospodarskih gibanj ni majhna, če so dani materialni pogoji za njegov vpliv, kajti pripadati istemu jeziku se pravi v mnogih ozirih tudi misliti in reagirati na isti ali podobni način. Biti zavestno vezan za določeno kulturno skupnost, ki jo povezuje skupni jezik, pomeni biti povezan tudi z določenimi vzajemnimi materialnimi interesi te skupnosti. (...)

To so bržčas glavni razlogi, zakaj so se prav v obdobju, v katerem so se pojavile kapitalistične težnje k reformiranju oziroma intenzivnejšemu zedinjevanju skupnega jezika in zakaj je prav v tem obdobju nastal tako intenziven občutek družbene potrebe, da dobi knjižni jezik čim širši dostop do množic. Knjižni jezik je na ta način opravljal — med drugim — tudi nadvse pomembno poslanstvo osredotočevala duhovnih in kulturnih prizadevanj naroda.

Casovno zajema oddaja — kot je že iz naslova razvidno — drugo polovico XIX. stoletja. Gre torej za obdobje, ko je bila zaradi revolucionarnih dogodkov v letu 1848 („Pomlad narodov“) tudi slovenskemu jeziku načelno priznana pravica do rabe v javnem življenju, praktično pa jezik še ni v zadostni

meri opravljal tistih funkcij, o katerih govori Kardelj v navedenem delu. Razloge za to dovolj obširno navaja tekst oddaje: od tistih razsvetljenskih, zaradi katerih so pisci uporabljali narečja, da bi bili umljivi ljudstvu, do tistih puritanosti v smeri „veslovanstva“, ki izražajo občutek nemoči majhnega naroda z nerazvitim meščanstvom pred potujočevskimi pritiski večjih in razvitejših sosedov.

Avtorica oddaje, docentka dr. Breda Pogorelec, izčrpno razlaga zgodovinske družbene komponente, ki so v boju za narodnostni obstanek prispevale h konsolidaciji slovenskega knjižnega jezika v drugi polovici preteklega stoletja in ki — mutatis mutandis — še danes sodelujejo pri oblikovanju njegovega razvoja.

NIŽJA STOPNJA:

19. februarja ob 9.05 I. program
ob 14.05 II. program

JUNAKA KRALJ MATJAŽ IN PETER KLEPEC

Pripoved o junakih iz naših sorodnih pripovedk, o Kralju Matjažu, Petru Klepcu in posredno še o Martinu Krpanu, je v tej oddaji lepo zaokrožena.

Dedek pripoveduje otrokom o starih časih, o junakih in zgodbah iz turskih dni — o kralju Matjažu, ki je bil dober vladar in je dajal same zlate kovati. Drugega denarja sploh niso poznali, zato so bili takrat res zlati časi.

Pripoveduje še o Petru Klepcu, silnem slovenskem junaku, ki je bil doma iz Osilnice pri hrvaški meji. Rodil se je kot nezakonski sin revne matere. Bil je šibkega zdravja in prav malo močan. Nekoč pa, ko pomaga volu, da v boju z drugim volom zmaga, prešine se njegova silna moč. Spomni se še Martina Krpana in potem ni čudno, če si po tej dedkovi pripovedi zaželijo otroci, da bi bili tudi oni tako močni in veliki junaki.

Da, kje so danes takšni junaki, kot sta slavni kralj Matjaž ali tisti močni junak Peter Klepec, ki je v eni roki strl sedem podkev? Danes

jih ni več, danes so samo še Tomazki, Mojce, dedki, mame in vsi drugi — toda, če natanko pomislimo, so tudi ti po svoje junaki. Mar ni mama junak, ki šiva pozno v noč? In očka, ki dela v tovarni od jutra do večera in ni nikoli utrujen? In dedek, ki zna tako lepo pripovedovati? In Mojca, ki vsak dan piše domače naloge?

SREDNJA STOPNJA:

23. februarja ob 9.05 I. program
24. februarja ob 14.05 II. program

SPOZNAJMO RONDO

Ni še dolgo tega, ko smo mislili, dje rondo zelo zapletena glasbena oblika, ki jo je težko predstaviti mladim poslušalcem. V naši oddaji se bomo približali tej obliki ob aktivnem sodelovanju učencev. Najprej bodo skušali sami ustvariti preproste primere ritmičnega in melodičnega rondoja, nato pa bodo spoznali to obliko še v delih velikih glasbenih mojstrov.

VIŠJA STOPNJA:

23. februarja ob 14.05 II. program
25. februarja ob 9.05 I. program

SKLADBE BELE BARTOKA

Skladateljsko delo Bela Bartoka je za madžarsko glasbo XX. stoletja velikega pomena. Ne samo zato, ker je Bartok eden največjih skladateljev te dobe sploh, marveč tudi zato, ker se je posvetil raziskovanju ljudske glasbene umetnosti in je na tem področju opravil pionirsko delo. Iz nje je črpal harmonsko, melodično in ritmično bogastvo ter obenem gradil svoj lastni skladateljski slog. Sprva je bil še novoromantik, ob nastopu Schoenberga, Stravinskega in drugih, pa se je tudi Bartok predal moderni glasbeni govorici.

V radijski soli se bomo dotaknili

del, ki so nastala v njegovi najbolj plodni skladateljski dobi, še pred odhodom v Ameriko. Bil je pedagog in odličen pianist, zato mu je bil izmed vseh instrumentov najbližji klavir. Za svoje učence je napisal zbirko klavirskih skladb Mikrokozmos, ki obsega muzikalne, ritmične in melodične probleme različnih stopenj. Zbirka je torej namenjena mladini. Za nas pa je zanimiva toliko bolj, ker ob njej spoznavamo Bartoka tudi kot oblikovalca ljudske melodične. V oddaji bomo predvajali tudi posnetke ljudskih instrumentov.

NIŽJA STOPNJA:

26. februarja ob 9.05 I. program
26. februarja ob 14.05 II. program

HIŠA PET PEDI

Oddaja je namenjena spoznavanju različnih poklicev. Največ različnih mojstrov, ki jih srečajo otroci v vsakdanjem življenju, najdemo pri gradnji hiše. Delovni naslov naše oddaje je pravzaprav: Gradimo hišo.

Prezadevno bi bilo, če bi spremljali gradnjo hiše samo ob pravi gradnji, zato je avtorica oddaje rešila to

tako, da so ob stanovanjski hiši v gradnji, gradili otroci še svojo majhno hišo, hišo pet pedi, tudi neke ob novi cesti. Kakor so videli zidarje in obrtnike, tako so poskušali sami graditi. Marsikaj so si morali po dvakrat ogledati na gradbišču. Spraševali so mojstre kako in zakaj in s kakšnim materialom morajo svojo hišico gra-

dit. Mojstri jim radi razložijo in jim tudi prispevajo odpadni material in včasih še kakšno orodje. Tako spoznavajo otroci igraje princip gradnje, predvsem pa, koliko ljudi različnih poklicev je zaposlenih pri zidavi in opremljanju hiše.

Ob koncu ulice Gozdna pot so se kopicili kupi kamenja, peska, gramoza, apna, cementa, opeke, stavbnega železa, tramov in desk. Tam naj bi zrastel dom za Milana, njegovo sestrico, mamo in ata.

Joj, koliko vsega tega je treba — so si mislili otroci, ko so od daleč

SREDNJA STOPNJA:

2. marca ob 9.05 I. program
3. marca ob 14.05 II. program

SKOPJE

V vseh zgodovinsko-geografskih pregledih je zapisano: Skopje je bilo naseljeno že v predrimski dobi. Pod vladavino Rimljanov je bila baza VII. legije in važno trgovsko mesto. Močan potres 518. ga je popolnoma porušil, vendar so kmalu zgradili novo mesto sorazmerno daleč od ruševin starega.

To so stari, takorekoč večni podatki. Zgodovina pa se nikoli ne konča. Še zmerom vnaša čas vanjo nova dejstva, in pretrese. Eno takih je leto 1963 — leto potresa, ki je vnovič uničil Skopje, predvsem njegov center, in terjal ponovno gradnjo mesta tokrat seveda na starih temeljih, a v novi, najodobnejši arhitektonski in urbanistični zasnovi.

Usoda je torej hotela, da novejši podatki o Skopju, četudi zapisani že po letu 1963, vsakokrat spet zgubijo veljavo. Skopje namreč naglo spreminja svojo podobo, čeravno ne tako dinamično, kot so si njegovi

opazovali delavce, kako zabijajo kole in z latami po tleh zaznamujejo obrise hiše. Potem so delavci zasadili lopate. Kopali so in kopali globoko v zemljo. Nazadnje so iz jarkov od časa do časa pogledale same še lopate, ki so vihteč odmetavale zemljo.

Koliko dela! Temelje kopljejo. Tudi mi jih moramo skopati, so modrovali otroci. Drugače nam bo kdo kar mimogrede hiško podrl.

In tako vse do konca gradnje, ko sta ponosno stali nova hiša za Milana in vse njegove in hiška pet pedi.

reševalci in graditelji predstavljali. Obnoviti razrušeno mesto kljub pomoči vse jugoslovanske skupnosti še zdaleč ni preprosta naloga, samo pomislimo, koliko dolgih stoletij je nastajalo Skopje in koliko desetletij so nato rastle še konture modernega mesta! Res pa je, da je po potresu, v teh sedmih oziroma osmih letih iz ruševin, ki so že zdavnaj izginile, vendarle zrastle na stotine novih stanovanjskih stolpnic, šol, tovarniških in upravnih poslopij, kulturnim in znanstvenim dejavnostim namenjenih objektov, skratka: oporne točke novega mesta, ki je sredi gradnje in takorekoč iz meseca v mesec spreminja podobo. Predvideno je, da bo novo Skopje velempo s široki bulvarji, raztegnjeno 25 km v dolžino in 18 km v širino.

O tem in takem, novem, nastajajočem Skopju bomo spregovorili v naši oddaji pri tem pa nam bo za izhodišče tragični 26. julij 1963.

VIŠJA STOPNJA:

2. marca ob 14.05 II. program
4. marca ob 9.05 I. program

MARX IN ENGELS V ZGODOVINI DELAVSKEGA GIBANJA

V prejšnji oddaji letošnjega zgodovinskega ciklusa „Delo in zgodovina“ smo govorili o utopičnih socialistih, to je o tistih mislecih, ki so v razmerah nerazvitega kapitalizma domislili nasledke njegovega razvoja in so se jim skušali upreti s sanjami o neki drugačni, pravičnejši, po „zdravem razumu“ urejeni družbi. Tisto, kar je v njihovih delih resnično dragoceno, je njihov duh kritike, s katero so se lotili družbe svojega časa, manj pa seveda njihova — za naš pogled naivna — vera v Pravičnost, Razum in podobne vrednote, ki naj bi po njihovem prepričanju prerodile družbo. Njihova poglavitna „zmota“ pa je bila seveda v tem, da v industrijskem proletariatu — slabo izobraženi množici delavstva brez zavesti o svojem položaju — niso mogli videti gibalne sile zgodovine.

Marxa in Engelsa pogosto imenujejo kot utemeljitelja znanstvenega socializma. Naj gibanje, ki sta ga s svojim delom sprožila, imenujemo tako ali drugače — dejstvo je, da sta šele ona odkrila, poleg drugega, kaj v kapitalističnem načinu proizvodnje pomeni presežna vrednost. Odkrila sta torej, da pri izkoriščanju ne gre za „zdravo pamet“ ne za „pravičnost“, temveč za temeljni kamen celotnega sistema proizvodnje, ki mora biti v celoti spremenjen, da bi bilo mogoče izkoriščanje odpraviti. Odkrila sta tudi močnega nosilca te spremembe — industrijski proletarij, ki lahko odpravi sebe kot izkoriščeni razred samo tako, da odpravi vse razrede in izkoriščanje sploh. Po

njunem delu je delavski razred dobil zavest o sebi, o svojem položaju in o svoji zgodovinski vlogi.

Predvsem o temeljnih teoretskih odkritjih, ki so vsebina zavesti delavskega razreda kot razreda zase, govori oddaja o Marxu in Engelsu. Pri tem pa seveda ne moremo mimo praktičnega delovanja obeh klasikov marksizma, namreč mimo tistega organizacijskega delovanja, ki je v dotlej neznanih razmerjih konsolidiralo gibanje delavskega razreda v razvitih industrijskih deželah v drugi polovici preteklega stoletja.

NIŽJA STOPNJA:

5. marca ob 9.05 I. program
5. marca ob 14.05 II. program

OSMI MAREC

Dan žena praznujemo 8. marca. Žena se je osamosvojila. Žene so dosegle v družbenem življenju velike uspehe. A zatem je še mnogo več. Naš družbeni razvoj je v svojem naglem tempu dolga leta ostal enostranski, usmerjen v graditev osnovnih temeljev materialne baze, medtem ko je na človeka, njegove človeške zahteve in njegovo hrepenenje po sreči velikokrat pozabil. Družbeni proces je terjal žrtvovanje posameznikovih sil za doseg cilja, ki bo družbi in posameznikom v obilju vračal. Vsaj na ta dan, na Dan žena, 8. marca, se spomnimo še na tiho, a zelo utrudljivo delo žensk, ki poleg dela, ki ga opravljajo v svoji strokovni zaposlitvi, opravljajo tiho

doma. Z delom doma omogočajo članom družine, da urejeno lahko opravljajo vsak svoje delo. Zenske — delavke doma opravljajo tisto najosnovnejše, kar je potrebno za umirjeno posvečanje širšemu delu vseh članov družine. Pomislimo predvsem na nego in vzgojo otrok, bodočih aktivnih članov naše družbe. To delo je zahtevno in neprecenljivo. Ne mislimo spremeniti ali ohranjati 8 marec kot materinski dan, ne mislimo pa tudi pozabiti na veliko in velikokrat neopaženo njihovo delo. Veselimo se torej uspehov, ki jih je žena dosegla v javnem

življenju in spoštujemo njeno skrb za dom.

V šolah se vrstijo leto za letom na ta dan lepe, prirske proslave, velikokrat pa si učitelji že ne vedo več pomagati, da se ne bi ponavljali, da ne bi govorili in prirejali prireditve, ki so si že preveč podobne. Zato bo naša oddaja skušala ta praznik nekoliko posvežiti, vnesti nekaj novih zamisli.

Oddajo nam pripravlja Alenka Bole. („Osmi marec“ je le delovni naslov naše oddaje)

SREDNJA STOPNJA:

9. marca ob 9.05 I. program
10. marca ob 14.05 II. program

O LITERARNI PLAŽI

Učenci v teh letih zelo radi bero, pri tem pa ne znajo izbirati kaj je vredno branja in kaj ne. Samo da je zanimivo in napeto, da vleče. Pri tem pa požirajo kriminalke slabe sorte, osladne ljubezenske zgodbe in neumne stripe z Divjega zahoda.

O tej vrsti literature pripoveduje naša oddaja. Kmet, kmetica in hlapec prebirajo dan za dnem samo take knjige tako dolgo, da začnejo misliti in govoriti kot njihovi junaki. Pri tem drug drugega sumničijo in se grede detektive. Vsi trije potem pridejo k sodniku in tu se potem odvijajo njihova zgodba. Za ilustracijo naj vam raje navedem odlomek iz naše oddaje: „Iz kotla predevam zažgano hrano v škafo na vozičku in jo odpeljem v svinjak. Tam jo zlijem v korita in hočem oditi, a glej, prašički se še zmenijo ne zanj, mirno stojijo in me gledajo, kot da sem zmešana. Ko bi se vsaj drli ali razgrajali pa nič. Nenadoma me pretrese spoznanje, da to sploh niso svinje, ampak razumna bitja z drugih svetov. Pot me oblije, stečem iz svinjaka, pa v sadovnjak. Sedem pod tepko in pričnem razmišljati. Da, gledali so me, kot tisti martinček Annabellu ...“

Annabella ... Annabella ... Alojzija ... Lokar. Oh, kako srečna sem bila takrat, pomislite, imela sem oboževalce.

Brž si nadenem praznično obleko, si zavežem židano ruto in si obujem šolence. S strahom se bližam svinjaku ... Bodo presenečeni? Odprem vrata in vstopim ... Sprejme

me takšno kruljenje, da se brž poberem v kamro in vržem na posteljo. Navadne svinje so, prepričujem samo sebe, neumni prašiči, brez olake in okusa. Žalostna se preoblečem spet v delovne cunje in se zatozim v zgodbo o Annabelli ko me ponovno oblije pot. Prav tako je bilo, kot bi mi kdo prišepnil: Lojzka-Lokar, kako naj te občudujemo, ko moriš naše brate z ozvezdja Fomalhaut ... Z ozvezdja Fomalhaut? Kaj nisem rekel, da niso od tod? Ubogi prašički, kako dolga je bila njihova pot, preden so pristali na tej neobgleni negostoljubni zemlji, kjer jih je človek podjarmil in jih, ojoj, prejo, celo je. Zdrvim po lopato in že pričnem kopati na vrtu, prav tam pri potonkah in peteršilju. Je jama dovolj globoka in široka? Je. Tečem v shrambo kar me noge nesejo, poberem kozarce s svinjsko mastjo, klobase in svinjino ter se kot mula obložena vrnem na vrt. Jama je kmalu polna. Že jo hočem zasuti, ko se spomnim dimnika. Da, v dimniku visijo še štiri prelepe svinjske krače, dišeče in vabeče. Morilka! si v mislih vrčem v obraz, se požinem v dimnik in jih odnesem v jamo. Spet poje lopata. Naredim pravičen grobek in se upehana, pa zadovoljna sesedem pod potonke. Pogreb nesrečnih vesoljskih popotnikov je za menoj, zdaj so na vrsti živi.“

Oddajo o literarni plaži je duhovito napisal Frane Puntar, učenci pa ji bodo gotovo radi sledili in se ob takih dogodkih tudi dovolj zabavali. Upamo, da bo na tak način tudi oddaja dosegla svoj namen.

VIŠJA STOPNJA:

9. marca ob 14.05 II. program
11. marca ob 9.05 I. program

ZAKON, DRUŽINA IN DRUŽBA

Oddaja je posvečena družbenim ustanovam, ki v družbi — oziroma družbah — od nekdaj uravnavajo zadovoljevanje človekovih gonskih potreb torej tudi spolnosti.

Osnovna misel oddaje je, da ob prikazu vrste ustanov posreduje poslušalcem zgodovinsko in geografsko relativnost teh ustanov, pri tem pa nenehno opozarja na racionalno jedro pripovedi in omejitev, na „racionalno represijo“, ki je potrebna, da se neka družba ohrani v svojem prostoru. Namen oddaje je torej dvojen: na eni strani opozoriti na družbeno nujnost uravnavanja medčloveških odnosov tudi na področju spolnosti, na drugi strani pa pokazati, kako tudi ustanovi zakona in družine vsebujejo temeljna protislovja „svoje“ družbe.

Gre namreč zato, da omejitve, zapovedi in prepovedi lahko v času izgube svoj temeljni smisel, da se izkažejo kot „neracionalna represija“ s katero razredna družba skuša ohraniti

niti obstoječa družbena razmerja, ne pa ohraniti družbo kot tako. V takih primerih se ustanove bolj ali manj radikalno spremenijo.

SREDNJA STOPNJA:

16. marca ob 9.05 I. program
17. marca ob 14.05 II. program

GAMSI, SVIZCI IN MUFLONI

Oddaja bo govorila o teh štirih prebivalcih naših gora. Najprej bomo šli s Petrom in njegovim prijateljem, ki je star lovec, na gamsa. Peter, ki je pravkar opravil lovski izpit in mu je vse znanje še sveže, pa bo med potjo povedal še to in ono o gamsih. Na lov bo padel tudi njegov prvi gams, ki ga bosta po lovskem običaju tudi proslavila in se mu tako oddolžila za njegovo žrtev in trofejo.

Potem pa se bomo preselili k drugi skupini lovcev. Slabo vreme jim je preprečilo lov, pa so se zatekli v kočjo. Pogovarjajo se o kozorogih, saj jim je to najljubša snov in vsak izmed njih si jih želi vsaj od daleč opazovati. Ob kozorogih so se nekoliko pletle cele pravljice, ki jih lovci tudi še zdaj radi obujajo. V 16. stoletju je bila razširjena vraža, da človek s kozorogovim srčnim križcem pri sebi, to je s koščico iz njegovega srca, ne more umreti nasilne smrti. Zato je tedaj cvetela kupčija s srčnimi križi, z njo pa tudi lov na kozoroge.

Beseda bo tekla tudi o zlatorogu. Vendar pa je ta bajeslovni beli kozel z zlatimi roglji gams.

VIŠJA STOPNJA:

16. marca ob 14.05 II. program
18. marca ob 9.05 I. program

URANSKA KOPA

Na stari zgradbi univerze v Chicagu, pod majhnim oknom, med zelenjem ki porašča grobo ometane zidove, je skromna plošča z napisom:

TUKAJ JE 2. DECEMBRA 1942 ČLOVEK URESNIČIL PRVO SAMOSTOJNO VERIŽNO REAKCIJO IN S TEM OMOGOČIL NADZOROVANO SPROŠČANJE JEDRSKE ENERGIJE.

Leta 1942 je bil svet zmeden. Nacisti so preteli osvojiti ves svet, zavzemali so deželo za deželo. Zmendeni so bili tudi znanstveniki. Ne le vojne strahote, ampak tudi imenitni uspehi znanosti so jih silili k premišljevanju. In prav tistega leta so uspeli uresničiti zamisel, ki se je rodila komaj nekaj let pred tem: Našli so pot, kako iz atomov sproščati energijo.

Niels Bohr, slavní danski jedrski fizik, je o tistem času napisal:

Leta 1939 so me povabili v ZDA, kjer sem predaval in se posvetoval z ameriškimi jedrskimi fiziki. Srečal sem številne stare znance in svoje nekdajne študente. S seboj sem prinesel veliko novic: V Evropi so pred

Ob kozorogih pa bo govor tudi o svicah. Prirodoslovci so svice uvrstili v družino veric. So glodavci, čokatega telesa, zajčje velikosti. Pod zemljo si izkopljejo prostor, iz katerega vodita vsaj dva rova. Svici živijo v nekakih rodovnih skupnostih. Jeseni začnejo znašati v kotel in rove suho gorsko travo, ko pa se pripravijo na zimsko spanje, pa rove zamašijo z zemljo.

Kaj več o svicah, njihovem naseljevanju pri nas in o lovu nanje pa še v oddaji.

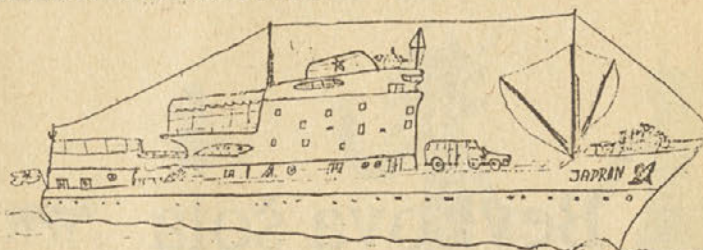
Ob koncu pa se bomo s skupino šolarjev ustavili še v rezervatu kjer živijo divje ovce — mufloni.

Oddaja, je lahko bogato dopolnilo k učni snovi, pripravi pa jo je France Cvenkel.

nekaj meseci odkrili razcep urana. Ta novica je silno zanimala ameriške znanstvenike. Nekateri so takoj po mojem predavanju odhiteli v svoje laboratorije, da se s poskusi prepričajo o pravilnosti zaključkov, ki so jih naredili evropski kolegi.

Na konferenci za teoretično fiziko v Washingtonu sem srečal Fermija. Pripovedoval mi je, da s svojo skupino na kolumbijski univerzi raziskuje nevrotone in njihove lastnosti. Marsikaj sva se pomenila. Že takrat si je Eurico Fermi zamislil, kako uporabiti razcep uranskega jedra za pridobivanje toplote in elektrike. V glavi je nosil načrte za izdelavo reaktorja. Toda to je bilo leta 1939; takrat so fiziki le malo vedeli o lastnostih nevtronov in uranska kopa, ki bi iz atomov črpala energijo, je bila še sanja.

Toda že tri leta kasneje je bil prav Fermi tisti, ki je uresničil prvo nadzorovano verižno reakcijo: 2. decembra 1942. O tem 2. decembru pa bo govor v oddaji Prva uranska kopa, pripravil jo je inž. Jože Dolničar za zaključek cikla o jedrski fiziki.

BRAJNIK LIBERO 8.b.r. Ladja, riba

NIŽJA STOPNJA:

19. 3. ob 9.05 I. program
19. 3. ob 14.05 II. program

LETNI ČASI

V Drugem berilu so lahko otroci prebrali majhno Iljinovo zgodbo: Starček čas. „Prišel je starček. Mahal je z rokavom in spuščal ptice. Vsaka ptica je imela svoje ime. Starček je mahnil prvič — in zletele so prve tri ptice. Zadihala sta hlad in mrz. — To niso bile navadne ptice. Vsaka je imela štiri perutnice. V vsaki perutnici je bilo sedem peres. Vsako pero je imelo svoje ime ...“

Naša oddaja ima v bistvu to osnovo. Vendar je avtor Frane Puntar napisal čisto novo, čisto svojo pravljico radijsko igro: Letni časi. V tej pravljici igra nastopa deček, ki lovi ptice. Rad bi ujel siničko, da bi jo podaril starčku, ki pride vsako leto naokoli. Podaril bi mu jo zato, da bi ne bil tako osamljen. A nekega dne so se ujele na njegove limanice tri prečudne, prečudovite ptice.

Ptice niso bile navadne ptice — vsaka je imela štiri perutnice, trdno priklenjene na lepljive palčke.

In glej še včeraj je bilo poletje, zdaj je bila že jesen. Ljudi je zaskrbelo.

Pravljica se nadaljuje, kakor se menjavajo letni časi. In ko pride leto naokoli, pride starček po ptičko siničko. Ptice pomladi pa zapojejo:

Me smo ptice pomladi,
pomladi,
pomladi
ptice rož na livadi,
žmrljev okroglih,
ki med jim teče po bradi.
smo ptice budilke,
novega življenja znanilke.
Me smo pomladi ptice
lastovice,
ptice pomladi.

ALI SMEM KRITIČNO RAZMIŠLJATI

Nenavadni pogovori bodo ubrani na temo: ali smem kritično razmišljati. Sinopsis za oddajo je pripravil Janez Svetina in od tu je tudi naš povzetek:

Okoli 12. leta starosti se močneje začne razvijati otrokova sposobnost abstraktnega mišljenja, kmalu zatem se mu odpre še vstop v svet idej in idealov, pa tudi v človekov doživljajski svet. Doumevati začenja tudi različna dogajanja v medčloveških odnosih, se pravi, v družbi. Pri tem spoznavanju se ne trudi le za to, da bi v novi razumski luči odkril, kakšne so stvari in kako potekajo dogodki, ampak poskuša ugotoviti tudi to, v kakšnem odnosu so vse te stvari. Ljudje in dogodki do sveta vrednot, ki jih je prinesel s seboj iz otroštva ali tudi do vrednot, ki jih ta čas sam na novo odkriva. Pri tem raziskovanju dovolj nadarjen otrok oziroma mladoletnik kajpak skuša spoznati tudi to, kakšno mesto imajo različne deklarirane vrednote in norme v vsakdanjem ravnanju in življenju njegovih bližnjih, a tudi vseh tistih združb, ki jih spozna oziroma s katerimi se srečuje. Kajpak pri tem zelo pogosto odkrije velika neskladja med deklariranimi vrednotami in normami različnih ljudi ali grup ter med njihovim ravna-

njem, se pravi, motivi in vrednotami, ki jim dejansko sledijo. Podobno odkrije različne nedoslednosti v ravnanju drugih ljudi, razkorske ali celo prave prepade med njihovimi besedami in dejanji. Razkriva puhlost različnih gesel, ki jih njegovi bližnji ali tudi cele človeške grupe (družbe) nosijo na svojih grbi, praporih, zastavah. Pod videzom resnice odkriva laž, pod masko pravičnosti krivičnost, pod podobo nesebičnosti in požrtvovalnosti grob egoizem ipd.

Kajpak ta odkritja ne pomenijo pretresa le zanj samega, ampak prav tako hudega ali še hujšega za ljudi, ki jih ta odkritja vsaj delno zadevajo.

Mladim naj oddaja skuša pokazati, da odrasli na kritično razmišljanje otrok in mladih res pogosto reagirajo z nestrpnostjo, prepovedmi, poskusi dušenja in da je zato zlasti javno kritično razmišljanje res marsikje za človeka nevarno. Pove pa naj jim, da je kritično razmišljanje edina kolikor toliko zanesljiva, čeprav naporna zamudna in nevarna pot do boljšega spoznavanja sveta, ljudi in samega sebe, pa se mu zato rej nikakor ne sme odreči tisti, ki hoče v življenju ubirati svojo lastno pot!

NENAVADNI POGOVORI:

22. februarja ob 14.05 II. program
24. februarja ob 9.05 I. program

DOLGI LASJE

Dolgi lasje, ki jih radi nosijo predvsem mladi ljudje, so pogosto kamen spotike in pomenijo mnogim ljudem zanesljiv znak otrokove pokvarjenosti in problematičnosti.

Nekateri takoj ožigosajo vsakega dolgolasca z nazivom huligan, čeprav ga niti dobro ne poznajo. Do te asociacije je prišlo, ker so prvi sprejeli in začeli nositi nove frizure ne-

kateri zares problematični mladostniki, ki so v tem videli možnost, da izstopijo iz poprečja in se na tak način uveljavijo.

Obsojanje človeka zaradi tega, ker nosi dolge lase, je povsem neupravičeno in nesmiselno. Dolgi lasje niso znak problematičnosti človeka, pač pa je lahko problematičen tisti, ki se bori proti dolgim lasem brez prave podlage. Človeka moramo ocenjevati v celoti, pri čemer so lasje le detajl, po katerem ne moremo sklepati na druge človekove lastnosti. V dolgih lasih prav gotovo ne smemo iskati krivca za druge človekove lastnosti.

NENAVADNI POGOVORI:

8. marca ob 14.05 II. program
10. marca ob 9.05 I. program

ČE SE MAMA RAZJEZI

Jeza je normalni element človekovega čustvenega doživljanja in nastopa kot normalna reakcija v naših interpersonalnih odnosih. Z jezo reagiramo na dogajanja in situacije, ki nas iritirajo, so nasprotne našim željam in pričakovanjem, se odvijajo proti naši volji. Prav takih situacij pa je v vzgojnem procesu mnogo. In so zato izbruhi jeze med starši in otroci še posebej pogosti. V procesu socializacije se mora otrok odpovedati principu ugodja in realizacije želja, ki niso skladne z zahtevami okolja. Prilagoditi se mora zahtevam in pričakovanjem staršev in drugih odraslih oseb iz svojega okolja. Za uspešno socialno prilagajanje je nagrajen s tem, da je sprejet, pohvaljen ali z drugimi načini, ki se jih svet odraslih poslužuje, da izkaže otroku svoje zadovoljstvo nad njegovim vedenjem. Obratno, če se otrok ne vede tako, kot to zahtevajo ali pričakujejo starši, povzroči pri njih različne neugodne čustvene reakcije, od katerih je najbolj pogostno občutje jeze.

Namen naše oddaje je: opozoriti učitelje, vzgojitelje in starše, da je človekova individualna pravica, da si svojo zunanost ureja po svojem okusu, da je preganjanje početje, da trpijo škodo zaradi tega le odrasli sami.

Mlade ljudi pa želimo opozoriti: da je za človeka pomembnejše kot to, kakšen je njegov zunanji videz, kakšen človek je (značaj, osebnost, stališča, dejavnost itd.), da pa je eden od izrazov človeka njegova zunanost, ki je lahko pri različnih ljudeh različna, ne sme pa biti zamenljiva.

Mnogi starši že ob neznatni otrokovi nerodnosti ali napaki prično otroka grobo zmerjati in žaliti. Običajno so to razdražljivi, nevrotični starši, ki pravzaprav zlivajo nad otroka svojo jezo nad življenjem in svetom, v katerem so nezadovoljni, razočarani ali užaljeni. Zoper tiste, ki so jih v resnici prizadeli (šef, zakonski partner itd.) si ne upajo povzdigniti glasu, ko pa otrok z neznatnim povodom sproži nakopičeni plaz njihovega besa, ga brez zavor stresejo nadenj, preprosto, ker je nemočen in ker vedo, da zanje ni nevarno, če otroka zmerjajo.

Tudi otrokova jeza je psihološka danost, ki je ne kaže izrivati iz otrokovega čustvenega izraznega repertoarja. Naravn vzgoje bodi, naučiti otroka, da bo svoje nezadovoljstvo in jezo znal izraziti ob pravem trenutku, v pravi situaciji in na način, ki mu omogoča, hkrati odreagirane čustvene napetosti in vodi k spremembi neugodne situacije.

Bevkova šola

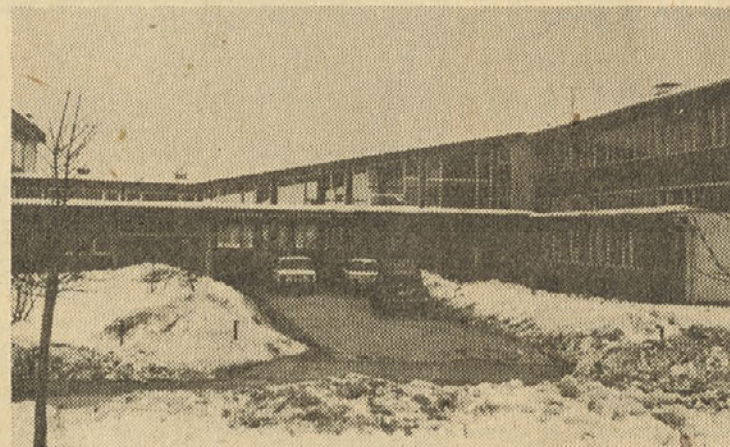
Prav gotovo še nismo imeli pisatelja, ki bi bil tako zelo povezan s šolsko mladino kot France Bevk. Rad se je spominjal srečanj s šolarji in prav iz le-teh povzel marsikatero misel v svojih spisih. Toda zagotovo pa moremo reči, da se bodo teh srečanj spominjali mnogi vse svoje življenje.

Franceta Bevka ne bo na nobeno šolo več, na nobeno bralno tekmovanje! Spominjali se ga bomo tako ali drugače, postavljali mu bomo spomenike, imenovali po njem kulturne ustanove...

Prvo osnovno šolo, ki bo nosila Bevkovo ime, bodo odprli 8. februarja v Ljubljani za Bežigradom, v ulici Pohorskega bataljona. Za to priložnost je pripravila založba Mladinska knji-

ga iz Ljubljane tudi razstavo Bevkovih del in predmetov iz pisateljeve zapuščine. To so pričevanja o delu pisatelja in javnega delavca Franceta Bevka, razstava dokumentov, ki nam bodo odprli pogled v delavnico, iz katere smo dobili Pestrno, Pastirce, Grivarjeve otroke itn. itn.

Kdo ve, kaj bo taka razstava zbudila v mladih dušah? Črtico „Naš učitelj“, spomine na čas, ko je France Bevk nabiral v tolminski hribovski šoli svojo prvo učenost, sklene pisatelj takole: — Zbogom, Frrranček! — mi je dejal ob slovesu... Ta „zbogom“ je bil poslednji... Včasih ga obišče moja misel. Nikoli ne bom pozabil njegove dobrote ne kupa knjig iz njegovih rok, ki so mi tešile radoznalost.

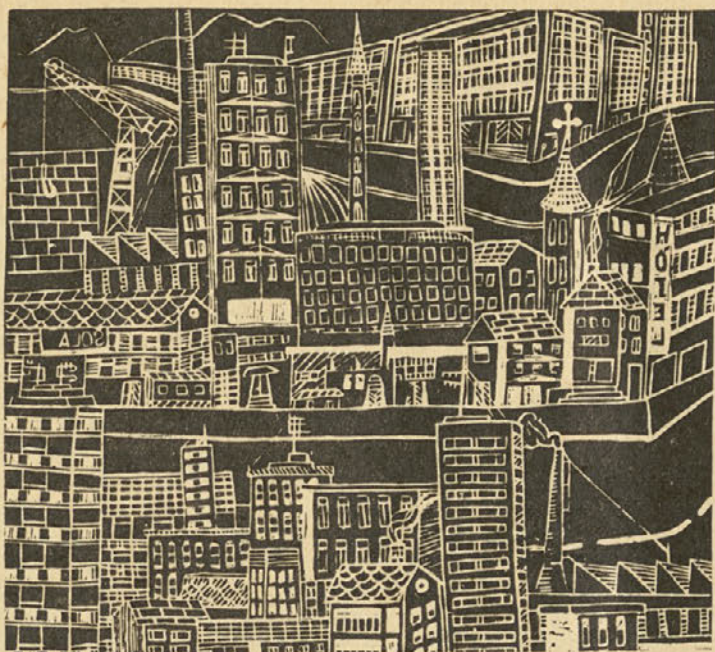
In kdo ve — da ni bilo njegovih toplih besed o moji ožji domovini, bi morda nekaterih dogodkov iz njene preteklosti ne bil popisal.

Naj Bevkova beseda, njegov vzor rodoljuba in človeka, budi v dušah učencev njegove šole in še povsod in pri vseh — sedaj in v prihodnje — ustvarjalne sile,

ki bodo dajale okolici in skupnosti bogate sadove.

BOGOMIL GERLANC

PRIPIS: Razstavo v novi bežigrajski šoli je omogočila in k njej največ prispevala g. Davorina Bevkova, zvesta spremljevalka skozi njegovo življenje in delo.

Likovno upodobljena civilizacija mest (na obeh slikah). Mestni promet (spodaj) ponazarja dinamika gibljivih točk -- križanje prometnih smeri pa križanje položaja črt. Žgostitev hrušča in trušča je na sliki upodobljena z zgostitvijo točkovnih in črtovnih rastrov, njih prepletov in izmenjav.

ciranje temeljnih vrednosti likovne vzgoje glede na zaporedje, obseg in cilje ustvarjalne metodologije.

Prav tako bi bilo tudi treba razrešiti vprašanje sodobne opreme, materiala, učnih pripomočkov, potrebnih za likovno vzgojo. Pro- učiti je treba temo „Likovna umetnost in poklici“ glede na likovno prakso na srednji in višji stopnji. Problem kadrovskih šol še vedno ni rešen, prav tako pa tudi ne problem razrednega pouka likovne vzgoje. Na akademiji za likovno umetnost so potrebne delavnice, seminarji.

Začeti bo treba urejati likovno terminologijo ter opredeliti eti- mologijo likovnih formulacij.

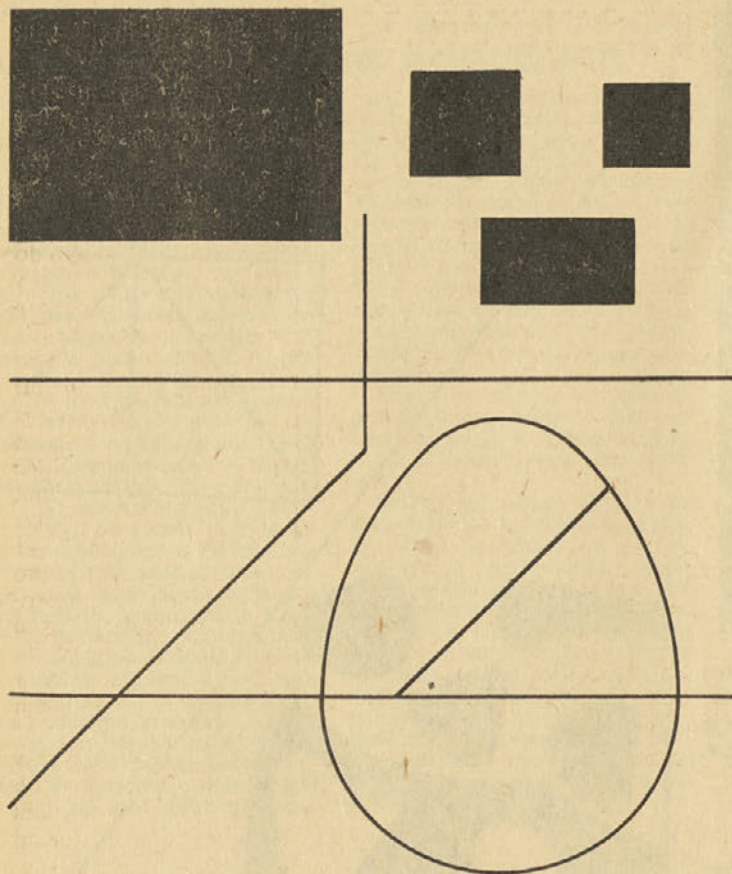

Kontrast, konstrukcija, količina, ravnesje, struktura

Kurenti kot čuvarji nenehne ustvarjalne obnove in ustvarjalne po- tence. Bojujejo se za samoohranitev in proti propasti. To velja že od nekdaj: Njihova moč je v elementarni povezanosti s slo po življenju in ustvarjanju.

Kontrast, intenziteta, količina, prostor, likovna organizacija

— Čemu tolikšno navdušenje množic nad kičem? Ni morda temu vzrok slabo pedagoško vedenje v osnovni in srednji šoli?

Kič je objekt prikrite špekulacije vseh kategorij, razveljavljanje vrednot prave, uporabne ljudske ustvarjalnosti, razveljavljanje čistosti in pristnosti otroškega likovnega izraza.

Kič je hkrati tudi dezinformacija o kvalitetah sodobne proizvodnje in oblikovanja nasploh. Razpisati bi bilo treba natečaje za oblike popularnega „designa“ ter odsvetovati uvoz kiča iz tujine. Ljudem namreč ni dovolj zgolj uporabnost; potrebujejo tudi malo umetnosti — poetično obarvane predmetnosti.

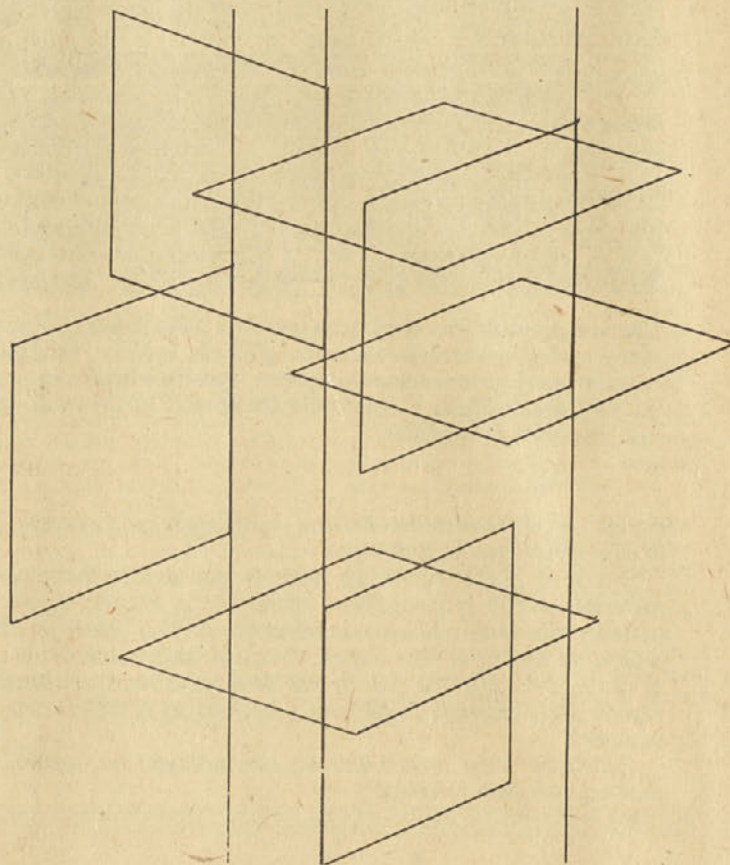
— Povejte nekaj o svoji strastni ljubezni do likovno pedagoškega dela.

Zanima me vse, kar je v zvezi s poezijo nastajanja. Študiram probleme likovne umetnosti, zakonitosti ustvarjalne metodologije, analitiko, teoremsko sistematiko, rišem in slikam.

Nikoli se ne dolgočasim.

Ponatiskujemo fotografije najboljših izdelkov na III. republiški razstavi, ki je nosila ime LIKOVNI SVET OTROK IN MLADINE.

Primeri odnosov med likovnimi elementi pa so iz diplomske naloge Vida Herića:

Konstrukcija, oblikovanje prostora

Časnik in šola

Zanimiv predlog o uporabi časnika kot učnega gradiva

V roke nam je prišlo pismo upokojene medicinske sestre in prosvetne delavke Frančiške Šušteršičeve iz Pirana, v katerem se z zelo konkretnim predlogom zavzema za to, da bi v naših šolah učili učence brati časnike. Razburja jo, da se pri nas pogovarjamo o idejnopolitični in moralni vzgoji, ne ukrenemo pa nič. Meni, da bi se morali s to problematiko ukvarjati predvsem razredniki; ti naj bi skrbeli, da bi učenci zadnjih razredov obvezne šole ter učenci srednjih šol z ustreznimi oblikami neprisiljenega izobraževanja oblikovali svojo osebnost in svetovni nazor, da bi z aktualno problematiko povezovali zgodovino, zemljepisje, politično in

družbeno ureditev, dobivali vpogled v samoupravljanje, kar vse je danes marsikateri šoli „španska vas“.

Piše, da je pred nekaj leti obiskala v ZR Nemčiji in Švici vrsto medicinskih šol in da si je tam med drugim z zanimanjem ogledala poseben predmet, ki bi mu po naše rekli „veščina branja časnikov“. Prepričana je, da bi bila tak pouk tudi za našo mladino zelo zanimiv.

Predlog je v skupih besedah takle: Prvo uro naj bi učenci dobili na vpogled vse možne dnevniške in periodične, da jih spoznajo in razvrstijo po tematični. Potem naj bi se učenci razvrstili v skupine po največ šest učencev ter si v teh skupinah ogledali zunanjo podobo časnikov in revij ter ocenili, kaj je ta dan na prvi strani dnevnika

posebnega in kaj je zanje najvažnejše. Nato naj bi vodja vsake skupine vsemu razredu poročal, učitelj bi ga pa neprisiljeno usmerjal, in sicer tako, da bi učenec „sam“ prišel do ustreznega sklepa. Drugo uro naj bi se učenci seznanili najprej z razporeditvijo snovi po posameznih straneh dnevnika ter poiskali najzanimivejše sestavke tistega dne na področju zunanje in notranje politike, kulture, športa, lokalne strani itd. ter poiskati zanje najpomembnejše novice v listu. Po en učenec iz vsake skupine naj bi mnenje skupine komentiral, učitelj bi pa pozorno sledil in učence vzpodbujal, usmerjal. Tretjo uro (in vsako naslednjo) naj bi učenci po skupinah obravnavali dnevniške, ki so jih bili izbrali prejšnjo uro. Že pred uro naj bi imeli možnost pregledati dnevnik ter bi nato pri uri na kratko poročali o najaktualnejših sestavkih. To bi bilo mogoče tudi tako, da si člani sku-

pine razdele — izmenično — gradivo, ki ga zasledujejo. Tako obravnavane sestavke in izvlečke iz daljših člankov bi lahko po obravnavi pred razredom nalepili na polo papirja in tako ustvarjali „svoj“ razredni časnik.

Predlog je splošen in zato v vsakem posameznem primeru nemara v celoti težko izvedljiv. Je pa najbrž nekaj v njem, o čemer bi bilo treba razmisliti. Namreč to, da bi bilo prav, če bi učenci v šoli bolj ali manj vsak dan (v osnovni šoli vsaj zadnji razred, v srednji pa tudi kak drug), videli neki časnik in na kak način spregovorili o njem besedo ali dve. Tako bi nemara tudi učitelji raznih predmetov dobili možnost aktualizirati učno snov zdaj s to zdaj z drugo mislijo današnjega časa, ki bi jo učenci prebrali v časniku in tako povezovali šolsko snov z življenjem okrog sebe.

JANKO SVETINA

Ob pojavu »unterštajrerjev« v Gradcu

(Namesto uvoda v proslavo 30-letnice napada nacistov na Jugoslavijo)

Zadnje tedne ali mesece smo brali v časopisih poročila o videnju nekakšne „spominske listine“ nekih „unterštajrerjev“ na graškem Schlossbergu, polne nostalgije po „izgubljeni“ domovini Spodnji Štajerski. Ti „unterštajrerji“ so kajpak „Nemci“, ki jih je nastanek nove Jugoslavije strašno „prizadel“ in jim pustil le sanje o – saj ne razumemo prav, za kaj gre – nekakšni „nesvobodni domovini“. Mislim, da je prav, če tudi v Prosvetnem delavcu kot kronisti zabeležimo ta pojav in damo na vse skupaj nekoliko pripomb.

Prvo vprašanje nastane: kdo so ti „unterštajrerji“, ki objokujejo svojo „izgubljeno“ domovino? Le pogledimo njihova imena! Po Rogatcu, Rogaški Slatini, Celju, Slovenskih Konjicah, Ptujju itd., so živeli razni „Ogriseggi“, „Miglitschi“, „Loschniggi“, „Suppanzi“, „Suppanttschitschi“, „Pajdaschi“, „Pirichi“ itd. itd., katerih imena že pričajo in dostojno dokazujejo, da so njih nosilci vse prej kot nemškega pokolenja. Ker jih dobro poznamo oziroma smo poznali dobro njih družine, vemo, da marsikateri njih roditeljev nemško še „Dober dan!“ ni znal povedati. Seveda so poleg teh „Nemcev“ bili vmes tudi nekateri pravi Nemci, ki pa so se importirali k nam med naše ljudstvo in ga kot trgovci ali tovarnarji hudo izkoriščali, bili so gospodarsko močni elementi, živeči na račun žuljev našega ljudstva, niso se nikoli šteli za del avtohtonega štajerskega prebivalstva. Lahko jih označimo le kot posameznike, ki se jim je pri nas dobro godilo še iz časov stare Avstrije sem.

Kaj so delali ti tako imenovani „unterštajrerji“ pri nas? V stari Jugoslaviji so se organizirali v Kulturbundu, ki pa ni bila nikakoli kulturna organizacija, marveč eminentna hitlerjevska nacistična združba prej naštetih elementov z močno težnjo importiranja velikonemške nacistične ideologije pri nas in dokončnega zasužnjenja naše lepe Spodnje Štajerske in svobodne domovine pod velikonemški škorenj, potem ko je ta škorenj že zasužnil Avstrijo, Češkoslovaško, Poljsko itd. in uvajal nečloveško strahovladlo, koncentracijska taborišča, zavode smrti in nečloveškega uničevanja ljudstev od Atlantskega oceana do Črnega in Belega morja. V stari Jugoslaviji so ti slavni in danes po „domovini“ hrepeneči „unterštajrerji“ pisali in organizirano sestavljali velike spiske slovenskih sorojakov, v sredini katerih so živeli, da jih je imel Gestapo takoj pri roki, ko so nemške nacistične horde pridivljale v našo državo. Načrtno so izdajali državo Jugoslavijo, v kateri so živeli in imeli v primeri z delovnimi Slovenci najljepše kose kruha, zemlje in denarja.

„Bili so tako imenovana „peta kolona“, medtem ko so se celo za šalo delali dobre jugoslovanske patriote. Najbolj smo gledali njih dejavnost po vdoru nemškega nacističnega okupatorja na Sodnje Štajersko, ko jim je novi oblastnik takoj dal orožje in so postali pravcati kašipoti prihajajočim in grozo ustvarjajočim nosilcem „novega družbenega reda“, ki je našemu ljudstvu takoj pokazal svoj „novi red“.

Na dan so prišli „spiski“ naših sorojakov „unterštajrerjev“ in na osnovi teh seznamov se je pričel lov na ljudi. Po vaseh so bili žrtve prvih teh skromni slovenski učitelji in duhovniki, po mestih, npr. v Celju, Mariboru, Ptujju idr. pa poleg navedenih še slovenski profesorji, juristi, zdravniki, uslužbenci itd. – skratka: slovenska inteligenca nasploh!

Ali bi želeli ti „unterštajrerji“ vedeti, kako so te racije, ta sistematično urejeni lov na slovensko inteligenco, potekale? Ker ljubimo „nazornost“, bom skušal prikazati noč od 16. do 17. aprila 1941 v Rogaški Slatini. Na osnovi spiska, ki ga je že davno prej pripravil „Kulturbund“ s svojimi „unterštajrerji“, so nas začeli „loviti“ kmalu po 21. uri zvečer. Od družine, ki je bila „zaznamovana“, do druge „zaznamovane“ družine so hodile patrulje 4–5 mož oboroženih gestapovcev oziroma nemških žandarjev, ki so jih vodili domačini „unterštajrerji“ kakor pravi Judeži: pokazali so stanovanje prizadetega intelektualca, butali na vrata, vdirali v sobe in „tolmačili“ ukaze, po katerih so se morali moške in starejši sinovi na vrat na nos obleči in sredi kohorte oditi.

Ta Judež je ob vdoru v slovenski dom sodelujočim gestapovcem in žandarjem predstavil prizadete: „Das ist der Mann, das ist die Frau, er ist Lehrer, auch sie ist Lehrerin“ ipd. Mimogrede so se prisotni razpršili po sobah, prvi je nesel radio, drugi lovsko puško, tretji daljnogled s stene, četrti uro, prstane, zlatnino itd., ostali so držali uperjene puške v prestrašene ljudi, ki jim je bil – prvim! – tak nenadni nočni obisk nekaj povsem tujega. (No, pozneje so se na to pripravili in privadili tudi drugi!) Pred „obisk“ in aretacija je veljala tisto znamenito noč šolskemu upravitelju Rudiju Predanu,

drugi sem bil aretiran jaz, tretji je prišel na „zbirališče“ pokojni ravnatelj zdravilišča Rogaška Slatina Ivan Gračner, četrti občinski tajnik Jože Hočevar, peti brivski mojster in hišni posestnik Ante Matanič (Hrvat), neki angleški gost, neki jurist itd. Proti jutru so pripeljali župana občine Šmarje pri Jelšah Ivana Turka, tisto noč je bil aretiran tudi uslužbenec zdravilišča Rogaška Slatina Ivan Perger, načelnik slatinskega Sokola, pripeljali so še druge, da nas je bilo do drugega dne popoldne, ko so nas odpeljali na odprtem kamionu v sodne zapore v Šmarje pri Jelšah, že prepolna soba – bili smo natrpni kot sardine v skatli.

V sodnih zaporih v Šmarju smo že našli več pripornikov, ki so jih bili nalovili tisto prvo noč po drugih krajih v okraju Šmarje pri Jelšah. Delo sedanjih „unterštajrerjev“ – izdajalcev in Judežev je bilo odlično opravljeno, za to zaslužijo vso pohvalo! Do včeraj so bili mnogi naši prijatelji, znanci, sodelavci, sosedje – sedaj pa so pokazali svojo hudobno nacistično naravo. Poudarjam: nacistično, ker ni šlo pri tem za nikak avstrijski patriotizem, ker je prava Avstrija dotlej že nekoliko let uživala usodo, kakršna je aprila 1941 zadela našo domovino. In kakor tam, so imeli tudi tu veliko besedo domači izdajalci, zaradi katerih je moral tudi premnog pravi Avstrijec kakor pozneje Slovenec končati v koncentracijskem taborišču ali v plinski peči. Dachau, Mauthausen, Ausschwitz itd. so še vedno pregrozotne priče zločinov, ki so se bili na Slovenskem začeli v naši ožji domovini Spodnji Štajerski ob pomoči in živo aktivnem sodelovanju tistih, ki se danes imenujejo „unterštajrerji“.

Zanimivo je, da smo se zadržali vsi, ki smo bili tisto noč v Rogaški Slatini aretirani, zelo ponosno in samozavestno kljub temu, da nismo vedeli za usodo svojih družin, s katerimi smo bili nekaj časa pozneje izgnani na Hrvaško. Da bomo izgnani z našimi družinami, se nismo nadejali, prej kakega strela ob zidu ali pregnanstva v Dachau. Naši Judeži so se vedli do nas nesramno in izziva-joče, kakor pozneje, ko so naše že mrtve partizane na javnem prostoru v Celju že mrtve brcali in pljuvali vanje. V naših očeh je bil prezir in kljubovanje.

Vmes so bili tudi smešni dogodki. Vsakega aretiranelega so pripeljali pred „komisijo“, v kateri so sedeli poleg gestapa naši domači danes „unterštajrerji“. V Rogaški Slatini je bil v takšni „komisiji“ neki prosluli „Nemec“ Miglitsch (ime zares opozarja na „pravega“ Nemca...), poleg njega Erih Ogrizek, ki se je bil mimogrede spremenil v trdega „Nemca“ Ogrisegga, idr. Ta Ogrisegg npr. je pri „zaslišanju“ vprašal svojega nekdanjega dolgoletnega učitelja in šolskega upravitelja: „Wie Heissen Sie, Herr Predan?“

Sedeli so tam, tile naši doverljajši sosedji in znanci ter prijatelji, nocojšnji Judeži, v lepi dvorani občinskega doma, močno zavarovani z orožniki in gestapovci, ki so meter vsaksebi sedeli ob stenah, in nas spraševali po generalijah, pri čemer so uporabljali skoraj že tolmače... Ko jih je človek gledal, mu je šlo na bruhanje!... Potem so počenjali ti elementi skozi težko dobo okupacije nad našimi ljudmi najtežje zločine. Mnoge je kaznovalo življenje že kmalu po zločinu, mnogi so jo v strahu popihali. Zdaj pa se oglašajo iz dežele, kjer bi jih morali – kakor pri nas – že davno postaviti pred sodišče: če so jim nudili zatočišče, pa jih vsaj poučiti, kako se naj vedejo, da bi jim bili težki zločini nad nedolžnimi ljudmi v „njih“ domovini odpušteni.

Treba je namreč poudarjati, da spoštujemo Avstrijo in Avstrijce in nimamo nobenega razloga, z njimi začeti kakršen koli prepri. Sami so se lahko v teh letih prepričali, da so bili vsepovsod lepo sprejeti, kakor da bi bili doma, tudi smo z njimi po potrebi pokramljali po nemško, ker pač nemško znamo. Nihče ni postavljaj zaradi tega pri nas kakšnega vprašanja. V šolah gojimo nemški jezik, naše mlade gostince celo izobražujemo, naj bodo vladni do vsakega gosta in postrežljivi tudi v govoru, kolikor znajo. Tudi mi prihajamo v Gradec in smo veseli, če nas v ondotni trgovini ali gostinskem lokalu postreže kdo v slovenskem jeziku. Nismo zadeli na primer, da bi se bil kdor koli zaradi tega razburjal. To sožitje je na obeh mejah dokaz, da smo tu in tam na pravi poti in je treba to solidarnost gojiti še naprej. Veseli smo tudi prosvetnih in strokovnih stikov Maribora ali Celja z Gradcem, izmenjavanja misli, obiskov, posredovanje literature itd. Torej le lahko ugotavljamo, da so med delovnimi ljudmi, posebno med inteligenco, dobri stiki, česar smo lahko le veseli. Zato nas skoraj boli, če vidimo, da dobivajo nekateri naši nekdanji sonarodnjaki, ljudje naše krvi, v Gradu potuho ali pa še celo pobudo za kakšne megalomanske „revanšistične“ želje ob spominu na „domovino“, ki so jo bili dobesedno zapravili.

Gre pa tudi za logiko! Ti „unterštajrerji“ so se vendarle borili za veliki raj, ne pa za Avstrijo in kakšno njeno „pokrajino“. Prisegli so hitlerizmu, dvigali roke in umirali za nemško (ne avstrijsko) „domovino“, v dobi, ko je Avstrijo – podobno kot nas okupiral isti sovražnik ...

ALBIN PODJAVORŠEK

KAJ BEREJO NAŠI UČENCI

V zadnjih časih se je že večkrat dvignil hrup proti literaturi, ki vpliva nevzgojno na doščajočo mladino: stripom, kriminalkam ipd. Kolikokrat se je hrup dvignil, tolikokrat se je tudi polegel z vedno enako ugotovitvijo: vse, kar lahko storimo, je le, da otroke v šoli in doma navajamo na kvalitetnejšo literaturo. Tako se je rodila akcija „bralna značka“, na pomoč so priskočili Ciciban, Kurirček, Pionirski list, Pionir.

Lani se je tej mladinski periodiki pridružila še enciklopedična revija za mlade, Vseved. Revija se je lotila zanimivih tem na dokaj privlačen način. Bilo je očitno, da bodo učenci v taki obliki radi prebrali marsikaj, česar v šolskih knjigah ni ali pa je pisano manj vabljivo. Večkrat sem slišala govoriti starše: „Otroku nudimo vse, da bi mu razširili obzorje. Celotno Vsevedo smo mu kupili, kljub visoki ceni. Iz njega se bo prav gotovo veliko naučil.“ Razumljivo je, da starši zaupajo šoli, da ne bo propagirala pri njihovih otrocih literature, ki jim ne koristi. Pa mi, smo se v tem primeru izkazali vredne njihovega zaupanja?

Ob tem vprašanju sem se lotila temeljitega pregleda lanskega letnika Vseveda, oziroma tistega, kar je prinesel na mojem področju – biologiji. Skozi vse številke se nadaljuje „Čudežna zgodba o našem svetu“, to je zgodba o razvoju živega sveta. Razvojni nauk je eden od temeljev materialističnega svetov-

nega nazora. V naši socialistični družbi želimo učencem privzgojiti materialistični nazor. Zato je vsak, kdor mladini posreduje razvojni nauk, dolžan postreči z dokazi zanj. Ti dokazi morajo biti resnični, točni, natančni in razumljivo podani. Če podajamo neresnična dejstva ali pa resnična dejstva netočno, površno in premalo razumljivo, bomo dosegli pri mladem človeku občutek negotovosti in dvoma, torej ravno nasprotno od tistega, kar smo hoteli. Prav to je storila „Čudežna zgodba o našem svetu“. Iz nje sem si izpisala štiri in pol strani (tipkanih) napak, površnosti, nerazumljivosti in celo ideoloških spodrs-ljajev. Škoda, da je v Prosvetnem delavcu premalo prostora za tako obširno dokumentacijo.

Vseved v tej zgodbi torej ne ravna skladno z vzgojnimi težnjami v našem družbenem redu. Tudi ostale zgodbe s področja biologije v tej reviji niso podane nič bolje. Toda k sreči obravnavajo manj občutljive teme. In kolikor se spoznam na druge stroke, si upam trditi, da je njihovo podajanje preplitvo in revno po vsebini.

Zato zastavljam tale vprašanja vsem slovenskim prosvetnim delavcem, zlasti pa prosvetno-pedagoški službi in Zavodu za šolstvo SRS:

1. Je samo biologija šibka točka Vseveda? Kakšno mnenje imajo o tej reviji zastopniki drugih strok? Predvsem me zanima mnenje likovnikov o Vse-

Dopisujte nam s šol!

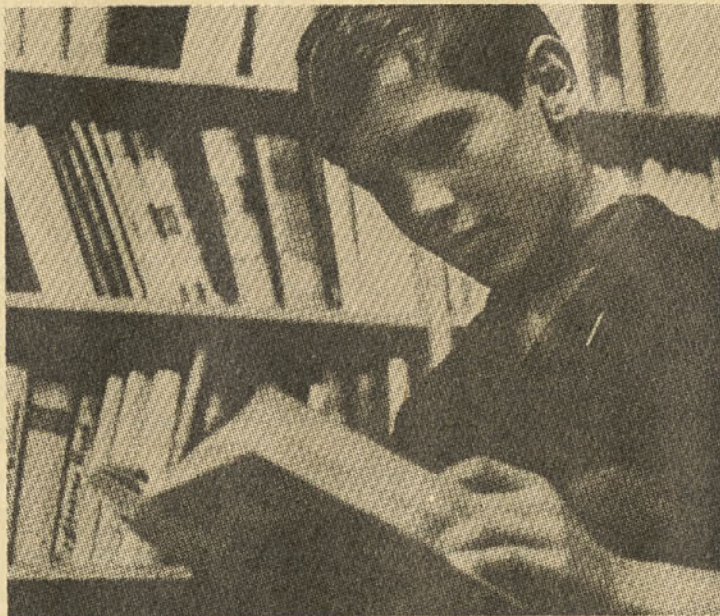
Vsaka šola je enako pomembna za svojo okolje. Ali deluje res uspešno ali ima pri svojem delu pomoč okolice – ali pa se mora bojevati s težavami, vse to ni samo njen privatni uspeh in njen privatni problem. Zanima tudi druge prosvetne delavce, saj delamo navsezadnje vsi za isti cilj: da bi čimveč naučili mladino in da bi jo čim bolj vzgojili. Uspehi ene šole lahko dvignejo delovno vneto druge; težave ene šole pa je mogoče olajšati s pomočjo skupnosti. Zato dopisujte v svoj list PROSVETNI DELAVEC!

Za spominsko ploščo Gustavu Šilihu

Za spominsko ploščo Gustavu Šilihu so doslej darovali tudi: Zveza pedagoških društev Slovenije v Ljubljani 1.500 din, razširjeni IO ZPD Slovenije na svoji seji 145 din, Posebna šola v Mariboru 280 din, Josip Demarin, Maribor 50 din, osnovna šola Kobilje p. Dobrovnik 125 din; Bežan Vilko, Murska Sobota 50 din; Šiftar Janez 50 din;

Društvo socialnih delavcev Maribor 255 din; Vinko Kunstelj, Maribor 50 din. Iskrena, tovariška hvala! Prosim, da ostali darovalci pošiljajo svoje prispevke za Šilihovo spominsko ploščo na račun: 518-679-2655 za Pedagoško društvo v Mariboru. Vnaprej se zahvaljuje

Pedagoško društvo
Maribor

vedovih zaslugah za estetsko vzgojo naših učencev.

2. Kateri strokovnjaki so pomagali uredništvu zarisati nadaljnjo pot revije? Uredništvu namreč prav oni (po uredniških besedah) zagotavljajo visoko raven izbranega gradiva. Prav bi bilo, da ne bi ostali anonimni!

3. Ali naši pedagoški svetovalci poznajo in berejo Vsevedo? Ali vedo, da ga slovenski učenci berejo v prepričanju, da jim ga mi vsi skupaj priporočamo?

4. Ali smemo pri nas na šolah res razpečevati kakršnokoli mladinsko periodiko, medtem ko moramo pri uporabi učil dosledno upoštevati navodila republiškega sekretariata za kulturo in prosveto?

TATJANA KORDIŠ,
profesorica biologije

PEDAGOŠKE MISLI

Včasih bo učitelj ravnal bolj smotno, če se bo po odmoru zadržal kakšni dve minuti v zbornici ter tako dokončal živahno strokovno diskusijo, kot pa če bo pazil, da ne zamudi začetka pouka v svojem razredu.

ALICE MIEL

Na predstavo o učitelju in poučevanju, ki jo ima bodoči učitelj, vplivajo vedenje, stališča in kvalitete univerzitetnega osebja, katero sodeluje pri izvajanju programa izobraževanja učiteljev, preden se ti zaposlijo.

MARGARET LINDSEY

Predstava, s katero začne mlad učitelj prvo leto svojega poučevanja, izvira delno iz izkušenj, ki jih je imel še kot študent, preden se je zaposlil.

MARGARET LINDSEY

Če plačujemo učitelje po učinku

Primer iz Velike Britanije

Ker se pri nas v zadnjem času vse bolj razpravlja o merjenju učinka dela v šoli in o nagrajevanju prosvetnih delavcev na osnovi izmerjenih rezultatov dela, smo prevedli nekaj odstavkov predavanja A. Clegga, direktorja prosvete v Yorkshiru v Veliki Britaniji. Predavanje zajema vsebinski historiat angleškega šolstva, avtor pa ga je podal v veliki dvorani Westminsterke palače pred avditorijem strokovnjakov za šolstvo Velike Britanije. Povzetek tega predavanja je objavil list BBC Listener, od koder povzemamo neaslednje odstavke.

Leta 1870 so sprejeli v Veliki

ko je opisal osnovno šolo pred 80 leti. V kratkem pove: Ko sem jaz hodil v osnovno šolo, je deloval sistem nadzorovanja dela šole. Inšpektorje je imenovala vlada, za ugotovitev uspeha šole pa so uporabljali nakakšne formularje, kjer so bile natisnjene različne zahteve za različne stopnje (razrede). Ko smo delali izpite, so nam razdelili te formularje, naj jih rešimo. Včasih pa so te teste dobili tudi ravnatelji šol. Kolikor se spominjam, so inšpektorji polagoma sami spoznali nekoristnost tega početja, vendar se je plačilo po učinku održalo vse do konca 19. stoletja.

ektivne metode dela. Še vedno nas zanimajo le tisti učenci z IQ-jem 120 in več, ker menimo, da bodo le-ti največ prispevali k nacionalni prosperiteti, vse bolj in bolj pa zanemarjamo tiste z nižjimi sposobnostmi. Vse naše ravnanje in vsi naši odnosi so diskriminativno razpoloženi do počasnejših otrok. Proklamirano načelo enakosti z organizacijo mešanih razredov, kjer naj bi bili bolj in manj bistri skupaj, ni nobena rešitev. Edina rešitev je spremenjen odnos do učenca. Ker so počasnejši učenci pogosto izločeni iz območja delovanja pedagogov, pogosto zaidejo v asocialne deviacije. Prepričan sem, da je med tem nepravilnim odnosom in dejstvom, da npr. v ZDA v glavnih mestih policija obiskuje šole, kjer pomaga vzdrževati red, nekaj povezave. Kaj takega se sicer v Veliki Britaniji ne more pripetiti, a dejstvo je, da je porastla mladinska kriminaliteta v zadnjih 18 letih za 1000 odstotkov pri otrocih do 14 leta starosti, medtem ko je med tistimi, starimi od 14 do 17 let, porastla samo za 758 odstotkov.

Kljub vsemu sem optimist glede prihodnost, toda ni pričakovati, da bo družba kot celota spremenila odnos učitelja do učenca. Učitelji sami morajo to

doseči. Nova smer poučevanja naj bi bila v tem, da obravnavamo vsakega učenca individualno in da niti enega samega ne zanemarimo. Toda obstaja vrsta dejstev, ki vlečejo v nasprotno smer. Tu je še vedno trdna nacionalna tradicija in ena najpomembnejših vektorjev v napačno smer je normirana raven, določena z izpiti, ki razvrednoti vse tiste, ki izpita ne opravijo. Izpiti so seveda organizirani eksterno, zunaj šole, ki jo obiskuje otrok, kar razbremeni učitelja odgovornosti, kaj naj uči, kako poučuje posameznega otroka, hkrati pa sili učitelja v miselnost, da je njegovo delo nekakšen „diamanten“ proces razvijanja kast v družbi.

Nadalje imamo še vedno mnogo šol izrednega slovesa, ki prikazuje svoje prednosti ali pomanjkljivosti edino z otroki.

E. Thring je že pred 80 leti zapisal, da je ošabnost intelekta tako konstantna oziroma nepopustljiva, da ne pušča nobenega prostora šibkejšemu. Nadalje pravi isti avtor, da je pehanje za nagrade in pridobivanje nagrad pravi bojni klic. Toda vprašamo se, kaj to tekmovanje pomeni za večino, za netekmovalno večino, ki pri vsem tem le ni toliko vpljudna, da bi sama od sebe odmrila in ki je zaradi naše moderne izbirljivosti ne moremo enostavno pobiti in pokopati.

Šibkejši so porinjeni v kot ter ignorirani. Njihova naravna potreba, da bi delovne obveze zmanjševali z našo pomočjo, prehaja v obup, ker jim neprestano posredno ali neposredno dopovedujemo, da njihovo delo ni nič vredno.

H gornjim fragmentom Clegovega predavanja dodajmo še nekaj misli iz učiteljskega glasila v Veliki Britaniji, kjer se prav sedaj razvija huda polemika o nagrajevanju učiteljev (The Teacher 25. sept. 1970).

Nacionalna zveza učiteljev predlaga, naj bi dobili učitelji začetno plačo 1.100 funtov na leto (okrog 33.000,00 dinarjev), nato naj bi v 10 letih porastla na 1800 funtov (54.000,00 dinarjev). Po štirih letih službovanja pa bi se lahko učitelj uvrstil v drugo boljšo kategorijo z začetno plačo 1.600,00 funtov in naj bi dosegel po 14 letih službovanja 2.600 funtov. V višjo kategorijo plačilnih razredov naj bi bil učitelj preveden na osnovi utemeljenega poročila o njegovem delu in uspehih. Nacionalna zveza učiteljev ni navedla, kdo naj bo kompetenten za učiteljevo oceno: ali ravnatelj ali direktorji departmanov ali inšpektorji. NUT (nacionalna unija učiteljev) meni, da bi ta predlog prinesel ogromno grenkobe v vsako zbornico.

Predlogi nacionalne unije učiteljev (širša organizacija) so precej drugačni, in sicer:

Britaniji zakon o šolstvu, na osnovi katerega so se lahko vpisovali v osnovne šole tudi tisti otroci, katerih starši niso zmogli šolnine. Ta datum jemljejo v Veliki Britaniji kot začetek splošnega šolstva. Takrat so ugotovili, da so bili delavski starši dokaj ravnodušni do šolanja otrok, čeprav je bil zakon za tisti čas velik napredek. Toda eno najslabših dejstev tega zakona je bilo, da ni z ničemer preprečeval vpliva uničujoče prakse, ki jo poznamo kot „plačilo po učinku“. To načelo so uvedli v Veliki Britaniji že leta 1860 in je bilo v veljavi polnih 35 let, svoje korumpirane vplive pa je održalo vse do današnjih dni. Tako imamo še danes eksterno predpisane izpite za napredovanje, kar pomeni, da ne zaupamo učiteljem. Še danes smo bolj pozorni le na dejstva in ne tudi na vrednosti, na memorijo in ne na razumevanje, torej na tisto, kar se da meriti, ne pa na ono, česar se meriti ne da.

Ko sem bil prvič seznanjen s tem pogubnim izumom „plačilo po učinku“ sem se čudil, kaj bo usmiljeno nadzorstvo naredilo za tiste otroke, ki niso mogli dosegati normiranih rezultatov zaradi neurejenih razmer doma. Odgovor sem našel pred nekaj meseci v pismu nekakega 87 let starega Američana,

Iz teh časov sem našel konkretno nalogo: biblijska matematika v osnovni šoli. Glasi se takole: Salomon je imel 700 žena in 300 konkubin. Prištevaj konkubine k ženam in napiši rezultat. To je bila uradna matematika, na osnovi katere je država financirala šolsko delo. Podobno so preizkušali materinščino. Navajam nekoliko izvalni stavek: Ni gréh sedeti na travniku ter zadremati. Take stavke so brali inšpektorji učenecem iz pripravljenih testov za preizkus znanja iz materinščine.

Prvotno so preizkušali le tri osnovna znanja, to je: matematika, spoznavanje družbe in materinščino. V začetku 40 let tega stoletja pa so prišli v prakso še inteligenčni testi. Namen inteligenčnih testov pa je bil selekcionirati bistre ter manj bistre učence in ne preizkusiti znanja. Leta 1944 smo dobili nov šolski zakon, ki je vseboval koncepcijo, da ne more biti v šolskem sistemu nekaj v redu, če bi silili enajstletne otroke v tekmovanje z izpiti. Ta zakon je vseboval v svoji osnovi zelo moderno koncepcijo izobraževanja, ki naj poteka pod ministrskim nadzorom ter je nakazal dobre smernice za duhovno, moralno, intelektualno in fizično napredovanje naroda.

Toda sama organizacija nadaljevalnih šol je uvedla zelo se-

Vsi učitelji naj bi začeli s 1250 funtov plače na leto in postopoma napredovali do 2.200 funtov po 10 letih. Učitelji, ki si pridobijo višjo izobrazbo, naj bi začeli s 1425 funtov plače in dosegli 2375 funtov po 10 letih. Razen tega predlagajo še 175 funtov za častna napredovanja (svetništvo) in podobno. Ravnatelji naj bi dobili dodatek 500 do 3.600 funtov na leto, odvisno od velikosti šole.

Nacionalna unija učiteljev, ki

močno nasprotuje predlogom zveze, postavlja zvezi še naslednja vprašanja:

1. Čemu nacionalna zveza učiteljev sploh daje predloge o plačah?

2. Zakaj ne komentira predlogov unije učiteljev?

3. Zveza sploh ne računa s celotno vsoto, potrebno za šolstvo.

4. Kdo naj ocenjuje učiteljevo delo — ravnatelj, inšpektor,

šolski odbor ali morda pooblaščen svetovalec? Zveza o tem ničesar ne spregovori.

5. Zakaj naj bi bili učitelji v fazi preizkušnje štiri leta pred možnostjo napredovanja v višjo kategorijo? Ali ne zadostuje leto dni?

Unija učiteljev hkrati podarja, da so učitelji na slabšem, kakor so bili pred vojno v odnosu do povprečne plače v Veliki Britaniji. Od leta 1938 se je povprečna plača povečala za 604 odstotke in če bi hoteli do-

seči učitelji enako razmerje, bi morala biti začetna plača 1310 funtov.

Iz teh fragmentov si lahko bralec ustvari sliko o odnosu do merjenja rezultatov učiteljevega dela v Veliki Britaniji, o plačilu po učinku, o upoštevanju službenih let, o nagrajevanju ravnateljev in podobno. Seveda se same od sebe ponujajo primerjave z našimi razmerami, ki so kdajpakaj lahko tudi koristne (op. prev.).

Prev. JT

Pred 100 leti je izšel prvi slovenski učiteljski koledar

»Katere knjige bodeš bral v tem letu?«

Leto dni po „Imeniku ljudskih učiteljev na Kranjskem“ je Učiteljsko društvo za Kranjsko izdalo tudi Učiteljski koledar za navadno leto 1871. Koledar je prav tako kot prej Imenik uredil učitelj Andrej Praprotnik. Obsegal je 115 strani.

V začetku je naveden koledar za leto 1871 in pri vsakem mesecu ob strani obširna navodila in nasveti učiteljem, primerni času. Za mesec januar se ta navodila začnejo takole: „Ktere podučne knjige in časopise bodeš bral v tem letu? Ali bereš „Učiteljskega Tovaršča“? Vedi, da je čas drag zaklad, katerega nikoli ne smeš zamujati. V šoli pa misli, da je pozimi šolski poduk najboljši seme za poletni sad. Tudi premišljaj, ali si s šolskim podukom na pravi poti, ali ne. — Ali skerbiš, da navadnemu šolskemu poduku tudi še kaj drugega potrebnega in koristnega vpletaš in pridevlejš, da je ves poduk bolj nov, mikaven in točen? ...“

Naslednje poglavje so „Varniške šolske postave“, in sicer Postava veljavna za vojvodstvo Kranjsko, ktera zadeva šolsko nadzorstvo. Ukaz ministra za bogočastje in uk od 20. avgusta 1870, s katerim se občinim ljudskim učilnicam razpisuje šolski in učni red, ki je tudi v celoti naveden. Sledi okrožnica c. kr. deželnega šolskega svetovavstva do c. kr. okrajnih poglavarjev na Kranjskem glede šolskega in učnega reda, Kazalo važnejših šolskih postav in ukazov, ki so izšli leta 1869 in 1870 v uradnih listih.

Zatem so navedena imena učiteljev na Kranjskem. Najprej Višja šolska oblastnija takratnega avstrijskega šolstva, nato deželna šolska oblastnija, nato najprej učiteljstvo v Ljubljani, nato pa po abecednem redu posamezni šolski okraji. Na za-

četku vsakega šolskega okraja so napisani člani c. kr. okrajnega šolskega svetovavstva. Pri vseh učiteljih, razen tistih na privatnih šolah, je naveden kraj in letnica rojstva ter letnica pričetka službovanja. Preseneča veliko število učiteljic na uršulinskih šolah, in sicer jih je bilo na ljubljanski uršulinki šoli 27, v Škofji Loki pa 17. Poleg teh smo imeli takrat v Ljubljani tudi 7 zasebnih šol, od katerih pa sta le šoli Alojza Waldherja in sester Rehnovih imeli pravico javnosti. Javnih učiteljic je bilo takrat na Kranjskem 6. Učiteljskišnikov v Ljubljani je bilo v začetku šolskega leta 1870/71 v vseh treh letnikih učiteljskega le 33, učiteljskega za učiteljice pa takrat še nismo imeli in so se morale kandidatke za učiteljski poklic privatno pripravljati za izpit, ki so ga morale polagati na moškem učiteljskem.

Sledi sestavek o Društvu za pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem, ki se je ustanovilo po prizadevanju takratnega deželnega šolskega nadzornika dr. Franca Močnika 1. 11. 1860. Učiteljsko društvo za Kranjsko pa je za to društvo sprejelo nova pravila leta 1870 in ta so tu natisnjena. Vdovsko društvo je imelo 96 članov.

Nato je sestavek o Učiteljskem društvu za Kranjsko, ki je bilo ustanovljeno leta 1868 in naveden odbor društva ter dela v društveni knjižnici. Društvo je štelo 102 člana. Na koncu je seznam učiteljev v imeniku po abecednem redu. Za vsakega je označeno, ali je član učiteljskega društva za Kranjsko ali Vdovskega društva.

Čeprav je društvo kranjskih učiteljev imelo namen izdajati tak koledar vsako leto, je vendar ta ostal zaradi pomanjkanja denarja edini. Pač pa je Učiteljsko

društvo za Slovenski Štajer v Ljutomeru leta 1876 izdalo in založilo Slovenski učiteljski koledar za leto 1877. Uredil ga je učitelj Ivan Lapajne. Koledar je obsegal tudi imenik slovenskih učiteljev slovenske Štajerske,

Kranjske in Goriške. Nato ni bilo nobenega učiteljskega koledarja vse do leta 1887, ko je začel učitelj Miha Nerat izdajati Popotnikov koledar za slovenske učitelje, ki je izhajal deset let.

TATJANA HOJAN

»DAJTE ŠOLI MIR IN ONA VAM DA MOČ«

Ljudska šola, ta tiha delavnica prosvete, plava danes na razburkanem političnem valovju. Ni ga vladnega sistema, čegar delavnost bi se je ne dotikala — ali že z blagodarim ali škodljivim smerom. Vsakdo, kogar valovi političnih konstelacij poneso v okrožje naučne uprave, postane po natlaku tega valovja prisiljen — znabiti celo proti svoji volji — ukvarjati se z zadevami ljudske šole, ne zgolj kakor s predmetom, ki spada v stroko njegove dogledne kompetentnosti, marveč kakor z zadevo — politično. Zato skuša na ljudske šole vsakdo nekaj prenarediti, nikakor vsled istinite potrebe ali na splošno korist, marveč vsled potrebe nazorov in volje političnih valov, s katerimi bi naj jednomerno plaval vladna linija. Vsled tega se nahaja šola v neprestanej negotovosti, v pogostej razburkanosti, zadržavaje se v prostem razvoji s poskusi, časih problematičnimi, večkrat pa tudi naravnost škodljivimi.

V takšnem položaji se nahaja naša ljudska šola zlasti zadnjih deset let, in žal, da se to reformatorično gibanje, katero bi morebiti na drugih mestih, v drugih strokah človeške izobrazbe po plemenitem boji utegnili prinesiti plemeniti in blagoslovljeni sad, ne kaže ravno vspešno ljudskemu šolstvu.

Poskusi, čijih napake bi znabiti druge ne škodovali, lahko so ljudske šole z ozirom na njen pedagoško-didaktični namen osodepolni. Ponesrečeni taki poskusi namreč ne škodujejo le posamezniku, ne čuti jih le desetina ali stotina naroda, ampak prizadete so od njih cele generacije.

Zato naj se ljudska šola eksperimentov varuje.

Naravno je, da si želi vsak narod šole na zdravi pedagoški podlagi, zasnovane na temelji napredka ter da mu jo skrbuje izobraženo in domoljubno učiteljstvo; a baš tako gotovo je, da je potrebno, če zamore šola prinašati oni sad, ki se od nje takim načinom pričakuje, braniti jo pred vsakoršnimi prenatrjenimi novotarijami.

Šoli je pred vsem treba miru kakor atomu, ki se imajo spremeniti v gotovi in ugledni kristal.

To naj bi vsi domo-in rodoljubi, ki imajo kaj upliva in katerim je napredek naroda na srcu, resno uvaževali. Njim pred vsem veljajo naše besede:

Vrnite šoli mir, in ona vam da moč!

(Popotnik 1893, str. 81.)

POMENKI O UMETNOSTI

Novi prikazi: »Francosko podstrešje«

Ob pogledu skozi vrata francoskega paviljona na beneškem Bienu so mnogi zmigovali z rameni, češ: Mar se je vdrla streha? Ne, ne! Izvolite si ogledati najnovejšo francosko umetnino, skupinsko delo: slikarja, kiparja, arhitekta, filmskega scenarista itd.!

Nenavadno že na prvi pogled. Od vrat se skrajno strmo dvigata dve vsakebi nagnjeni ploskvi. Saj to je vendar streha in vrata v paviljon so strešno okno, skozi katerega vstopimo v labirint poševnih, nagnjenih, strmih, vzpenjajočih se strešin, presledkov z nujnimi preskoki, prestopi, oprijemi. Nato spet stopnice, po katerih se s težavo dvigaš, ker naklonski kot med deskami za stopanje in onimi vertikalnimi ni normalno 90 stopinj, temveč oster in se tako v vsako stopnico neprijetno vgrezamo.

Vsa tega koraka se zavedamo, ker moramo hote paziti, da ne pademo. Ko prispemo na vrh, smo ob zidu. Torej nas stopnice niso privedle nikamor, čeprav smo že pričakovali prizor iz tunela smrti. In če ne gre naprej, gre gotovo nazaj. V levo stran preskočimo prekinjeni del ploskve in že smo v prvem nadstropju. Tu so vse mogoče vrvi, umetno izdelani odpadli deli zapuščenega podstrešja. Nič nas ne mika ostati v nesimetričnih prostorih in s pomočjo vrvi se povzpemo na visoko zastavljeno strešno pred nami, nad katero zapazimo edini izhod. Tu plane v nas ostra luč, nato pa krenemo s precejšnjo bojaznijo navzdol. Ko se vračamo, se spet spustimo po herodskih dveh strešnih ploskvah k vstopnim vratom, kjer se nam zaradi opotekljivega spuščanja smejejo novi obiskovalci.

Razumljivo je, da so ta pohod skozi in v umetnino spremljale komične situacije. Tedaj na primer, ko so se pojavile na visokem izstopnem oknu dame v mini krilih ali pa one z oprijeti maks oblekami, ki so se trepetajoče vzpenjale po strmih strešinah.

Gre za doživetje umetnine francoskih umetnikov „par excellence“. Zdi se, da popis sprehoda po tem umetniškem delu izpričuje, da gre za umetnino, ki je namenjena neposrednemu fizičnomehaničnemu reproduciranju in hkrati podoživljanju. Koliko doživetij, opisanih v kriminalkah, predstavlja pripravo, poseg in rekonstrukcijo posgov v stanovanju, kaj vse se dogaja v kletih in podstrešjih, kako dolgo ostajajo v nas mladostna doživetja, ko smo raziskovali stara podstrešja.

Sestav ekipe avtorjev umetnikov priča, da so ti hoteli napraviti s skromnimi spremembami kot predmet doživetja nek vsem dostopen kompleks predmetov. Z našim različnim vedenjem in sode-

lovanjem je mogoče doživeti to arhitekturo. Navajeni smo sicer opazovati in nato vstopati skozi lepe fasade. Že tradicionalno je za nas arhitektura lepa fasada in nič več. No, v predstavi pridemo morda do jedilne mize, morda se odločimo se za napoj po stopnicah, od jedilne mize do postelje in televizorja. Ponujajoče primere so resda žive in neposredne. Da bi doumeli, s kakšnimi nameni so se lotili francoski umetniki realizacije svojega projekta, poslušajmo njihove besede:

Zamisel „Podstrešja“ je predlagal arhitekt Claude Parent, pri njeni uresničitvi pa so sodelovali: Francois Morellet, Charles Maussion, Gerard Mannoni, Gilles Ehrmann, Jean Pierre Cousin, Andree Bellaguet, Samuel Buri, Paul Virilio. Naj nam nekateri od njih sami povedo, kaj jih je vodilo pri uresničevanju take arhitekture:

CLAUDE PARENT: — Moj predlog je predstavljal veliko zanimivost že zato, ker sami povabljeni umetniki v začetku niso imeli nobenega kriterija odnosov do posebnega prostora. Zamisel jih je vrgla v pogoj totalne svobode. Edina zahteva je bila uveljaviti vrednote — pri čemer so imeli vso svobodo — in s tem ustreči programu. To je predstavljalo za vse pravi avanturistični prostor, katerega so poskušali kar najbolje posredovati obiskovalcem.

Druge posebnost je predstavljala kolektivnost dela ustvarjalcev, ki so prišli iz mnogih različnih ambientov in dosegli absolutno koherenco. Ta živi organizem, sestavljen iz tako različnih umetnikov, je dovoljeval trenutke navdušenja, pa tudi dramatičnosti. Ocene so kasneje dosegle ves razpon lestvice od odklanjanja do navdušenega sprejemanja. Prepričani smo, da je bil ta poskus zanimivejši v razvoju kot v rezultatu, da bo zanimanje obiskovalcev potrdilo naše upanje, da je podobno akcijo mogoče posplošiti. Dovoljujemo si misliti, da sedanja in prihodnja civilizacija lahko zajemata iz novih korenin, v nasprotju z dispersijo naše družbe.

JEAN PIERRE COUSIN — RAZLIČNI člani skupine poskušajo prepoznati enotnost v akciji. Dobili smo nove zakone kohezije in bogastvo kombinacij.

GILLES EHRMANN: — ... okrog te akcije je deset oseb preizkušalo zlomiti svojo osamljenost, da bi napravili čutilni kolektivni novi prostor.

Še in se so se razpisali avtorji o delu pri uresničevanju te zamisli. Lahko smo prepričani, da se bo bogastvo njihovih izkušenj bogato obrestovalo in da bo spodbujalo k skupinskim nadaljevanjem. Čas ni dopuščal, da bi ponovili ta sprehod, obogateni še z teoretskim razglabljanjem samih avtorjev. Toda: kadarkoli bomo v nekem vsaj malo zanimivem prostoru, se bomo sprehajali po njem z zavestjo, da smo bili nekoč na takem francoskem podstrešju. Zaradi doživetja in doumetja smisla zasnovanosti pa je to že veliko, to je moč sugestije, skorajda sugestija nečesa pomembnega v na videz neomembnem.

IGOR PLEŠKO

Upravičeno želijo večje štipendije

Na željo rednih slušateljev PA v Mariboru je bil v preteklem tednu v Ljutomeru sestanek štipendistov, ki ga je sklicala TIS. V svoji vlogi, naslovljeni na TIS, so redni slušatelji PA v Mariboru zaprosili TIS v Ljutomeru, da jim zviša mesečne štipendije od sedanjih 350 din na višino, ki bi ustrezala današnjim cenam. V svoji vlogi so navedli, da imajo redni študentje ostalih občin višje štipendije celo do 600 din od občinskih izobraževalnih skupnosti, ki niso v boljšem položaju kot Ljutomerska. Te ugotovitve so bile osnova za sestanek s predstavniki TIS in družbenopolitičnih organizacij. Tako je prišlo do zaželenega sestanka z

zastopniki TIS, zastopnikom občinskega sindikalnega sveta in štipendistov. Žal, da se niso vabilu odzvali vsi štipendisti ostalih sol. Na sestanku so se pogovorili o željah štipendistov, o študiju, pogojih študija in prihodnji zaposlitvi. Štipendije bodo povišali, čim bodo podpisani družbeni dogovori tistih, ki financirajo TIS. Pokazalo se je, da je bil tak stik štipenditorja s štipendisti nujen in bo sodelovanje še treba ponovno uvesti, kar je bilo tudi svojčas v občini, zlasti se, ker smo zelo zainteresirani za uspehe študija, ker nam na šolah manjkajo strokovno usposobljeni učitelji za predmetni pouk.

—ko.

UČBENIK PEDAGOŠKE PSIHOLOGIJE

O veji psihologije, pedagoški psihologiji, katere predmet je uporaba psihologije v vzgoji, je bilo doslej na svetu napisanih že mnogo knjig. Slovenci glede tega nismo tako srečni. Še vedno se moramo zadovoljiti s prevodom „Pedagoške psihologije“, ki jo je napisal beograjski univ. prof. dr. Borislav Stevanović. To njegovo delo je doživelo že drugo izdajo.

Omenjena knjiga obsega nad 200 strani in zajema tale poglavja: predmet, metode in problemi pedagoške psihologije; osnovni pojmi iz statistike in statistične tehnike; motivi in motivacija; učenje; pomnenje in pozabljanje; dejavniki uspešnega učenja; transfer učenja; delo in utrujenost; branje; spo-

sobnost za učenje; merjenje učnega uspeha; aparati za učenje; splošna navodila za vodenje učencev pri učenju in delu sploh ter problematični otroci.

Delo je prevedla dr. Iva Segula. Ker sodi pedagoška psihologija poleg pedagogike in psihologije med tiste temeljne znanosti, ki jih mora nenehno spremljati vsak učitelj, knjigo toplo priporočamo. Knjiga stane 32 N-din.

VIATOR

Skrb za predšolsko in šolsko mladino v SSSR

Državne predšolske ustanove obiskuje 9,1 milijona otrok; na podeželju vsak tretji, v mestu poprečno vsak drugi. Za vzdrževalnino 400 rubljev letno prispevajo starši petino, ostalo gre iz družbenih skladov.

Splošno izobraževalne šole je obiskovalo lani 50 milijonov učencev. V zadnji petletki 1965–70 se je število srednješolskih absolventov štirikrat povečalo v primeri s predzadnjo petletko, število učencev s podaljšanim dnevnim bivanjem v šoli pa podvojilo. Srednjo in visoko izobrazbo je v zadnjih petih letih doseglo 7 milijonov dijakov in študentov. Tri četrtine od njih prejema državne štipendije, ostali, ki so hkrati zaposleni v proizvodnji, uživajo razne delovne olajšave. Popolne brezplačne oskrbe so deležni tudi učenci v poklicno-tehniških šolah.

(Iz biltena „Sovjetske novosti“)

Vzgoja in izobraževanje

Izšla je dvojna številka 6/7 glasila Zavoda za šolstvo SRS „Vzgoja in izobraževanje“. Med zanimivimi sestavki so:

- Nekaj problemov in nalog na področju osnovnega šolstva;
- Prispevek za razpravo o nekaterih vidikih idejnosti pouka danes;
- Obdelava podatkov o dvojezičnem šolstvu v Prekmurju z elektronskim računalnikom;
- Novi šolski koledar — petdnevni delovni teden v šolah republike Slovenije;
- Svet pred domačim pragom.

Navajamo samo nekaj naslovov. Naročniki tako vedo, da najde slednji izmed prosvetnih delavcev v reviji nekaj zase.

Številka zaključuje lanski letnik in ima priloženo vsebino celotnega letnika. Kdor doslej še ni bil naročnik, pa se je odločil, da postane, lahko prejme celoten letnik, če sporoči svojo željo Zavodu za šolstvo SRS.

MATRIARHAT na šoli v Gabrovem dolu

ali kako je tovarišica Kunigunda popeljala otroke na izlet

Sneg je nekako izginil, kot ima to navado vsako leto vedno znova in znova in v malece topli zemlji so se že pokazali prvi zvončki, teloh pa je bil sploh že velik in je gostoval v marsikateri hiši, med drugim tudi pri gospe ravnateljici Ifigeniji Trpotčevi. To je bil hkrati tudi znak, da bo treba iti na spomladanski izlet, ki je bil na vrsti vsako leto, le kraj izleta se je vsako leto menjaval. Izleta so se veselili vsi po vrsti na šoli v Gabrovem dolu: otroci, njihovi vzgojitelji, malo manj pa starši, ki so k temu preljubemu veselju morali primakniti nekaj obveznih financ, brez katerih seveda ni in ni šlo. Po dobri in povsod preizkušeni navadi je te izlete vodil tov. Smreka, ki je bil zelo in še in še priljubljen pri svojih nadebudnih varovancih. Prav radi so poslušali dobre partizanske zgodbe in doživljaje, ki jih tov. Smreka seveda ni nikoli zmanjkalo. Razume se, da nihče ni nikdar podvomil, da bi si tovariš kdaj kaj izmislil. Ne, kaj pa! Tovariš Smreka je govoril vse, kar je govoril natanko tako kot pravljico o Janku in Metki in še več. Razlogov za kakršenkoli dvom torej ni bilo in otroci so tozadevne stvari poslušali z na široko odprtimi usti in se čudili velikemu tovariševemu junaštvu. Tovariš pa ni bil, kot rečeno, od muh in je vedel še kaj več, kot samo to in je to znal tudi povedati. Zatorej so ga imeli radi in so ga poslušali ter si tudi želeli, da pojde z njimi.

Svari pa se obračajo in nikoli ni tako, kot bi si želeli. Je pač tako naneslo ali bogsigavedi kaj, da sta se srečali tov. Kuni, uradno Kunigunda in gospa profesorica ravnateljica Ifigenija in sta se malo pogovorili o tem in onem in še o marsičem. Govora je bilo tudi o izletu. Ker je pač Kuni bila Ifigenijina zlahtnica, je imela malo več korajže kot vsi ostali in je pogumno stopila na plan s svojim nametom, ki pa je zgledal približno takole: otroke naj bi peljala na izlet ona. Ifigenija je res dobra duša in kupčija je bila sklenjena prej kot je kdorkoli kaj vedel. Na izlet gre torej tov. Kuni. Pika.

Pozno zvečer je Kuni ležala v lepi, svileni in tudi prozorni spalni

srajčki in premišljevala o izletu, ali bolje rečeno o svojem vedno in tako zelo ljubljem Francelju. Ko bo peljala otroke na izlet, se bosta lahko srečala z milim dragim, pa še kupila bo lahko kaj, kar se v teh zanikrnih rovtah ne da. Je že tako, da njen mili službuje daleč v stran in nimata priložnosti, da bi se pogosto videla, kaj šele kaj več. Oh, oh! In Kuni se je obrnila v postelji in malo je manjkalo, da ni zajokala, revica uboga.

Ni bilo tako dolgo in kmalu je bil o zadevi obveščen iz strogo zaupnih virov tudi tovariš Smreka, ki pa ni rekel nič, torej je bil tiho kot riba. Tako je bilo zavoljo matriarhata in je bilo tudi boljše.

Bil je res lep dan in Kuni je žarela, otroci pa so se kujali. Zakaj, da ne pojde tovariš Smreka z nami, so vpraševali in odgovorjeno jim je bilo, da je službeno zadržan in pri tem je ostalo.

Po kratki vožnji so prišli v mesto in glej ga, zlodja, treba se je bilo postaviti v vrste po dva in dva in tako koracati kot v pravi pravcati vojski po pločniku. Pri tov. Smreki tega ni bilo treba in že se je vsem kotalo po dobrem, starem profesorju. In da bi bilo zlo še večje, se je nenadoma tovarišica Kuni spomnila, da mora obiskati trgovino in nekaj nujno kupiti, ampak res nujno kupiti, da si ne boste mislili, ne vem kaj. Vse bi bilo lepo in prav, če le ne bi bilo tovarišice tako dolgo iz trgovine. Otroci so zasedli cel pločnik v dolžini desetih metrov in v širini pločnika. Tam so se drenjali kot uboge splašene živali in ovirali mimoidoče, ki vsega tega sploh niso razumeli, kaj šele da bi potrpeali. Zatorej so nad uboge otročiče letele opazke in pripombe in bili so zbegani in so nadvse obupano čakali tov. Kuni, ki je ni in ni hotelo biti iz tiste nesrečne trgovine.

No, vsega je enkrat konec in tudi Kuni je pričapljala iz trgovine, vsa obložena z zavoji in še enkrat bolj žareča kot prej.

Zdaj so odpekotali na kolodvor in ko je vlak prišel, so se nekako zrinili nanj, najtežje seveda Kuni s svojimi zavoji. V vlaku je zavoj in zavojčke razdelila učencem, ki jim je zelo zaupala. Oh, dobri, pridni otroci! Na to, kako so butasti in trmoglavji, je seveda pozabila, torej to, s čimer jih je vse leto pitala brez prestanka.

Prišli so v tisto veliko, zaželeno mesto, kamor je Kuni dva dni prej pisala svojemu dragemu, milemu, čudovitemu in ta je seveda čakal na postaji in zenice so se mu razširile, ko je zagledal svojo drago med mladino, tako lepo in prisrčno, tako veličastno v svojem nadvse humanem opravi. Kaj je lepšega kot vzgajati mladino,

našo čudovito, perspektivno mladino!

Objela sta se, poljubila pa ne, ker je tako hotela Kuni, ker bi to baje kvarno vplivalo na mladoletnike. Potem so šli. Kuni in tisti njen sta si imela toliko povedati, pa kaj bi si ne, ko pa se, reveža, tako dolgo ne vidita. Iz obljub tov. Kuni, da si bodo ogledali muzeje, mesto in še kaj, ni ostalo dosti. Pač pa so šli na grad in so tam precej časa ostali, ker sta tovarišica in tovariš, Kuni je rekla, da je to njen sorodnik, sedela na gradu in se pogovarjala in pogovarjala, da ni bila ne konca ne kraja. Otroci so morali biti čisto blizu. Da si kdo kaj ne naredi, je rekla tovarišica. Tam enkrat popoldne so otroci privlekli iz svojih torb in torbic zemljice in razno razne dobrote in so malo pomalicali, onadva pa sta si naročila kosilo in se kar naprej pogovarjala, tako da je Janezek rekel: „Pa kaj za hudiča si imata toliko povedati?“

Končno sta se dvignila in šli so v dolino. V mestu so se ustavili ob spomeniku našega velikega pesnika in razloženo jim je bilo, da je to pač naš največji in najboljši pesnik, ki ga ne smemo nikoli pozabiti in da je treba njegove pesmi znati kot očenaš. Drugega nič. Ni bilo časa, kajti Kuni in tisti njen sta oddrobencijala v najbližjo trgovino, otrokom pa je bilo rečeno, naj se čimbolj varno in trdno drže našega velikega pesnika in naj ne skačejo naokoli, da ne bo nesreče.

In zopet so se zaletavali vanje ljudje, ki pač nimajo posluha za šolske izlete in za otroke s podeželja, saj ne more nihče vedeti, kje je Gabrov dol. Dobri pesnik pa je zrl nanje in tudi gola muza je pogledovala na gabrodolski drobiž in zgledalo je natanko tako, kot da bi se ji otroci smilili. Janezek je pripomnil: „Takšne nage babe pa še nisem videl, le zakaj je tukaj gori!“

Končno sta se vrnila, vsa obložena z novimi paketi, in odšli so na postajo, kjer se sorodnik tovarišice Kuni ni in ni mogel premagati in je poljubil tovarišico, pa kar bo, bo.

Pozno zvečer so prišli domov, bili so zmučeni, lačni in nejevoljni. Nikoli več s tovarišico Kunigundo, so rekli, je pa že tovariš Smreka boljši. Se vsaj ne poljublja vsake tri korake in ne leta po trgovinah in mnogo zanimivega pove.

Naslednji dan so zopet prišli v šolo, Kuni je še vedno žarela in gostolela, Smreka pa ni rekel nič, le Janezek je pripomnil: „Tako smo se držali tistega pesnika, kot da se bo vsak čas podrli!“

LUPUS

DRUŠTVO UČITELJEV OBRAMBE IN ZAŠČITE SLOVENIJE

O tem, kako zelo potreben je strokovni aktiv učiteljev obrambe in zaščite, smo govorili na vsakem seminarju in srečanju učiteljev, zato je bilo na strokovnemu seminarju pred letom dni v Grobljah ustanovljeno Društvo učiteljev obrambe in zaščite Slovenije. Novo društvo je naslednik Zveze pedagogov predvojaške vzgoje LR Slovenije, ki je pred nekaj leti prenehala delovati. Posebnost pouka obrambe in zaščite zahteva vedno skupno reševanje problemov, zato je treba imeti strokovno združenje, ki lahko pomaga pri reševanju problematike pouka in zastopa interese učiteljev.

Izvršni odbor društva je izdelal delovni program, ki obsega:

- urejanje statusa učiteljev obrambe in zaščite
- sodelovanje pri organizaciji in izdelavi programa strokovnega izpopolnjevanja osebja
- priprava in prirejanje učbenikov za srednje šole
- posredovanje izkušenj za izboljšanje metodike pouka
- izdajanje svojega biltena z društvenimi novicami, strokovnimi sestavki in novostmi s področja obrambe in zaščite
- dajanje navodil o nabavi, uporabi in popravilu učil
- pomoč pri ustanavljanju in delovanju aktivov rezervnih vojaških starešin na šolah
- sodelovanje pri pregledu in sestavljanju novih učnih načrtov
- sodelovanje pri organizaciji in izvedbi republiških tekmovanj
- ustvarjanje stalne povezave z JLA, ZRVS in drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.

V letu dni svojega aktivnega delovanja je društvo doseglo nekaj lepih uspehov. Med drugim je pripravilo učbenik po novem učnem načrtu za 3. razred srednjih šol, pripravljajo pa učbenik za 4. razred srednjih šol. Izdalo je dve številki informativnega biltena, pripravilo kratko bibliografijo obrambe in zaščite, pomagalo pri organizaciji dveh strokovnih seminarjev ter pripravilo predloge za program na-

slednjega seminarja. Člani društva sodelujejo pri izdelavi slovenskega vojaškega seminarja in kot predavatelji Zveze delavskih univerz, ki skrbi za izvedbo osnovnega in dopolnilnega pouka za nerazporejeno prebivalstvo. Društvo ima svoj prostor na TSS v Ljubljani, ki pa je neprimeren; treba bo misliti na primernejši prostor s stalno dežurno službo. Za sedaj so v društvu samo učitelji s srednjih in strokovnih šol, dobro pa bi bilo, če bi bili člani tega društva predavatelji iz vse Slovenije.

Prvo finančno pomoč ob ustanovitvi je dobilo društvo od republiškega sekretariata za narodno obrambo, ki pa verjetno ne bo zadoščala za izpolnitev vseh načrtanih nalog.

Izvršni odbor društva pričakuje od vseh predavateljev obrambe in zaščite na srednjih šolah več društvene aktivnosti, saj je njihov skupen interes dvigniti pouk obrambe in zaščite na tisto strokovno raven, ki jo od njih pričakuje mladina in vsi odgovorni dejavniki.

RUDOLF LIKAR

Knjižni dopoldan v spomin Oskarju Hudalesu

Pri mestni knjižnici v Mariboru — vodi jo ravnatelj in knjižničar Ignac Kamenik — je tudi knjižnica, ki jo vodi profesorica Darja Krambergerjeva. Sprva je bila to samostojna institucija pri DPM v Mariboru in pod vodstvom knjižničarke Jana Baukarta.

Mestna knjižnica je z novim letom pričela prirejati knjižne dopoldneve, ki naj seznanjajo mlade bralce s slovenskimi, jugoslovanskimi in tudi tujimi najbolj znanimi mladinskimi pisatelji, zamisel, ki poleg bralnih značk posrečeno vzgaja našo mladino k ljubezni do lepe knjige.

Prvi tak knjižni dopoldan je bil 9. januarja 1971, posvečen umrlemu mladinskemu pisatelju Oskarju Hudalesu. Udeležilo se je tega spominskega slavlja nad 150 pionirjev različnih osnovnih šol in nekaj prosvetnih delavcev. Med obiskovalci je bil tudi pesnik Janko Glazer, nekdanji ravnatelj študijske knjižnice, in njegova hči, pesnica Alenka Glazerjeva.

Pomen knjižnih dopoldnov je razložila mladini knjižničarka profesorica Darja Krambergerjeva. Nato je spregovoril kot gost znani mladinski pisatelj Venčeslav Winkler, ki je seznanil pionirke in pionirje z deli pisatelja Oskarja Hudalesa, literarni kritik in prav tako Hudalesov sodelavec pri sestavi šolskih beril idr. Bogomil Gerlanc je navzoče mlade bralce navduševal, naj pridno segajo po dobri knjigi. Hudalesov sošolec in prijatelj Alfonz Kopriva je

navzočim povedal nekaj značilnih anekdot iz življenja in dela Oskarja Hudalesa, prebral nekaj spisov svojih nekdanjih učencev o obisku pri pisatelju 14. aprila 1947 in pozval mladino, naj goji medsebojno prijateljstvo. Na koncu je nastopila pisateljica hči Zora Trauner-Hudalesova, ki je lepo orisala lik svojega očeta in zbujala spomine na njegovo izgnanstvo med okupacijo v Srbiji in sodelovanje v NOB.

Idejo o podobnih knjižnih dopoldnevih ali popoldnevih naj bi poustvarjali v mladinskih knjižnicah tudi drugod, prav tako pa bi bilo primerno organizirati podobne knjižne večere za odrasle, s čimer bi še bolj približali knjigo našemu ljudstvu in ga zainteresirali s kratkimi privlačnimi predavanji, spremljanimi morda tudi z diafilmi ali filmi, predvsem o naših leposlovnih in poljudnoznanstvenih književnikih (na kmetih morda tudi o kmetijskih strokovnjakih), tako da bi tudi s samoprispevki pomagali pomnožiti krajevne knjižnice in da bi si omislili tudi izbor za domačo knjižnico. Lanski sestanek bibliotekarjev je pokazal, da glede nabave in izposojevanja knjig žal še nismo na zavidljivi kulturni ravni. Morda bo mariborski zgled lepo in koristno zamisel o knjižnih dopoldnevih, popoldnevih ali večerih za mladino in odrasle „mladost med knjigami“, naslov enega Hudalesovih najboljših del, spet pozivila in povmila.

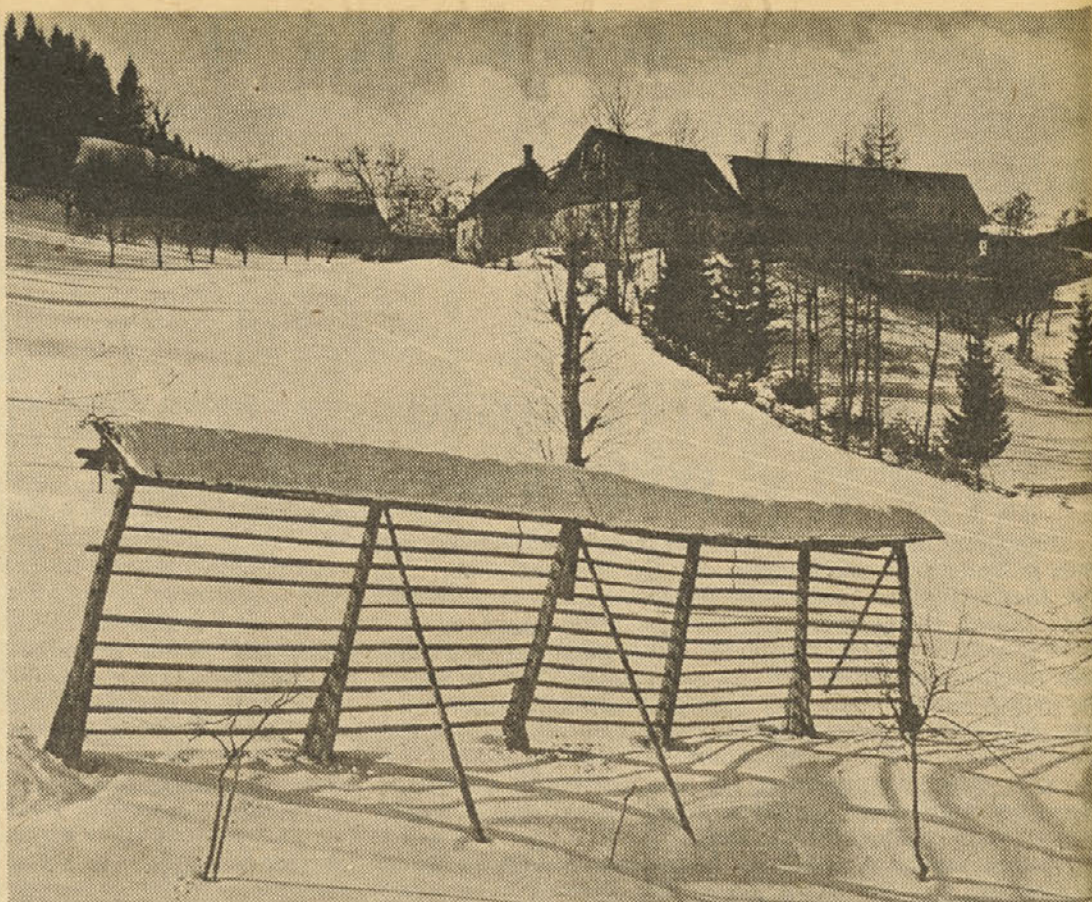
A. M. PAVLIČ

PEDAGOŠKE MISLI

Spoštovanje učiteljev kot strokovnih oseb je onemogočeno, če se jih uporablja kot kurirje ter postopa z njimi kot z ljudmi, ki nimajo nobenih načrtov s svojim časom, to je, če se dela z njimi kot z ljudmi, ki se jih lahko vsak hip pokliče v

pisarno, prekinja pri njihovem delu s telefonskim ali drugačnim pozivom, ali pa če se na hitro roko skliče nek sestanek. Učitelji se upravičeno jeze, ker vedo, da bi z boljšo organizacijo lahko odpadli nepotrebni izredni ukrepi.

ALICE MIEL

Smučarski seminarji v Kranjski gori

184 učiteljev telesne vzgoje na smučeh

Organizacijska enota zavoda za šolstvo SR Slovenije v Ljubljani je tudi letos organizirala tridnevni smučarski seminar za vse učitelje in profesorje telesne vzgoje na svojem območju, in sicer v dveh skupinah. Seminarja sta bila v domu Janeza Porenta v Kranjski gori od 10. do 13. januarja in od 13. do 16. januarja 1971. V obeh skupinah se je seminarja udeležilo kar 184 učiteljev telesne vzgoje, to pa pomeni največje število udeležencev, odkar organiziramo tovrstne seminarje. Poleg učiteljev telesne vzgoje z ljubljanskega območja se je seminarja udeležilo 29 učiteljev iz organizacijske enote Novo mesto z njihovim svetovalcem, 5 učiteljev telesne vzgoje iz OE Kranj, 2 učitelje telesne vzgoje iz OE Nova Gorica ter 5 učiteljev telesne vzgoje iz OE Koper.

Z uvajanjem novih oblik šolskega dela na šolah (tu mislim na organizacijo smučarskih tečajev za učence petih razredov osnovnih šol med rednim šolskim delom) je nujno potrebno, da učitelji telesne vzgoje vsako leto obnovijo učni načrt in dopolnijo svoje znanje za pouk smučanja. Glavni del seminarja je bil posvečen praktičnim vajam na snegu: učitelji so bili razdeljeni v 16 skupin, vodili pa se učitelji smučanja iz vrst učiteljev telesne vzgoje, ki so bili pred tem na seminarju, ki ga je organiziral zbor smučarskih učiteljev Slovenije. Učitelji smučanja so z vsemi učitelji telesne vzgoje predelali osnovno in nadaljevalno šolo smučanja z

ustreznimi metodičnimi prijemmi po veljavnem učnem načrtu za osnovne in za srednje šole.

Namen smučarskega seminarja ni bil zgolj v tem, da bi seznanil učitelje telesne vzgoje z novostmi metodike pri poučevanju smučanja, marveč tudi v kritičnem orisu dosedanjega dela z mladino na snegu, pri organizaciji smučarskih tečajev, izletov itd. Povsem strokovne teme s področja smučanja sta vodila prof. VŠTK Marjan Jeločnik — govoril je o uporabi kratkih smuč pri pouku smučarjev-zčetnikov ter o aplikaciji tekmovalne tehnike smučanja na tehniko začetnikov, in prof. Miro Dvoržak, predsednik

zbora smučarskih učiteljev Jugoslavije, ki je govoril o novostih v tehniki smučanja v svetu. Dagmar Šuster, član IO SZDL SRS in prof. VŠTK Krešo Petrovič sta obravnavala splošno problematiko telesne kulture na Slovenskem s posebnim poudarkom na šolski telesni vzgoji in ŠSD.

Skupaj z učitelji telesne vzgoje sta analizirala problematiko konferenco ZM Slovenije, ki je bila posvečena aktualnim vprašanjem telesne kulture v Sloveniji. Svetovalci za telesno vzgojo ZŠ SRS prof. Ivan Križnar je govoril o perečih problemih pouka telesne vzgoje na šolah, vodenju telesnovzgojnega kartona, ocenjevanju iz telesne vzgoje, o poškodbah pri urah telesne vzgoje itd.

GLASBENIKI!

Pri PROSVETNEM SFR-VISU v Ljubljani se zborovodje, pevovodje in drugi glasbeni pedagogi lahko posvetujejo o izbiri skladb za svoje zборе in instrumentalne ansamble ter o drugih strokovnih problemih v svetovalnici, ki jo vodi prof. Milko Škoberne. Svetovalnica deluje vsako sredo od 9.30 do 12. ure v prostorih poslovalnice Oder, Ljubljana, Tavčarjeva 5.

OBVESTILO

Tajništvo filozofske fakultete sporoča, da bodo dopolnilni izpiti za vpis v 5. semester enopredmetne skupine pedagogika za kandidate, ki so diplomirali na oddelku za predmetni pouk pedagoških akademij s prav dobrim in odličnim uspehom, v sredo, 24. februarja, ob 10. uri dopoldne na oddelku za pedagoško Filozofske fakultete v Ljubljani, Aškerčeva 12. Naslednji rok za tovrstne izpise bo junija.

JOŽE BESLIČ

RAZPIS

Izdajateljski svet Prosvetnega delavca razpisuje delovno mesto upravnika z nepopolnim delovnim časom in za določen čas. Pogoji: visoka izobrazba in večletne izkušnje. Razpisni rok: 14 dni.

POVERJENIKI SINDIKALNIH PODRUŽNIC!

Razširjajte list med prosvetnimi delavci! Od dobrih poverjenikov je odvisno, koliko ljudi v prosveti bo bralo svoje glasilo, koliko jih bo seznanjenih s spremembami in napredkom v našem šolstvu in v tujih šolah.

Poberite naročnino za list — da bodo sindikalne podružnice prve, ne pa zadnje, kot se včasih pripeti.

T. ŠAREC

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE: Naša šola organizira dodatno pomoč med šolskimi počitnicami za učence, ki imajo negativno oceno in morajo zato opraviti popravni izpit. Ali je šola dolžna to pomoč organizirati in učiteljem tudi plačati to dodatno delo, ki ga imajo z učenci? Na drugo vprašanje pa bi želel odgovor, če morajo biti učitelji, ki poučujejo na podružnični šoli enako nagrajevani kot učitelji, ki poučujejo na popolni osnovni šoli? Eni kot drugi opravljajo isto delo in imajo enako izobrazbo.

P. K.

ODGOVOR: Osnovna šola mora organizirati dopolnilni pouk za učence v skladu z 39. členom zakona o osnovni šoli in v skladu s pravilnikom o organizaciji dopolnilnega pouka v osnovni šoli. Dopolnilni pouk

vodijo praviloma učitelji, ki učence poučujejo. Podrobneje lahko uredijo organizacijo dopolnilnega pouka osnovne šole same s svojim splošnim aktom. Z njimi tudi določijo, ali bodo to dodatno delo posebej plačale ali ne. Za isto delo naj bi bili učitelji na podružnični šoli enako nagrajevani kot učitelji na popolni osnovni šoli posebej, če imajo tudi isto izobrazbo. Ker omenjate, da prihaja do razlik zaradi našega pravilnika o delitvi osebnega dohodka, ki za učitelje na podružnični šoli ne predvideva dodatka, vam svetujemo, da predlagate ustrezno spremembo splošnega akta. Vse terjatve delavcev iz delovnega razmerja zastarajo v dveh letih.

VPRAŠANJE: Ali se velja predpis, da se morajo osebni dokumenti, kot so diploma,

razne odločbe in podobno hraniti v delovni organizaciji, kjer je delavec zaposlen? Ali lahko šola določi v svojem statutu, da je za delovno mesto ravnatelja potrebna visoka izobrazba, čeprav zakon predvideva oziroma dopušča višjo izobrazbo?

L. Z.

ODGOVOR: V delovni organizaciji hranijo le delovno knjižico. Delovna knjižica je javna listina in jo je delovna organizacija dolžna delavcu izročiti ob prenehanju delovnega razmerja. Vseh ostalih dokumentov pa delavec ni dolžan hraniti v delovni organizaciji.

Delovna organizacija sprejme statut in druge splošne akte, ki morajo biti v skladu z ustavo in zakoni in z njimi uzreja odnose v delovni organizaciji. Če je v statutu delovne organizacije predvideno strožje merilo kot v zakonu glede delovnega mesta

voditelja delovne organizacije, ni s tem kršen zakon, kajti pogoji, določeni z zakonom, predstavljajo minimum, ki ga mora izpolnjevati kandidat za to delovno mesto.

VPRAŠANJE: Naročnik s Primorske vprašuje, kakšen naj bi bil osebni dohodek predmetnega učitelja, ki si šele pridobiva ustrezno izobrazbo, vendar že poučuje na srednji šoli.

ODGOVOR: Osebni dohodek predmetnega učitelja naj bo tak, kot je določen v pravilniku o delitvi osebnega dohodka za delovno mesto, ki ga zaseda. Kolikor pravilnik določa nižji osebni dohodek za tiste delavce, ki nimajo izobrazbe, kakršna se za to delovno mesto zahteva, je ustrezen nižji dohodek upravičen.

SLOVENSKE KONJICE:

Postopen napredek šolstva v občini

Svet za šolstvo, prosveto in kulturo pri skupščini občine v Slovenskih Konjicah je letošnjo prvo razširjeno sejo (26. januarja) namenil številnim zelo konkretnim vprašanjem ter nalogam iz svojega delovnega področja. Prav to je bil tudi razlog, da je nanjo povabil še ravnatelj centralnih osnovnih šol, predstavnik občinskih vodstev, družbenopolitičnih organizacij in sklada za financiranje gradenj objektov družbenega standarda.

Iz podatkov o uspehih učencev vseh petih osnovnih šol na območju konjiške občine, ki jih je za minulo šolsko leto pripravila pristojna strokovna služba, smo razbrali precejšen napredek. Najpomembnejše je najbrž prav to, da že nekaj let sicer počasno, a zanesljivo raste število otrok, ki napredujejo iz enega v višji razred. Analiza je pokazala, da je ta porast v zadnjih treh letih dosegel že okoli 8 odstotkov, kar je vsekakor razveseljujoče. Podoben premik je opazen tudi pri številu učencev, ki osnovnošolsko obveznost končajo v osmem razredu na račun tako imenovanega osipa v nižjih razredih.

Te, čeravno ugodne številke pa še ne povedo vsega. Testiranje učencev petega razreda ene izmed centralnih osnovnih šol v občini je pokazalo, da je več kot polovica otrok podpoprečno razvita. To je vsekakor razumljivo, saj so mnogi od teh doma v neprimerno urejenem okolju. Uporaba enakakega testa v eni izmed šol v bolj razvitem kraju zunaj občine pa je pokazala povsem nasprotno sliko, saj je bilo podpoprečno razvitih precej manj. Prav ta podatka povesta, da delo prosvetnih delavcev v različnih krajih ni enako zahtevno. V primeru urejenem okolju, ki je za razvoj otroka pomemben dejavnik, je vsekakor dosti lažje kot v krajih, kjer ni primerne življenjske ravni. To je tudi dokaz, da šola s svojimi delavci ne more napraviti vsega, kljub prizadevanju tistih, ki jim je zaupano učenje mladih ter da so družina, okolje in podobni prav tu zelo pomembni dejavniki. Dosegati v takih razmerah sposobnost podajanja dobre učne uspehe pa pomeni res veliko vlaganje svojih

jega znanja, truda in prizadevanosti vseh onih, ki učijo na osnovnih šolah.

Svet je torej — ob upoštevanju vseh zbranih podatkov in analiz — upravičeno ter utemeljeno dal priznanje vsem prosvetnim delavcem v občini, saj imajo pri uspehu pomemben delež. Ta je še toliko večji, ker si precej mladih prosvetnih delavcev izrednim študijem pridobiva ustrezno ter potrebno izobrazbo na pedagoških akademijah.

Precejšen del razprave so člani sveta posvetili tudi nadaljnji organizaciji in razvoju šolstva v občini. Z zadovoljstvom so ugotovili, da je bilo zadnja leta na tem področju mnogo napredka. Viden napredek je zlasti od leta 1968 dalje, ko je bil z uspešno končanim referendumom uveden krajevni samopripravek za šolstvo ter bo trajal do aprila 1973, to je pet let. Vanj se stekajo sredstva občanov, precejšen delež pa prispevajo še delovne organizacije s tem, da vsako leto oddelijo v ta namen še en odstotek od bruto izplačanih osebnih dohodkov. Prav to je eden od temeljnih virov denarnih sredstev, s katerimi

je bila zadnja leta zgrajena zgradba osnovne šole „Dušana Jereba“ v Slovenskih Konjicah, ki je lani dobila še telovadnico. Deloma dograjena in obnovljena je bila tudi osnovna šola v Vitanju, močno pa je bila preurejena še podružnična šola v Špitaliču. Ker je bila že pred tem zgrajena nova šola v Zrečah, v celoti pa je bila obnovljena ter deloma dograjena osnovna šola v Ločah, je v najslabšem stanju druga osnovna šola v Slovenskih Konjicah.

Za letošnje leto je sklad za financiranje objektov družbenega standarda že namenil milijon dinarjev, vendar to ne bo zadoščalo za kritje vseh potreb.

V programu financiranja za prihodnja leta na področju šolstva je sicer še nekaj drugih objektov, zlasti telovadnic in raznih dozidav, vendar sedanja ter v prihodnjih dveh letih še zbrana sredstva najbrž ne bodo zadoščala za saniranje vseh nujnih potreb. Ali bodo občinski delavci znova razpisali referendum ali pa bodo našli kakšno drugo rešitev, o tem pa bodo verjetno govorili na sejah tega sveta in drugih organov v naslednjih letih.

V. L.

Popolna rekreacija ali »Zdrav duh v zdravem telesu«

Ali velja ta izrek tudi za prosvetne delavce? Na telovadnico smo čakali 20 let, nekateri še čakajo in bodo še čakali in morda ne bodo nikoli dočakali. 29. novembra smo v Slovenskih Konjicah uradno odprli novo telovadnico. Danes v tej telovadnici že intenzivno telovadijo: cicibani, pionirji, pionirke, mladinke, mladinci, članice in člani TV-Partizan, telovadijo ženske in moški vseh mogočih poklicev, starejši in mlajši. Telovadimo pa tudi prosvetni delavci. Od učiteljskega kolektiva na matični šoli, ki šteje 22 članov, se redno udeležuje telovadbe 14 članov in to vsako sredo po dve učni uri.

Telovadno uro ali uro rekreacije vodi tov. ravnatelj. Vsi navzoči se dobro počutimo in komaj čakamo prihodnje srede. Pri prvi uri telovadbe so nam škripale kosti, mišice pa so nas bolele približno pet dni. Po končani uri imamo rekreacijo duha. Pripravimo si nekaj za pod zob in nekaj za „na zob“. Skratka, ura rekreacije v celoti doseže svoj namen, saj se ob takšnih telesnih in duševnih sprostitvah krepijo tovariške vezi kolektiva, ki na ta način res postaja kolektiv v pravem pomenu besede.

Ta članek pišem z namenom, da bi tisti prosvetni delavci, ki so že dočakali novo telovadnico, šli po naših stopinjah. Morda bi kazalo napraviti kakšno srečanje dveh kolektivov in to z določenim programom v telovadnici in s „programom“ po programu. Tisti drugi del programa je lahko zelo koristen, saj tako ljudje istega poklica, ki službujejo v različnih krajih pod različnimi pogoji, izmenjajo marsikakšno koristno misel.

MAKS KORBAR

Ravnotežje

Ne, ne, nikar se ne bojte — ne bo govora o naši trgovini, ne o plačah — sicer si dolgo ne bi bili na jasnem, kako najti ravnotežje; iskali bi kot pri zelo slabo ali zelo dobro sestavljenem rebusu. Govorili bomo o nečem, kar nas — predvsem ženske — vedno zanima. To je: dober okus, obleke, moda.

To je moderno — ono ni; izrazi, ki gredo večkrat neopazni mimo nas. Saj ne utegnemo — si pravimo. Vendar je res, da vsak rad pogleda negovano in moderno oblečeno žensko. Poleg tega pa se taka ženska počuti samozavestno in sproščeno. V družbi je prijetna — ni plašna ali preglasna. Mirna je.

Govorimo o modi, ki mora biti sluga elegancije — ne pa nasprotje. Veliko več nadarjenosti je potrebno za preprosto oblačenje kot za kičasto. Na naši obleki naj se opazi okus — ne pa denar.

Važen je odnos do oblačenja. Pomankanje denarja naj nam ne bo kulisa, za katero skrivamo svojo malomarnost. Z malo dobre volje, smisla in truda lahko naredimo iz starega novo: prekrasimo, skrajšamo, zadaljšamo, dodamo modni detajl, ki bo osvežil naš stari plašč, kostim ali obleko. Vse v mejah ravnotežja. Ni se treba bati, da bi postali modni oblačniki brez svoje pobude ali pa uniformirana reklama naše — sicer že zelo dobre — konfekcije.

Upam si trditi, da različnim tipom žensk ustreza različen način oblačenja. Izrazito športnemu tipu gre športna obleka — privoščiti si lahko le malo odklonov v klasične modele. Klasičnemu tipu ženske pa športna obleka ne bo dobro pristajala. Zelo malo je žensk, ki se jim vse dobro poda. Pa nič zato, če nismo ena od teh. Važno je, da najdemo svoj stil, ki je enkraten in zato neponovljiv, naš. Zakaj? Zato ker mora obleka ustrezati ženi in notranjosti. To je tisto pravo ravnotežje, ki sledi utoku od znotraj.

Gotovo ste že imele v svoji garderobi kakšno dragoceno obleko, ki ste jo nosile prav redko ali pa sploh ne. Ni se vam mogla priljubiti. Največkrat je usoda takšne obleke hudo žalostna: osamljeno visi in čaka rešitve z menjavo lastnika. Vzrok je prav v tem neravnotežju med vami in obleko.

Zato bodimo oprezne pri nakupih, pomislimo, za kdaj in kam bomo potrebovale nov kos obleke in kupujemo tako, da bomo lahko kombinirale nove barve in kroje s tistimi, kar že imamo. Tudi barvno ravnotežje ima pomembno besedo. Da se razumemo: ne govorim o simetriji, ki je navadno brez domišljije — ampak o ravnotežju. O čem torej? Vsak barvni ton naj se pri lepo oblečeni ženi vsaj enkrat ponovi, kot pri do-

bri sliki. Belo obleko z modrimi vzorci naj spremlja bela torbica, beli ali modri čevlji; če dodamo še modro pentljo v tonu vzorca — pa je ravnotežje tu. To je preprosti primer za ilustracijo. Jasno je, da mora barva obleke ustrezati tenu, podčrtati mora barvo las in poudariti svetlobo oči. Možne so neštete variacije in fine, ki so odvisne od kroja, vrste blaga — in končno tudi od denarja. Vendar denar ni odločilen.

Se nekaj ravnotežja: ne oblačimo se v barve, ki delujejo kot pest v oko in so zato neprijetne. Če že ljubimo izrazito žive, močne barve — jih nikar ne nosimo več hkrati, ampak jim poskusimo najti ustrezno umirjeno barvo. Ognjenordeči barvni komplet umirimo lepo s črno, pepelnatosivo, temno modro, belo ali črnobelo — tako da postane prijetno usklajen. Ravnotežja barv in oblik se lahko učimo v naravi — seveda če imamo oči, ki znajo videti.

Če bomo modo prilagodile sebi, svoji notranjosti in si vzgojile okus, bomo res moderne. Najprej pa moramo z vso iskrenostjo spoznati sebe. Raznovrstna skala dolžin: mini, midi, demi ali maxi ni bistvena. Pomembna je edino naša celotna estetska skladnost, ki je prijetna očem mimoidočih, dobrodošla v službi in občudovana od ljubice osebe.

TEA

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

je izdala dve pomembni likovni ediciji:

UMETNOSTNI ZAKLADI JUGOSLAVIJE

Področje Jugoslavije je bilo naseljeno od najstarejših časov. Prve, jasne sledove civiliziranega življenja je mogoče zaslediti v šestem tisočletju pred n. š. Od takrat pa do našega časa so se na tem ozemlju menjale različne kulture in se razvili različni umetniški stili, ki so le izjemoma zajeli vse jugoslovansko ozemlje, kakor se je to zgodilo za rimske vladavine. Kulturni razvoj je najpogostejše potekal glede na zemljepisne, politične in etnične vplive in pustil tako za sabo izredno bogat in raznovrsten mozaik kulturnih spomenikov.

UMETNOSTNI ZAKLADI JUGOSLAVIJE je knjiga, ki uvaža bralca v to zanimivo in zapleteno snov in mu hkrati omogoča, da jo poveže s preteklostjo evropskega kontinenta. Naslovi posameznih poglavij v knjigi so zgornji:

- VIDIKI OPREDELITVE IN MEJNIKI
- LEPENSKI VIR
- NEOLITIK
- OBDELOVANJE KOVIN
- PO POTEH ANTIKE
- ANTIČNI MOZAIKI
- OBDOBJE PRESELJEVANJA NARODOV
- SREDNJEVEŠKO STENSKO SLIKARSTVO
- IN ARHITEKTURA V SRBIJI IN MAKEDONIJI
- SRBSKE IN MAKEDONSKE IKONE

- MINIATURA V ROKOPISNIH KNJIGAH
- ROMANTIKA
- GOTIKA
- STEČKI BOŠENSKI SREDNJEVEŠKI KAMNITI NAGROBNIKI
- ISLAMSKA ARHITEKTURA IN OKRASNA UMETNOST
- RENESANSA
- BAROK
- DEVETNAJSTO STOLETJE
- ARHITEKTURA XX. STOLETJA
- DVAJSETO STOLETJE

UMETNOSTNE ZAKLADE JUGOSLAVIJE so napisali najuglednejši umetniški zgodovinarji vseh narodov Jugoslavije. Med avtorji so tudi slovenski strokovnjaki (France Stele, Emilijan Cevc, Marjan Mušič). Knjigo je uredil in ji napisal uvod OTO BIHAJLI-MERIN. V prid njeni vsebinski pomembnosti in likovni enkratnosti govori podatek, da je bila srbohrvaška izdaja pri beograjski založbi »Jugoslavija« takoj po izidu v celoti razprodana.

V KNJIGI je 77 barvnih reprodukcij, 393 črno-belih reprodukcij, 115 risb in 10 zemljevidov. Knjiga je natisnjena na umetniškem papirju, vezana v celo platno in ima 450 strani velikega formata. Cena: 380 din.

Druga reprezentativna umetniška edicija:

SLOVENSKI IMPRESIONISTI

S to knjigo, ki ima 212 strani velikega formata (25 × 29,5 cm), so slovenski impresionisti prvič v celoti predstavljeni. Poleg uvodne študije akademika prof. FRANCETA STELETA, so objavljene barvne reprodukcije najpomembnejših del:

RIHARDA JAKOPIČA (26 slik)
MATIJE JAME (21 slik)
IVANA GROHARJA (16 slik)
MATEJA STERNENA (18 slik)

Slike je izbral prav tako prof. France Stele, ki je opravil to odgovorno in delikatno nalogo z njemu svojstveno odgovornostjo. Knjigo je okusno opremila ter pregledno in domiselno uredila ing. arh. Nadja Furlanova. Barvne reprodukcije so bile natisnjene v Milanu pri Arti grafiche Ricordi, ki je bila s svojo najsodobnejšo tehniko umetnostnih reprodukcij kos tej izredno zahtevni nalogi.

Knjiga je vezana v platno, platnice so vatirane, ščitni ovitek pa je iz plastičnega materiala. Celotno delo je v kartonskem ščitnem ovitku. Cena: 300 din.

Obe knjigi dobite v vseh knjigarnah in pri zastopnikih založbe. Knjigi vam pošljemo tudi na dom in vam nudimo hkrati še ugodnost obročnega odplačevanja, če izrežete priloženo naročilnico in jo pošljete na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA, MESTNI TRG 26
ODDELEK ZA KNJIŽNE ZBIRKE

Naročilnica

Obvezno naročam knjigi

1. UMETNOSTNI ZAKLADI JUGOSLAVIJE (cena: 380 din)
2. SLOVENSKI IMPRESIONISTI (cena: 300 din)

Naročnino bom plačal:

tako
v 12 mesečnih obrokih po

Knjigi mi pošljite na naslov:
stalnega bivališča
na kraj zaposlitve

(Knjigo, ki jo naročite in ustrezne pogoje plačila, prosimo, obkrožite.)

Kraj in datum:

Podpis:

NASLOV NAROČNIKA:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužben pri:

Janku Lotriču

Nenadoma in nepričakovano smo izgubili našega dolgoletnega in priljubljenega glasbenega učitelja — Janka Lotriča. Nihče od nas, ki smo bili v ponedeljek z njim, ni mislil, da se mu iztekajo zadnje ure življenja in da ga bomo v soboto pokopali. Kljub svojim 74. letom je bil vedno čvrst in tegobam življenja je ključeval kakor vihar. Nekoliko sence na njegovem obrazu smo opazili samo zadnje dni, ko je zaradi ženine bolezni (ker je v bolnišnici), ves neboljen in strt dolge ure ostajal pri svojih učencih v Zavodu za slepo in slabovidno mladino.

Ob njih je vselej našel zdravilo in tolažbo. Nad 15 let se jim je razdal z glasbo in s srcem. Bil je fenomen kot glasbeni učitelj in kot vzgojitelj. Oboje je opravljal kot amater in je ostal dvakrat nenadomestljiv. Pokojni Lotrič je poučeval pihala, godala, brenkala in še in še in pri vsej tej pestrosti instrumentov je čudovito uspel. Ne bomo mu našli naslednjega, citre pa bodo z njim za vedno utihnile. Poslušali jih bomo lahko le izpod rok njegovega učenca Mihe Dolžana.

Morda je pokojnik pomenil še več kot vzgojitelj. Nikdar slabe volje, vedno nasmejan z velikim optimizmom je dal in se razdal. Bil je dedek našim varovancem in atek otrokom brez staršev. Vedno je našel za malčke pravo besedo, radi so hodili k njemu, in se zadovoljni in srečni vračali. Bogatil je otroški notranji svet in ga plemenitil, izžareval pedagoški čut z vsem žarom tople človečnosti. V njegovi osebnosti so se združevale izredne poteze vzgojitelja, ki

jih ne da nobena šola. Znanje je bilo v obilici kompenzirano z občutjem za delo z otroki, formalnost je bila zamenjana s srcem.

S tov. Lotričem smo v zavodu izgubili dobrega tovariša, priljubljenega vzgojitelja in plemenitega človeka.

Odšel je med zimskimi počitnicami brez navzočnosti svojih dragih otrok, zato je bilo slovo še huje. V zavesti naših varovancev in nas, ki smo z njim delali, pa bo še dolgo živel.

OSNOVNA ŠOLA PODGRAD

razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja za angleščino in nemščino

(za določen čas — nadomeščanje učiteljice na porodniškem dopustu).

POGOJ: PRU ali P. Nastop službe 8. 2. 1971.

Kinematografi prikazujejo

NA KLANCU — Vojko Duletič, filmski publicist in režiser kratkih filmov, je debutoval z ekranizacijo Cankarjevega romana. S stilom se približuje sodobnim tokovom, ki prinašajo v današnjo kinematografijo dah romantizma. Ustvaril je lep film in storil potrebno kulturno dejanje. Pri tem so mu bili v veliko pomoč snemalci Mile de Gleria, komponist Jože Privšek in igralka Štefka Drolčeva, ki je ustvarila enega najlepših ženskih likov v slovenskem filmu. Film priporočamo za obravnavo že v višjih razredih osnovne šole. Obširnejšo analizo filma bomo objavili v Filmskih beležkah. —mb

HIBERNATUS — filmska komedija, ki dolgočasi, namesto da bi zabavala. Zaplet zaradi dediščine je tako nesmiseln, režiser Edouard Molinaro tako brez domislic, da je resnično škoda časa za ogled tega filma. —mb

ZLATA VDOVA je francoska komedija. Zaplete se ob dediščini in deformacijah, ki nastajajo v človeku ob nepričakovanih situacijah ter mu nudijo možnosti, da brez večjih naporov uživa blagostanje. Kljub dokaj zanimivim domisljam in posrečenemu besedilu pa komedija ostaja konstrukcija, ki ne nudi zlahke zabave. —mb

NAPADALNO DEKLE je film ameriškega režiserja Alaina Pakule. Govori o mladih ljudeh, o njihovem igranju in odgovornostih. Film se je izognil vsakemu moraliziranju in neposrednemu poučevanju ter načelno vprašanje odgovornosti z nekega širšega moralnega vidika, ki odpira problem v vseh svojih strukturah. Igra Lize Minelli (s to vlogo kandidira za letošnjega Oscara) pa daje filmu prav poseben pečat. Film pripo-

ročamo za pogovor v srednji šoli. —mb

M.A.S.H (FEST 71) pomeni poseben podvig v ameriskem vojnem filmu. To je obračun z vojno, posebno z vojno na tujih tleh. Režiser Robert Altman je precej predrzno skozi dogajanja v vojni bolnišnici med korejsko vojno ironiziral na absurden način absurdnost vojne v tujini. Filma se loteva predrzno — tako po vsebinski kot po oblikovni plati. Čeprav je vsebina narekovala prijem, ki bi lahko kaj hitro prešel v banalnost, je vsezkozi ostal na ravni solidne umetniške pripovedi. Film priporočamo za pogovor v srednji šoli. —mb

WOODSTOCK (FEST 71) je dokumentaren film o tridnevnem koncertu pop glasbe v Woodstocku, ki se ga je udeležilo okoli petsto tisoč mladih ljudi. Veselje udeležencev, da so v takšnem številu skupaj tri dni in tri noči, da poteka vse brez neprijetnosti in brez nasilja, da občutijo pripadnost nekemu gibanju, ki zanika materialno, a je za človeško in naravno, je režiser Michael Wadleigh posnel na filmski trak. Te posebnosti ameriške družbe se je lotil z vsemi dobrimi pa tudi z dvomljivimi atributi, predvsem pa poetično. Film daje mnogo gradiva za pogovore z mladimi o jutrišnjem dnevu naše družbe. Film priporočamo za pogovor v srednji šoli, lahko pa tudi v višjih razredih osnovne šole. —mb

DRAMA LJUBOSUMJA (lahko tudi Zaradi ljubosumnosti — FEST 71) Monica Vitti in Marcello Mastroianni sta to italijansko komedijo začinila z izredno lepimi igralskimi kreacijami. V njej je kljub navidezno vsakdanjemu zapletu — ljubezenskemu trikotniku — obilo bodic na račun človekove morale, religije, politike. Mik tega filma so dialogi, blesteči in ironični, ki ironizirajo odnose v svetu, kakršen pač je. Režiserju se je posrečilo ustvariti komedijo, v kateri ne primanjkuje poezije in kaktšne le redko zaidejo na naša platna. Vendar pa premladim ljudem tega filma ne priporočamo. —mb

Razstava fotografov — dijakov

Tik pred zimskimi počitnicami so imeli v Domu tehniških šol v Ljubljani majhno, a hkrati pomembno slovesnost. V domu so odprli razstavo fotografij, ki so jih pripravili z veliko ljubeznijo gojenci — dijaki doma, zbrani v foto — klubu.

Taka razstava v tem domu ni bila prvič, toda letošnja se je vendarle razlikovala, saj so bile na njej posebno poudarjene fotografije naših planin, naših gorskih velikanov. To je bil šolski primer razstave, ki je resnično zelo lepo uspela. Obiskovalec si je ob ogledu številnih razstavljenih fotografij zlahka prepričal, da je mladina sprejela svoje neobvezno delo z veliko osebno prizadevnostjo, pripravljenostjo, da pokaže nekaj svojega, hkrati pa tudi potrdi, da so ji naše planine veliki prijatelji. To je bila torej razstava dijakov

planincev, ki so izredno pomembno izbirali med motivi in hkrati z izvirnostjo iskali tudi pestrost. Obiskovalca razstave so navdušile skrbno urejene slike gorskih vrhov, sotesk, planšarjev, tihožitij, gorskega cvetja, grebenov in prelazov — poezija gorskih lepot.

Veliki fotografski posnetki so bili opremljeni s poetičnimi podpisi in izreki pisatelja — planinca Kugyja. Med temi berimo: — Planinstvo mi je bilo srčna zadeva. Kakor klic iz daljave me je doseglo, da sem se za njim. To je vse.

Lepo je bilo. Razstava je dosegla svoj namen. Klub v Domu tehniških šol šteje 67 članov. Za svoje ustvarjanje imajo na voljo fotografski laboratorij in temnico, pri delu pa jim strokovno pomaga prof. Lojze Pajk V. D.

Enodnevni posvet pedagoških društev o dvojezičnem šolstvu v Lendavi

Pedagoško društvo v Mariboru je z Zvezo pedagoških društev v Ljubljani organiziralo poučno pedagoško ekskurzijo, povezano z ogledom kulturnih znamenitosti, v Prekmurje. Žal se je odzvalo poleg članov mariborskega pedagoškega društva le pedagoško društvo iz Ajdovščine, Ljubljane in Murske Sobote. Izleta so se udeležili tudi predsednik ZPD SRS dr. Fran Pediček in član odbornik prof. Večeslav Čopič, sekretar TIS Maribor Stane Kuštrin, zastopnik zavoda za šolstvo SRS, tovariša Mladen Tancer in Alojz Novak, ki je imel v prostorih lendavske dvojezične osnovne šole temeljito poročilo, podprto z vso obširno znanstveno dokumentacijo o problemih dvojezičnega šolstva v Prekmurju. Pred izredno prizadeto in nazorno prikazanim stanjem omenjenega šolstva so udeleženci ekskurzije prisostvovali dvojezičnemu pouku pri različnih predmetih v več razredih lendavske šole. Zelo uspele hospitacije so pokazale uspešno in odgovorno delo tamkajšnjega izredno poštvalnega učiteljskega, od katerega je dve tretjini učiteljev madžarske narodnosti. Ves kolektiv je zgled harmoničnega dela in prizadevanj za visoko vzgojno in izobraževalno raven šole in lepih tovariških odnosov. Po poročilu Lojzeta Novaka se je razvil zelo zanimiv razgovor, s katerega je bilo razbrati različne poglede, mnenja 34 prisotnih šolnikov o vprašanih dvojezičnega šolstva. Pri vseh pa je prevladovalo mnenje, da je ob dobri volji, ob iskrenem sodelovanju in odnosu obeh narodnostnih skupin prebivalstva in prosvetnih ter političnih delavcev pa tudi ob primerni šolski organizaciji, vključuje učni načrt, učne pomočke, učne metode, opremo, primerno število učencev posameznih razredih (15 do 24), vsestransko pedagoško odnose do le-teh ipd., mogoče doseči enakovredne uspehe, čeprav ob mnogo večjem naporu kot na enojezičnih šolah in morda v mnogih vzgojnih pogledih še večje — brez kakršnekoli sence diskriminacije.

Lendavska občina s svojimi predstavniki in TIS sta udeležence posveta z znano prekmurjsko gostoljubnostjo povabili na kosilo in tovariški ogled vzornih urejenih lendavskih goric s čudovitim razgledom na obmejni predele naše severovzhodne domovine. Posvet je povsem uspešno škoda le, da se pedagogi iz vsega slovenskega območja, čeprav prisrčno vabljeni, ekskurziji niso osebno udeležili. Potrebno bi namreč bilo, da ob važnih pedagoških, izobraževalnih in organizatorskih nalogah, ki čakajo člane društev pedagoških delavcev, tudi osebno spoznamo drug drugega in se pogovorimo o perečih šolskih vprašanjih, obenem pa spoznamo поблиže tudi naše slovenske pokrajine in razmere, v katerih živi naš človek. Bilo bi prav, da bi bilo takih in podobnih posvetov delegatov pedagoških društev v Sloveniji več, to izmenoma v krajih, kjer delajo.

ALFONZ KOPRIV

PROFESORJA MATEMATIKE

Profesorja matematike (zakonca) iščeta službo.

Pogoj: družinsko stanovanje.

Ponudbe pošljite na upravo PROSVETNEGA DELAVCA pod geslom „Matematika“.

RAZPISNA KOMISIJA PRI ŠOLSKEM IZOBRAŽEVALNEM CENTRU ZA RAZNE STROKE V MURSKI SOBOTI

razpisuje naslednji prosti delovni mesti:

učitelja praktičnega pouka pri oblačilcih

Pogoji: konfekcijski tehnik z ustrezno poklicno šolo in 5-letno prakso.

učitelja zgodovine in zemljepisa

Pogoj: visoka izobrazba. Stanovanja ni. Rok prijave je 15 dni po objavi.

OSNOVNA ŠOLA DOBJE PRI PLANINI

razpisuje naslednji prosti delovni mesti:

— učitelja za matematiko in fiziko, PRU ali absolvent PA

— učitelja za biologijo in kemijo, PRU ali absolvent PA

Zagotovljene so samske sobe. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.

Razpisna komisija

osnovne šole „VLADA MIKLAVCA“ Ljubljana-Vrhovci

razpisuje prosta delovna mesta za

- učitelja podaljšane bivanja za določen čas
- vzgojiteljico za predšolsko varstvo za VVZ Brdo za nedoločen čas
- otroško negovalko za predšolsko varstvo za VVZ Brdo za nedoločen čas
- računovodjo za nedoločen čas.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA VOJKA ŠMUC V IZOLI

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

- učitelja za matematiko in fiziko
Pogoj: PRU ali P
- učitelja za slovenščino
Pogoj: PRU ali P; skupina — slovenščina-italijanščina
- učitelja za tehnični pouk
Pogoj: PRU
- učitelja za zemljepis in zgodovino
Pogoj: PRU ali P
- učitelja za telesno vzgojo
Pogoj: PRU ali P; zazelena je ženska

Vsa našeta delovna mesta razpisujemo za nedoločen čas

- učitelja razrednega pouka
Pogoj: U; za določen čas

Prijave sprejema osnovna šola Vojka Šmuc v Izoli v roku 15 dni po objavi.

Posebna osnovna šola Ravne na Koroškem

razpisuje prosto delovno mesto:

učitelja za telesno vzgojo

z višjo ali visoko izobrazbo — za določen čas.

Kandidati naj pošljejo prijave s kratkim življenjepisom in dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni od dneva razpisa.